

500

ภาพสะท้อนความขัดแย้งทางการเมืองเกี่ยวกับการแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ.2550
สมัยรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช ผ่านการรื้อฟื้นการเมืองในหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน

พันตรีธีรพงษ์ ขณะฤกษ์

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาการเมืองการปกครอง สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2552

**Reflecting of Political Conflict about of Constitution of the Kingdom of Thailand
B.E.2550 of the Mr.Samak Sundaravij Government by Political Cartoon
in Daily Matichon Newspapers**

Major Teerapong Kanarerk

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Political Science in Politics and Government

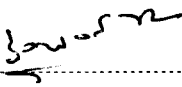
School of Political Science

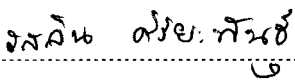
Sukhothai Thammathirat Open University

2009

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ ภาพสะท้อนความขัดแย้งทางการเมืองเกี่ยวกับการแก้ไข
รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ.2550 สมัยรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช
ผ่านการจัดการเมืองในหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน
ชื่อและนามสกุล พันตรีธีรพงษ์ ขณะฤกษ์
แขนงวิชา การเมืองการปกครอง
สาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.รุ่งพงษ์ ชัยนาม

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ ได้ให้ความเห็นชอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ
ฉบับนี้แล้ว

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.รุ่งพงษ์ ชัยนาม)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์รสลิน ศิริยะพันธุ์)

คณะกรรมการบัณฑิตศึกษา ประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์ อนุมัติให้การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาการเมืองการปกครอง สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

.....
(รองศาสตราจารย์อุปนรรต พรหมอินทร์)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์
วันที่ 2 เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2553

การศึกษาค้นคว้าอิสระ ภาพสะท้อนความขัดแย้งทางการเมืองเกี่ยวกับการแก้ไขรัฐธรรมนูญ
ฉบับ พ.ศ.2550 สมัยรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช ผ่านการตุณการเมือง
ในหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน

ผู้ศึกษา พันตรีธีรพงษ์ ขณะฤกษ์ ปริญา รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การเมืองการปกครอง)

อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.รุ่งพงษ์ ชัยนาม ปีการศึกษา 2552

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะเนื้อหาความขัดแย้งทางการเมือง ในเรื่องการแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ.2550 สมัยรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช ที่นำเสนอผ่านการตุณการเมืองในหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยคุณภาพโดยการสำรวจเอกสารกลุ่มตัวอย่างคือ การ์ตูนล้อเลียน การ์ตูนเกาเหลาขามเล็ก และการ์ตูนเกาเหลารวมมิตร ในหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน ในช่วงรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช โดยเลือกเฉพาะประเด็นความขัดแย้งทางการเมืองในเรื่องการแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ.2550 วิเคราะห์ข้อมูล โดยการตีความเนื้อหาและการบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะเนื้อหาความขัดแย้งทางการเมืองในเรื่องการแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ.2550 สมัยรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช ที่เสนอผ่านการตุณ มี 2 ประเด็นคือ (1) กลุ่มบุคคลที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับความขัดแย้งในการแก้ไขรัฐธรรมนูญมี 2 กลุ่มคือ กลุ่มบุคคลที่ต้องการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ได้แก่ รัฐบาล พรรคร่วมรัฐบาล นักวิชาการบางส่วน กลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ กลุ่มนี้การ์ตูนการเมืองมานำเสนอในลักษณะการต้องการแก้ไขรัฐธรรมนูญนั้นเพื่อช่วยเหลือตัวเอง ไม่เคารพกติกา ไม่ฟังเหตุผล มุ่งกำจัดปฏิบัติภัยทางการเมือง และกลุ่มบุคคลที่ต่อต้านการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ได้แก่ กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย นักวิชาการบางส่วน กลุ่มนี้การ์ตูนการเมืองมานำเสนอในลักษณะที่มองว่าการออกมาต่อต้านการแก้ไขรัฐธรรมนูญเป็นแบบไม่สนใจเหตุผล กลุ่มนี้ต้องการให้รัฐบาลแก้ปัญหาอื่นๆ ก่อน กลุ่มนี้ออกมาต่อต้านการแก้ไขรัฐธรรมนูญ แต่กลับไม่คัดค้านการรัฐประหารเมื่อ 19 กันยายน 2549 และสนับสนุนการยกเลิกรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ.2540 (2) ความคิดเห็นของผู้เขียนการ์ตูนกับการแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ.2550 มีลักษณะไม่เห็นด้วยกับการปฏิวัติรัฐประหารและการยกเลิกรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ.2540 และเห็นว่าความขัดแย้งระหว่างกลุ่มที่ต้องการแก้ไขรัฐธรรมนูญและกลุ่มที่ไม่ต้องการแก้ไขรัฐธรรมนูญจะนำไปสู่การเกิดความขัดแย้งได้

คำสำคัญ การ์ตูนการเมือง ความขัดแย้งทางการเมือง รัฐธรรมนูญ

กิตติกรรมประกาศ

การทำการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จด้วยได้รับความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจาก
รองศาสตราจารย์ ดร.รุ่งพงษ์ ชัยนาม อาจารย์ที่ปรึกษา และรองศาสตราจารย์รสถิน ศิริยะพันธุ์
ทั้ง 2 ท่าน เป็นอาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ถึงแม้การศึกษา
ครั้งนี้จะมีปัญหาในเรื่องเวลาอยู่บ้าง แต่อาจารย์ทั้ง 2 ท่าน ได้กรุณาให้คำแนะนำและติดตามการ
ทำการศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้อย่างใกล้ชิดตลอดมา นับตั้งแต่เริ่มต้นจนเสร็จเรียบร้อยสมบูรณ์
ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของอาจารย์ทั้ง 2 ท่าน เป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่หอสมุดแห่งชาติ เจ้าหน้าที่ห้องสมุดคณะรัฐศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่ให้ความกรุณา
อำนวยความสะดวกในการค้นคว้าข้อมูล

นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณาจารย์สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมาธิราช เพื่อนนักศึกษา ผู้มีส่วนที่เกี่ยวข้อง บิดา และมารดา ที่ได้สนับสนุนให้การ
ช่วยเหลือและให้กำลังใจตลอดมา

ธีรพงษ์ ขณะฤกษ์

กันยายน 2552

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
กรอบแนวคิดในการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	4
ข้อจำกัดของการศึกษา	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	6
แนวความคิดเกี่ยวกับความขัดแย้งทางสังคม	6
ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับความขัดแย้ง	13
ทฤษฎีการสื่อสาร	25
แนวคิดและทฤษฎีทางสัญลักษณ์	27
หนังสือพิมพ์	28
การตั้งถิ่นฐาน	32
แนวคิดเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ	35
เหตุการณ์ทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ.2550	41
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	43
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	46
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	46
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	46
การเก็บรวบรวมข้อมูล	46
การวิเคราะห์ข้อมูล	47

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	48
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของการดำเนินงานในหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน	48
ตอนที่ 2 กลุ่มบุคคลที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับความขัดแย้งในการแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 สมัยรัฐบาล นายสมัคร สุนทรเวช	49
ตอนที่ 3 ความคิดเห็นของผู้เขียนการดำเนินงานกับการแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 สมัย รัฐบาล นายสมัคร สุนทรเวช	76
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	86
สรุปการวิจัย	86
อภิปรายผล	92
ข้อเสนอแนะ	106
บรรณานุกรม	108
ประวัติผู้ศึกษา	113

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 4.1 ภาพการ์ตูนในหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน	48
ตารางที่ 4.2 ประเด็นเนื้อหาที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ.2550	49

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 2.1 แบบจำลองการสื่อสารตามแนวคิดฮาโรลด์ ดี ลาสเวล	26
ภาพที่ 4.1 การ์ตูนเกาหลีสามเล็ก (2 เมษายน 51)	57
ภาพที่ 4.2 การ์ตูนสล (3 เมษายน 51)	58
ภาพที่ 4.3 การ์ตูนเกาหลีรวมมิตร (27 เมษายน 51)	59
ภาพที่ 4.4 การ์ตูนเกาหลีรวมมิตร (25 พฤษภาคม 51)	60
ภาพที่ 4.5 การ์ตูนสล (27 พฤษภาคม 51)	61
ภาพที่ 4.6 การ์ตูนสล (18 กรกฎาคม 51)	62
ภาพที่ 4.7 การ์ตูนเกาหลีสามเล็ก (1 เมษายน 51)	65
ภาพที่ 4.8 การ์ตูนเกาหลีสามเล็ก (28 มีนาคม 51)	67
ภาพที่ 4.9 การ์ตูนเกาหลีรวมมิตร (6 เมษายน 51)	69
ภาพที่ 4.10 การ์ตูนสล (10 เมษายน 51)	70
ภาพที่ 4.11 การ์ตูนเกาหลีรวมมิตร (27 เมษายน 51)	71
ภาพที่ 4.12 การ์ตูนเกาหลีสามเล็ก (4 เมษายน 51)	73
ภาพที่ 4.13 การ์ตูนสล (12 พฤษภาคม 51)	75
ภาพที่ 4.14 การ์ตูนเกาหลีสามเล็ก (11 เมษายน 51)	77
ภาพที่ 4.15 การ์ตูนเกาหลีสามเล็ก (23 พฤษภาคม 51)	78
ภาพที่ 4.16 การ์ตูนเกาหลีสามเล็ก (22 เมษายน 51)	79
ภาพที่ 4.17 การ์ตูนเกาหลีสามเล็ก (25 มีนาคม 51)	82
ภาพที่ 4.18 การ์ตูนสล (8 เมษายน 51)	83

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาของประเทศไทยในช่วงตั้งแต่ปลายรัฐบาลพันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร จนมาถึงเหตุการณ์รัฐประหารเมื่อวันที่ 19 กันยายน 2549 โดยคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มาถึงรัฐบาลพลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ ต่อเนื่องถึงรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช สังกัดไทยคงตระหนักแล้วว่า ปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างกลุ่มบุคคลที่สนับสนุนพันตำรวจโททักษิณกับกลุ่มบุคคลต่อต้านพันตำรวจโททักษิณ อดีต นายกรัฐมนตรี เป็นปัญหาที่หนักหนาสาหัส และเป็นเรื่องใหญ่ของประเทศที่ต้องแก้ไขก่อนเป็นลำดับแรก ปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองดังกล่าวมิใช่เป็นความคิดเห็นทางการเมืองที่แตกต่าง หากเป็นปัญหาที่มีความคิดเห็นที่สวนทางกัน จนกระทั่งความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดขึ้น อาจกล่าวได้ว่าไม่อาจหันหน้าเข้ามาเจรจากันได้

ความขัดแย้งทางการเมืองดังกล่าวเริ่มขึ้นในช่วงที่รัฐบาลพรรคไทยรักไทย โดยการนำของพันตำรวจโททักษิณ ที่ชนะการเลือกตั้งอย่างถล่มทลายในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อ วันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2548 ได้จัดตั้งรัฐบาลเป็นครั้งที่ 2 และเป็นการจัดตั้งรัฐบาลเพียงพรรคเดียวเป็นครั้งแรก ในประวัติศาสตร์การเมืองไทย การดำเนินนโยบายของพรรคไทยรักไทยถูกกล่าวหาว่าทำให้เกิดความขัดแย้ง และความแตกแยกอย่างไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนในสังคมไทย ความขัดแย้งเริ่มปรากฏชัดเจนขึ้นในช่วงที่มีการถอดรายการเมืองไทยรายสัปดาห์ของนายสนธิ ลิ้มทองกุล ที่ออกอากาศทางช่อง 9 ทำให้นายสนธิ ออกมาจัดรายการเมืองไทยรายสัปดาห์สัญจรตามสถานที่ต่างๆ จนก่อให้เกิดกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (พธม.) ที่ต่อมาใช้เสื้อสีเหลืองเป็นสัญลักษณ์ จนกระทั่งมีการรัฐประหารภายใต้การนำของพลเอกสนธิ บุญยรัตกลิน ที่ดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบกในขณะนั้น เมื่อวันที่ 19 กันยายน 2549 ที่ใช้ชื่อว่าคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.) หลังจากมีการจัดตั้งรัฐบาลชั่วคราวแล้ว ได้เปลี่ยนชื่อเป็นคณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ (คมช.) คณะรัฐประหารได้ยกเลิกการใช้รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2540 มีการจัดตั้งบุคลากรใหม่เข้ามาในองค์กรอิสระ เช่น ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการตั้งคณะกรรมการตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิด

ความเสียหายแก่รัฐ (คตส.) มุ่งตรวจสอบบุคคลในรัฐบาลพรรคไทยรักไทย และพันตำรวจโท ทักษิณ ในข้อหาการทุจริตต่างๆ

ในช่วงเวลาดังกล่าวคณะรัฐประหารได้จัดตั้งรัฐบาลชั่วคราวขึ้น โดยมีพลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี มีการร่าง ลงประชามติ และใช้รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 ต่อมา ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคไทยรักไทย และตัดสิทธิทางการเมืองกรรมการบริหาร พรรคไทยรักไทย จำนวน 111 คน เป็นเวลา 5 ปี สมาชิกพรรคไทยรักไทยที่เหลือส่วนใหญ่ย้ายมาอยู่ พรรคพลังประชาชน ซึ่งมีนายสมัคร สุนทรเวช เป็นหัวหน้าพรรค

ผลการเลือกตั้งในวันที่ 23 ธันวาคม 2550 พรรคพลังประชาชนชนะการเลือกตั้งด้วย จำนวนเสียง 252 เสียง เป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาล นายสมัครได้รับการเลือกตั้งเป็น นายกรัฐมนตรีคนที่ 25 ของประเทศเมื่อปลายเดือน มกราคม 2551 ประกาศเป็นตัวแทนให้กับ พันตำรวจโททักษิณ อย่างเต็มตัวหลังจากที่นายสมัคร เป็นนายกรัฐมนตรีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคพลังประชาชนประกาศจะแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 ในช่วงนี้มีการย้ายข้าราชการที่ ถูกแต่งตั้งในรัฐบาลพลเอกสุรยุทธ์ หลายคน เช่น นายสุนัย มโนมัยอุดม อธิบดีกรมสอบสวนคดี พิเศษ ไปช่วยราชการในตำแหน่งเลขาธิการสำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตภาครัฐ (ปปท.) เมื่อปลายเดือน กุมภาพันธ์ 2551 ทำให้กลุ่มพันธมิตรฯ ประกาศการชุมนุมต่อต้านรัฐบาล นายสมัคร เป็นการกลับมาชุมนุมเป็นครั้งที่ 2 ของกลุ่มพันธมิตรฯ

ประเด็นปัญหาความขัดแย้งในเรื่องการแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 นั้นเริ่มขึ้นที่ หลังจากที่พรรคร่วมรัฐบาล 3 พรรค ได้แก่ พรรคพลังประชาชน พรรคไทยชาติไทย และพรรค ภูมิใจชาติไปโดย มีแนวโน้มว่าจะถูกยุบพรรค จึงมีแนวคิดการแก้ไขรัฐธรรมนูญจากพรรคร่วมรัฐบาล และสมาชิกวุฒิสภาบางส่วน โดยได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลอย่างเต็มที่ หลังจากนั้นก็มีกลุ่มที่ ออกมาต่อต้านนโยบายนี้ เช่น พรรคประชาธิปัตย์ นักวิชาการบางส่วน โดยเฉพาะกลุ่มพันธมิตรฯ นั้นได้นำประเด็นเรื่องการแก้ไขรัฐธรรมนูญมาเป็นประเด็นหนึ่งในการสร้างความชอบธรรมในการ ชุมนุม ซึ่งต่อมาได้เปลี่ยนเป็นการชุมนุมเพื่อขับไล่รัฐบาล

เมื่อกลุ่มพันธมิตรฯ ประกาศการชุมนุมขัดขวางการแก้ไขรัฐธรรมนูญของรัฐบาลจน กลายเป็นการชุมนุมที่ยืดเยื้อ กลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการ (นปท.) ที่ต่อต้านการยึด อำนาจ และคัดค้านการแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 ในสมัยรัฐบาลพลเอกสุรยุทธ์ กลุ่มนี้ต่อมา เปลี่ยนชื่อเป็นกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) ก็เริ่มออกมาเคลื่อนไหว ครั้งใหม่ ประกาศสนับสนุนการแก้ไขรัฐธรรมนูญของรัฐบาลอย่างเต็มที่ และมีการปะทะกับ กลุ่มพันธมิตรฯ ที่หอประชุมใหญ่ในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เมื่อปลายเดือนมีนาคม 2551 ปัญหา ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นถูกมองว่าเกินขอบเขตของความสมานฉันท์ ปัญหาดังกล่าวให้นักวิชาการในช่วง

นั้นมีความเห็นว่ารัฐบาลควรเข้ามาแก้ไขตามที่ประกาศไว้ในนโยบายต่อนหาเสียงเลือกตั้ง และตอนแถลงนโยบายต่อรัฐสภาว่าภารกิจสำคัญของรัฐบาลคือการสร้างความสมานฉันท์ให้เกิดขึ้นแก่คนในชาติ แต่เหตุการณ์กลับตรงข้ามบุคคลในรัฐบาลและสมาชิกพรรคพลังประชาชนกลับมีท่าทีสนับสนุนกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ และปฏิเสธไม่ได้ว่าความขัดแย้งในการแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 นั้นเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวางทั้งผู้ที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย จนก่อให้เกิดประเด็นถกเถียงกันอย่างมาก

หนังสือพิมพ์รายวันเป็นสื่อสารมวลชนประเภทหนึ่ง เป็นสื่อที่มีบทบาทและมีอิทธิพลอย่างมากในการสะท้อนภาพความขัดแย้งทางการเมือง ทั้งในรูปแบบการนำเสนอข่าว การวิเคราะห์ การนำเสนอข้อคิดเห็น การนำเสนอทางออก บทกวี การตอบจดหมาย ฯลฯ การนำเสนออีกรูปแบบหนึ่งที่น่าสนใจคือ การ์ตูนการเมืองที่นำเสนอประเด็นทางการเมืองในรูปแบบตลกขบขัน เสียดสีประชดประชัน หรือล้อเลียนนักการเมืองตลอดจนสถานการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นในขณะนั้น โดยนำเสนอผ่านสัญลักษณ์ต่างๆ แทนคำพูดหรือลายลักษณ์อักษรหรือภาพถ่าย โดยการวาดภาพลายเส้นอย่างง่าย ๆ เพราะการนำเสนอข่าวอย่างตรงไปตรงมาโดยการใช้นำคำพูด ลายลักษณ์อักษรหรือภาพถ่าย อาจมีข้อจำกัดในเรื่องกฎหมายที่อาจทำให้ถูกฟ้องร้องได้

ในส่วนของการ์ตูนการเมืองที่นำมาเขียนล้อเลียนเรื่องความขัดแย้งในเรื่องการแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 นั้นเป็นประเด็นที่น่าสนใจเพราะความขัดแย้งนี้ได้แบ่งกลุ่มบุคคลออกเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มที่ต่อต้านการแก้ไขรัฐธรรมนูญ และกลุ่มที่สนับสนุนการแก้ไขรัฐธรรมนูญที่ต่างฝ่ายต่างอ้างเหตุผลของตัวเองในการโต้แย้งฝ่ายตรงข้าม ตลอดจนประเด็นอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง การ์ตูนการเมืองได้นำประเด็นเหล่านี้มาเขียนล้อเลียน ผู้ศึกษาได้เลือกการ์ตูนล้อเลียนการเมืองในหนังสือพิมพ์มติชนรายวันที่น่าสนใจ 3 คอลัมน์ คือการ์ตูนสด การ์ตูนเกาเหลาขามเล็ก และการ์ตูนเกาเหลารวมมิตร เพราะหนังสือพิมพ์มติชนรายวันถือว่าเป็นหนังสือพิมพ์ในเชิงคุณภาพที่น่าสนใจ ข่าววิเคราะห์การเมืองเป็นหลัก การ์ตูนการเมืองในหนังสือพิมพ์มติชนรายวันในช่วงรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช ส่วนใหญ่จะนำเสนอประเด็นที่น่าสนใจในขณะนั้น และประเด็นความขัดแย้งทางการเมืองนั้นเป็นประเด็นที่โดดเด่นที่สุด อย่างไรก็ตามความขัดแย้งทางการเมืองในช่วงเวลาที่รัฐบาลนายสมัคร บริหารประเทศนั้นมีหลากหลาย ผู้ศึกษาจึงเลือกศึกษาเฉพาะประเด็นความขัดแย้งในเรื่องการแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 มาเป็นหัวข้อในการศึกษาเท่านั้น

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อให้ทราบถึงลักษณะเนื้อหาความขัดแย้งทางการเมือง ในเรื่องการแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 ที่นำเสนอผ่านการ์ตูนการเมือง

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการศึกษาคำรู้คุณการเมืองในช่วงรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช เป็นรูปแบบการศึกษาในเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยวิเคราะห์ลักษณะเนื้อหาสาระของคำรู้คุณการเมืองในหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน จะศึกษาเฉพาะความขัดแย้งทางการเมืองในเรื่องการแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 ระหว่างกลุ่มที่สนับสนุนการแก้ไขรัฐธรรมนูญกับกลุ่มที่ต่อต้านการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ในสมัยรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช โดยศึกษาให้ทราบถึงลักษณะเนื้อหาความขัดแย้งในประเด็นการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ที่สะท้อนผ่านคำรู้คุณการเมืองในหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน ซึ่งมีการ์ตูนอยู่ 3 คอลัมน์ได้แก่ การ์ตูนสด การ์ตูนเกาหลีขามเล็ก และการ์ตูนเกาหลีรวมมิตร นั้น ได้สะท้อนแนวความคิดของผู้เขียนการ์ตูนว่านำเสนอออกมาในลักษณะเนื้อหาอย่างไร

4. ขอบเขตของการวิจัย

ในการศึกษาคำรู้คุณการเมืองนี้เป็นการศึกษาจากคอลัมน์การ์ตูนสด การ์ตูนเกาหลีขามเล็ก และการ์ตูนเกาหลีรวมมิตร ในหนังสือพิมพ์มติชนรายวันช่วงรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช โดยเลือกเฉพาะประเด็นที่นำเสนอเหตุการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองในเรื่องการแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 ระหว่างกลุ่มที่ต่อต้านการแก้ไขรัฐธรรมนูญ เช่น กลุ่มพันธมิตรฯ นักวิชาการบางส่วน พรรคประชาธิปัตย์ เป็นต้น กับกลุ่มที่สนับสนุนการแก้ไขรัฐธรรมนูญ เช่น รัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช นักวิชาการบางส่วน กลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ พรรคพลังประชาชน เป็นต้น

5. ข้อจำกัดทางการศึกษา

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาค้นคว้าอิสระที่ศึกษาเฉพาะประเด็นความขัดแย้งทางการเมืองของคำรู้คุณการเมืองในหนังสือพิมพ์มติชนรายวันในคอลัมน์การ์ตูนสด การ์ตูนเกาหลีขามเล็ก และการ์ตูนเกาหลีรวมมิตรในช่วงรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช วัตถุประสงค์ของการศึกษาคือเพื่อให้ทราบถึงลักษณะเนื้อหาความขัดแย้งทางการเมืองในเรื่องการแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 ที่นำเสนอผ่านคำรู้คุณการเมือง แต่เนื่องจากในช่วงของการศึกษาประเด็นความขัดแย้งทางการเมืองเป็นประเด็นที่มีเหตุการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองเกิดขึ้นจำนวนมาก ทำให้การวิเคราะห์อาจไม่ครบถ้วนทุกเหตุการณ์ ผู้ศึกษาจะเลือกเฉพาะเหตุการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองในเรื่องนโยบายการแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 เท่านั้น

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

6.1 ความขัดแย้งทางการเมืองหมายถึง ความขัดแย้งทางแนวคิดทางการเมืองในเรื่อง การแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 ระหว่างกลุ่มที่ต่อต้านการแก้ไขรัฐธรรมนูญกับกลุ่มที่ สนับสนุนการแก้ไขรัฐธรรมนูญ

6.2 การ์ตูนการเมืองหมายถึง ภาพลายเส้นที่มีลักษณะการวาดอย่างง่ายๆ ที่มีแนวคิดทางการเมืองอยู่ในการเสนอภาพการ์ตูนนั้นๆ และเป็นภาพที่มีอารมณ์ความรู้สึกที่ต้องการสื่อสาร ไปยังผู้ดูหรือผู้อ่านที่รับสื่อ

6.3 เนื้อหาหมายถึง เรื่องราวที่มีจุดมุ่งหมายที่ผู้เขียนต้องการสื่อไปยังผู้ดูหรือผู้อ่าน เพื่อให้ทราบว่าผู้เขียนการ์ตูนต้องการบอกอะไรกับผู้รับสารบ้าง

6.4 การสื่อความหมายหมายถึง การที่ผู้ดูหรือผู้อ่านการ์ตูนการเมืองแล้วสามารถ ตีความหมายที่แฝงอยู่ในการ์ตูนว่าให้ผู้อ่านทราบความต้องการของผู้เขียนว่าต้องการสื่อความ หมายถึงสิ่งใด

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 ทำให้ทราบถึงสภาพปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง ในเรื่องการแก้ไข รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 ที่สะท้อนผ่านผู้เขียนการ์ตูนการเมืองว่าผู้เขียนต้องการสื่อถึง แนวความคิดของตนเองที่ต้องการจะให้ผู้อ่านทราบถึงทรรศนะของผู้เขียนว่ามีแนวความคิดอย่างไร ต่อเหตุการณ์ที่ผู้เขียน เขียนขึ้น และเข้าใจการสื่อสารทางการเมือง โดยใช้สัญลักษณ์เช่น ภาษา รูปภาพ กริยาท่าทางที่เป็นการ์ตูน

7.2 เพื่อเป็นข้อมูลในการศึกษาประวัติศาสตร์การเมือง เพื่อจะได้ทราบข้อมูลเหตุการณ์ทางการเมืองในช่วงเวลาดังกล่าว

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่อง “ภาพสะท้อนความขัดแย้งทางการเมืองเกี่ยวกับการแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 สมัยรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช ผ่านการรื้อฟื้นการเมืองในหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน” ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับความขัดแย้งทางสังคม
2. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับความขัดแย้ง
3. ทฤษฎีการสื่อสาร
4. แนวคิดและทฤษฎีทางสัญลักษณ์
5. หนังสือพิมพ์
6. การรื้อฟื้นการเมือง
7. แนวคิดเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ
8. เหตุการณ์ทั่วไปเกี่ยวกับการเสนอแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 สมัยรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช
9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับความขัดแย้งทางสังคม

ความสำคัญ และความเป็นมาของแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับความขัดแย้งทางสังคมอยู่ตรงประเด็นที่ว่า “ความขัดแย้งนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น” ฉะนั้นความขัดแย้งต่างๆ ที่มีอยู่ไม่ว่าจะเป็นระดับบุคคลหรือสังคมก็ตามถือว่าเป็นปรากฏการณ์ที่ดีมีประโยชน์เพราะเป็นการนำไปสู่สถานะใหม่ที่ดีกว่าเดิม ความขัดแย้งไม่ใช่ปรากฏการณ์ที่ลึกลับอยู่ในสังคมต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นสังคมมนุษย์หรือสัตว์ก็ตามหากแต่เป็นปรากฏการณ์ที่มีแพร่หลายอยู่ทั่วไป และเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงต่างๆ เกิดขึ้นโดยส่วนรวมมักจะนำไปสู่สถานะใหม่ที่ดีกว่าเดิมเสมอ ด้วยเหตุนี้เราจึงไม่ควรมองความขัดแย้งเป็นสิ่งที่ไม่ดี หรือเป็นปรากฏการณ์ที่ผิดปกติวิสัยแต่อย่างใด (สนิทสมัครการ 2538: 28-44)

วิธีแสวงหาความรู้ที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งในยุคคลาสสิกมีมาแต่ดั้งเดิมคือหลักวิชาวิธีหรือ “ไดอะเล็กติก” (Dialectic method) เป็นแนวคิดที่เริ่มมีมาตั้งแต่สมัย

โสกราตีส (Socrates) เป็นวิธีการศึกษาโดยการถาม และตอบเพื่อแสวงหาความรู้ที่ถูกต้องสมบูรณ์กว่าเดิม เป็นเรื่องความขัดแย้งในทางความรู้ และความคิดเห็นของบุคคลทั้ง 2 ฝ่าย เมื่อผู้ตอบยอมจำนน ตอบคำถามไม่ได้ ผู้ถามก็จะบอกคำตอบ เพื่อให้เกิดสภาวะของความรู้ใหม่

ส่วน เฮเกล (Hegel, 1770-1830) เป็นผู้คิดค้นวิธีการไดอาเล็กติกสมัยใหม่ขึ้น มีความแตกต่างจากวิธีการเดิมคือ นอกจากการใช้วิธีการถามตอบเพื่อแสวงหาความรู้ใหม่แล้วยังใช้การวิเคราะห์ความขัดแย้ง หรือสงครามระหว่างรัฐด้วย แต่อย่างไรก็ตามมีหลักฐานที่ชี้ว่าวิธีการไดอาเล็กติกสมัยใหม่ไม่ได้เริ่มต้นจากเฮเกล แต่มาจาก เอ็มมานูเอล คานต์ (Immanuel Kant, 1724 - 1804) นักปรัชญาชาวเยอรมันซึ่งเป็นอาจารย์ของเฮเกล เฮเกลได้ดัดแปลงแนวคิดของคานต์ จนมีความแตกต่างอย่างมาก แต่สาระสำคัญอยู่ที่ความขัดแย้งนำไปสู่สภาวะการณ์ที่ดีกว่าเก่า ความขัดแย้งของเฮเกล ไม่ใช่ความขัดแย้งในแต่ละคนอย่างที่คานต์ เสนอไว้แต่เป็นความขัดแย้งระหว่างรัฐที่เริ่มต้นจากมนุษย์แต่ละคน

นักปรัชญารุ่นต่อมาที่มีชื่อเสียงคือ คาร์ล มาร์กซ์ (Karl Marx) มาร์กซ์ วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงทางสังคม นอกจากจะใช้วิธีของเฮเกลแล้วเขายังนำความคิดในเรื่องวัตถุนิยม (materialism) มาจากฟอยเออร์บาค (Feuerbach) นักปรัชญาชาวเยอรมัน มาร์กซ์มีความเห็นว่าสังคมของมนุษย์แรกเริ่มเป็นสังคมพลเรือนที่ยังไม่แบ่งแยกทรัพย์สินต่างๆ กับแรงงานออกจากกันคือเป็นสังคมที่ยังไม่เห็นแก่ตนเองอย่างในปัจจุบัน มาร์กซ์เรียกว่าเป็น “สังคมคอมมิวนิสต์โบราณ” ที่มีอยู่จริง และต่อมาเมื่อมีรัฐเกิดขึ้นสภาวะเช่นนี้ก็เริ่มหายไป เมื่อมีผู้ปกครองเกิดขึ้นจึงเกิดการบังคับประชาชน เริ่มมีการแบ่งแยกของผู้คน โดยมาร์กซ์คิดว่าในทางการเมืองนั้นมีการแบ่งแยกเป็นชนชั้นผู้ปกครอง และชนชั้นผู้ที่อยู่ใต้ปกครอง ในทางเศรษฐกิจแบ่งเป็นชนชั้นที่มีทรัพย์สินกับชนชั้นที่ยากจนเป็นการเริ่มต้นความขัดแย้ง และทำให้สังคมเปลี่ยนแปลงเรื่อยมา มาร์กซ์เห็นว่าเรื่องเศรษฐกิจเป็นเรื่องปรากฏการณ์ที่สำคัญที่สุดในชีวิตมนุษย์ ที่เรียกกันว่า “ลัทธิเศรษฐกิจกำหนดการ (economic determinism)” มาร์กซ์เรียกว่าสภาวะทางเศรษฐกิจตามแนวคิดของเขาว่า “แบบแห่งการผลิต” (mode of production) เป็นแบบการผลิตที่ผลิตเพื่อสนองความต้องการทางด้านวัตถุของมนุษย์ซึ่งมีมาทุกยุคทุกสมัยแบ่งเป็น 2 ส่วนคือ พลังในการผลิตและสัมพันธภาพในการผลิต ในเรื่องความสำคัญต่างๆ เหล่านี้ มาร์กซ์เห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างผู้ที่เป็นเจ้าของเครื่องมือในการผลิต (means of production) กับผู้ใช้แรงงานในการผลิต (labor masses) เป็นเรื่องที่สำคัญที่สุด และเป็นเครื่องมือในการผลิตเพื่อตอบสนองความต้องการของสังคมภายใต้การควบคุมของผู้เป็นเจ้าของ มาร์กซ์เห็นว่าความสัมพันธ์เหล่านี้ทำให้เกิดการแบ่งแยกชนชั้นในสังคมมนุษย์มาทุกยุคทุกสมัย เช่น ทาสกับเจ้าของทาส ชาวนาชาวไร่กับเจ้าของแคว้น นายทุนกับกรรมกร เป็นต้น การวิเคราะห์ของมาร์กซ์นั้นเห็นว่าขั้นสุดท้ายของชนชั้นนั้นมีเพียง 2 ชนชั้นขนาดใหญ่เท่านั้นที่ขัดแย้ง

กันคือ ชนชั้นที่เป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตกับชนชั้นที่ใช้แรงงานที่เป็นคนส่วนใหญ่ในสังคมที่ได้รับผลตอบแทนเป็นค่าแรงที่ไม่คุ้มค่าย่อมนำไปสู่ความขัดแย้งต่อสู้กันระหว่างชนชั้นจนนำไปสู่ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของมาร์กซ์ ที่เรียกว่า“ไดอาเล็กติคัลวัตดูนิยม (dialectic materialism)” การต่อสู้ระหว่างชนชั้นเจ้าของปัจจัยการผลิตและชนชั้นผู้ใช้แรงงาน มาร์กซ์เห็นว่านำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคมไปสู่สถานะที่ดีกว่าเดิม การต่อสู้ระหว่างชนชั้นนี้จะนำไปสู่สังคมที่มนุษย์ที่ไม่มีการแบ่งแยกอีกต่อไป มีเสรีภาพเต็มที่ ไม่จำเป็นต้องมีรัฐบาล และชนชั้นก็จะหายไป การเปลี่ยนแปลงทางสังคมก็จะหยุดลง เพราะฉะนั้นกระบวนการไดอาเล็กติคัลก็จะหยุดลง สังคมของมนุษย์ก็จะหยุดการเปลี่ยนแปลงเป็นสังคมที่เรียกว่าสังคมนิยมหรือสังคมนิยมวิวัตนิสต์ที่แท้จริง มีผู้วิจารณ์ว่าทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และวัฒนธรรมของมาร์กซ์ นั้นค่อนข้างเป็นไปได้ในทางศาสนาเสียมากกว่า เพราะไม่มีหลักฐานทางวิทยาศาสตร์สนับสนุน เช่น การที่มาร์กซ์กล่าวว่าการผ่านไปสู่การปกครองแบบคอมมิวนิสต์จะต้องเป็นการต่อสู้ระหว่างชนชั้นกรรมกรกับนายทุน แต่ความเป็นจริงการเปลี่ยนแปลงในจีน รัสเซีย ประเทศในยุโรปตะวันออกล้วนแล้วแต่เกิดจากการปฏิวัติของนักปฏิวัติเสียมากกว่า

นักคิดอีกท่านหนึ่งที่เกิดขึ้นในยุคคริสต์ศตวรรษที่ 20 คือ เก-ออร์ค ซิมเมล (Georg Simmel) เขาใช้วิธีการวิเคราะห์ความขัดแย้งวิธีใหม่ ที่เขาต้องการประดิษฐ์คิดค้นข้อความทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการทางสังคมขั้นพื้นฐานที่เขาเรียกว่า “สังคมวิทยารูปแบบ (formal sociology)” เขาพยายามสร้างข้อความนามธรรมของกระบวนการ และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอยู่ในสภาพต่างๆ เพื่อค้นหาข้อความนามธรรมที่แสดงให้เห็นกระบวนการทางสังคมที่เป็นพื้นฐานที่สุด ซิมเมลเห็นว่าโครงสร้างทางสังคมเป็นกระบวนการที่แยกกันไม่ออกของความจริง 2 อย่างคือ กระบวนการก่อสร้างสัมพันธ์ และกระบวนการแตกความสัมพันธ์ แนวคิดของซิมเมลเห็นว่าสังคมเป็นสิ่งที่ชีวิตอย่างหนึ่ง ลักษณะทางสังคมเป็นรูปแบบกระบวนการทางสังคม เพราะฉะนั้นสังคมย่อมเป็นระบบ ซิมเมลจึงค้นหาผลลัพธ์ของความขัดแย้งในลักษณะเป็นการสืบเนื่องมากกว่าที่จะดูที่การเปลี่ยนแปลง นอกจากนี้ซิมเมลยังเห็นว่าความขัดแย้งไม่ใช่เรื่องของผลประโยชน์เท่านั้น อาจเกิดจากสัญชาตญาณของมนุษย์ด้วยที่กระตุ้นให้เกิดความขัดแย้ง หรือกระตุ้นให้เกิดความสมัครสมานก็ได้ และซิมเมลยังเชื่อว่าที่มาของความขัดแย้งของมนุษย์นั้นอาจมาจากปัจจัยทางชีววิทยาในร่างกายของมนุษย์เองก็ได้

กำเนิดของทฤษฎีความขัดแย้งสมัยใหม่ ทฤษฎีความขัดแย้ง (Conflict Theory) เป็นความคิดที่สืบเนื่องมาจากแนวความคิดของนักทฤษฎีความขัดแย้งในอดีตคือ มาร์กซ์ และซิมเมล นักทฤษฎีทั้ง 2 เห็นพ้องต้องกันว่าในสังคมทั่วไปย่อมหลีกเลี่ยงไม่พ้นความขัดแย้ง มาร์กซ์เห็นผลของการแตกแยกของความขัดแย้ง แต่ซิมเมลเน้นผลบูรณาการของความขัดแย้ง โดยมาร์กซ์มุ่งแสดง

เงื่อนไขของความขัดแย้งที่รุนแรงขึ้น ส่วนซิมเมลมุงแสวงหาเงื่อนไขที่จะทำให้ความขัดแย้งที่กว้างขวางออกไปเปลี่ยนแปลงไป และมาร์กซ์มุ่งแสวงหาสาเหตุของความขัดแย้งที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคม ส่วนซิมเมลมุงแสวงหาความสนใจไปที่รูปแบบและผลกระทบของความขัดแย้งที่เกิดขึ้น (ภุทขงค์ กุณฑลบุตร 2528: 167)

ต่อมาภายหลังจากทฤษฎีสังคมวิทยาสมัยใหม่พยายามที่จะรวมเอาทั้ง 2 ทฤษฎี เข้าไว้ด้วยกันแต่มักจะไม่เป็นผล ส่วนใหญ่จึงยึดแนวทางใดแนวทางหนึ่ง

นักทฤษฎีความขัดแย้งรุ่นใหม่มีความคิดเห็นบางประการที่แตกต่างจากมาร์กซ์คือ แม้นักทฤษฎีความขัดแย้งจะมีแนวความคิดที่สืบเนื่องมาจากแนวความคิดของมาร์กซ์ ที่มองว่าสังคมประกอบไปด้วยชนชั้นต่างๆ ชนชั้นเหล่านี้มีความสัมพันธ์กันในลักษณะที่แต่ละชนชั้นต่างเอารัดเอาเปรียบซึ่งกันและกัน ดังนั้นสังคมจึงมีความขัดแย้งกันตลอดเวลา แต่นักทฤษฎีความขัดแย้งรุ่นใหม่เห็นแตกต่างจากมาร์กซ์ เช่น เห็นว่าความขัดแย้งของชนชั้น ไม่ใช่เกิดจากปัจจัยทางเศรษฐกิจ แต่มาจากปัจจัยทางการเมืองคือ ความไม่เท่าเทียมกันในการกระจายอำนาจ ทฤษฎีความขัดแย้งสมัยใหม่มองว่าสังคมมิได้ดำรงอยู่เพราะสมาชิกมีค่านิยมร่วมกัน แต่เนื่องจากการบังคับ ควบคุม และมีการครอบงำกันทางความคิด ทฤษฎีความขัดแย้งสมัยใหม่จึงไม่เน้นความขัดแย้งทางชนชั้นเพียงอย่างเดียว แต่รวมถึงความขัดแย้งระหว่างกลุ่มอื่นๆ เช่น ความขัดแย้งของคนต่างวัย ความขัดแย้งระหว่างเพศ ความขัดแย้งระหว่างคนชนบทกับคนเมือง หรือความขัดแย้งระหว่างกลุ่มวัฒนธรรมต่างๆ หรือกลุ่มเชื้อชาติ และยังคงมองว่าความขัดแย้งเป็นพลังสำคัญที่ผลักดันให้สังคมเปลี่ยนแปลง (จำนงค์ อติวัฒนสิทธิ์ และคณะ 2532: 10, 199)

นักทฤษฎีความขัดแย้งรุ่นใหม่ยังเห็นอีกว่า ภายในสังคมต้องมีความขัดแย้งกันเพราะแต่ละกลุ่มทางสังคมต้องการครอบครองอำนาจและผลประโยชน์ ซึ่งอำนาจและผลประโยชน์นั้นมีอยู่อย่างจำกัดการที่ฝ่ายหนึ่งมีผลประโยชน์และอำนาจย่อมจะทำให้ฝ่ายหนึ่งเสียผลประโยชน์และอำนาจนั้น เพราะฉะนั้นความสัมพันธ์ในลักษณะนี้จึงไม่ใช่ความสัมพันธ์ในลักษณะพึ่งพากัน จึงเป็นบ่อเกิดของความขัดแย้ง ความขัดแย้งดังกล่าวไม่ใช่เกิดจากการที่สังคมนั้นๆ ไม่มีสถาบันทางกฎหมายไว้คอยควบคุมความขัดแย้งทางสังคมแต่เกิดจากสถาบันเหล่านั้นกำเนิดขึ้นและดำรงอยู่ภายใต้เงื่อนไขเอื้อประโยชน์ให้กลุ่มที่มีอำนาจอยู่ในสังคมนั้นคือ กฎระเบียบต่างๆ ขึ้นอยู่กับอำนาจของผู้วางกฎและรักษากฎ

การสร้างกฎระเบียบของสถาบันต่างๆ ที่ทำหน้าที่พึ่งพาซึ่งกันและกันในทางผลประโยชน์ หรือความยุติธรรมนั้น กลุ่มคนในสังคมนั้นก็ได้มีความยินยอมพร้อมใจที่จะยอมรับกติกาในสังคมนั้นๆ บางครั้งผู้ที่อยู่ในอำนาจหรือผู้ปกครองกลับเป็นผู้วางกฎเอาไว้เพื่อรักษาอำนาจผลประโยชน์ ตลอดจนค่านิยม อุดมการณ์ทางการเมือง ฯลฯ ของพวกเขา บรรดา กลุ่มคนแต่ละกลุ่ม

บางกลุ่มก็ยอมรับกติกาเหล่านั้น บางกลุ่มก็ไม่ยอมรับ ดังนั้นความขัดแย้งในสังคมย่อมมีอยู่ 2 ประการ ประการแรกเป็นความขัดแย้งในเรื่องของอำนาจและผลประโยชน์ระหว่างผู้มีอำนาจด้วยกัน เช่น ระหว่างกลุ่มผู้ปกครองกับผู้ปกครองด้วยกัน หรือระหว่างชนชั้นนำที่แก่งแย่งอำนาจในการปกครอง ประการที่สองความขัดแย้งในการยอมรับอำนาจ เอกสิทธิ์ สถานภาพ ค่านิยม ทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม เช่น ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในสังคมไทยปัจจุบันในเรื่องอุดมการณ์ทางการเมือง

ทฤษฎีความขัดแย้งสมัยใหม่มีข้อสรุป ดังนี้

1. ลักษณะความสำคัญของสังคมคือ การเปลี่ยนแปลง ความขัดแย้งและการบังคับ
2. สังคมดำรงอยู่ภายใต้อำนาจการครอบงำของคนบางกลุ่มที่อยู่เหนือคนอื่น ๆ ในสังคม
3. คนกลุ่มต่างๆ ในสังคมแต่ละกลุ่มมีผลประโยชน์เฉพาะกลุ่มของตน
4. เมื่อคนในกลุ่มมีความสำนึกในผลประโยชน์ร่วมกันของคนในกลุ่ม กลุ่มนั้นๆ ก็จะกลายเป็นชนชั้น
5. ความขัดแย้งในชนชั้นจะมีมากขึ้นเรื่อยๆ ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขทางการเมืองและทางสังคม เช่น เสรีภาพในการรวมตัวกันของกลุ่มต่างๆ ลักษณะการกระจายอำนาจและผลประโยชน์ตลอดจนโอกาสในการเปลี่ยนแปลงทางชนชั้นของสมาชิกทางสังคม

ดังนั้นนักทฤษฎีความขัดแย้งรุ่นใหม่ จึงมองว่าความขัดแย้งที่เกิดขึ้นไม่ได้เกิดขึ้นจากชนชั้นเท่านั้น ความขัดแย้งอาจเกิดจากกลุ่มเชื้อชาติ ศาสนา กลุ่มการเมือง ความขัดแย้งเหล่านี้อาจนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้เช่นเดียวกัน และนักทฤษฎีความขัดแย้งรุ่นใหม่มองว่าในสังคมปัจจุบันความขัดแย้งเป็นเรื่องปกติ ความขัดแย้งอาจปรากฏออกมาในรูปแบบขบวนการความเคลื่อนไหวทางสังคมในรูปแบบต่างๆ เช่น การเรียกร้องสิทธิของกลุ่มต่างๆ ขบวนการปฏิวัติ เป็นต้น

ในที่นี้จะนำทฤษฎีความขัดแย้งรุ่นใหม่ของ 2 ท่าน คือ เลวิส เอ. โคเซอร์ (Lewis A. Coser) และราล์ฟ ดาห์เรนดอร์ฟ (Ralf Dahrendorf) มาเสนอ ดังนี้

เลวิส เอ. โคเซอร์ (Lewis A. Coser) เป็นนักสังคมวิทยาชาวอเมริกันที่มีแนวความคิดและวิธีการตามแนวความคิดเรื่องความขัดแย้งของซิมเมิล โดยโคเซอร์พยายามชี้ให้เห็นว่าความขัดแย้งมีหน้าที่หรือสามารถสร้างผลที่ดีได้ เช่น การรักษาโครงสร้างทางสังคมไว้ ผลงานที่สำคัญของโคเซอร์คือ หนังสือชื่อ “หน้าที่ของความขัดแย้งทางสังคม” (The Functions of social conflict) (อุทซงค์ กุณทลบุตร 2528: 169-171)

ในช่วงแรกข้อสมมุติของโคเซอร์ ก็เช่นเดียวกับทฤษฎีในกลุ่มโครงสร้างหน้าที่ ซึ่งเห็นว่าสังคมคือ ระบบใหญ่ระบบหนึ่งซึ่งประกอบไปด้วยระบบย่อยๆ เข้ามารวมกันหรือสัมพันธ์กัน ในการเกี่ยวข้องกับระบบย่อยๆ เหล่านั้นจะต้องมีลักษณะไม่สมดุล ดึงเครียดและเกิดความขัดแย้งอยู่เสมอ ฉะนั้นความขัดแย้งเป็นรูปแบบหนึ่งของการกระทำระหว่างกันทางสังคม หน้าที่ของความขัดแย้งคือ ทำให้มีการขยายขอบเขตของกลุ่มแต่ละกลุ่มให้มารู้จักกัน ถึงแม้ว่าความรู้จักเหล่านั้นจะอยู่ในรูปแบบของความขัดแย้ง นอกจากนี้ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มจะทำให้เกิดความสามัคคีตลอดจนรักษาเอกลักษณ์ในแต่ละกลุ่มที่ขัดแย้งกันเพื่อต่อสู้กับอีกกลุ่มที่ขัดแย้งกับตน ในขณะที่ความขัดแย้งเกิดขึ้น สังคมจะมีกลไกในการขจัดความขัดแย้งหลายประการ กลไกดังกล่าวเป็นสิ่งที่ทำให้สมาชิกในกลุ่มที่ขัดแย้งได้แสดงความรู้สึกในแง่ต่างๆ เช่น การวิพากษ์วิจารณ์ การชุมนุมประท้วง เป็นต้น กลไกดังกล่าวยังรวมถึงกฎเกณฑ์ที่สังคมตั้งไว้หรือมาตรฐานของสังคมอีกด้วย เช่น มาตรฐานในเรื่องความอาวุโส การสอบแข่งขัน การเข้าทำงาน การเลือกตั้ง ความรู้ความสามารถ เหล่านี้ล้วนแต่เป็นสิ่งที่เข้ามาบรรเทาหรือขจัดความขัดแย้ง

ราล์ฟ ดาห์เรนดอร์ฟ (Ralf Dahrendorf) เป็นนักสังคมวิทยาชาวเยอรมันที่นำแนวความคิดของมาร์กซ์มาวิเคราะห์ และสร้างทฤษฎีของตนเองขึ้น งานเขียนที่สำคัญของเขาคือ “ชั้นและการต่อสู้ทางชนชั้นในสังคมอุตสาหกรรม” (Class and Class Conflict in Industrial Society) ผลงานชิ้นนี้มีแนวคิดที่คล้ายคลึงกับทฤษฎีโครงสร้าง-หน้าที่ ดาห์เรนดอร์ฟ ใช้การวิเคราะห์ในระดับเดียวกับทฤษฎีโครงสร้าง-หน้าที่ ที่นิยมคือ วิเคราะห์โครงสร้างและสถาบันพิจารณาประเด็นปัญหาต่างๆ ในลักษณะเดียวกัน เขายอมรับว่าแม้ด้านต่างๆ ของสังคมที่สามารถรวมกันได้อย่างเป็นระเบียบ แต่ในระหว่างด้านต่าง ๆ ภายในระบบดังกล่าวก็อาจมีความขัดแย้ง และความตึงเครียดเกิดขึ้น (สุเทพ สุนทรเกสัช 2540: 70-125)

ดาห์เรนดอร์ฟ สนใจโครงสร้างสังคมขนาดใหญ่ แนวคิดหลักของเขาคือ ตำแหน่งต่างๆ ภายในสังคม มีอำนาจมากน้อยไม่เท่ากัน อำนาจไม่ได้อยู่ที่ปัจเจกบุคคลแต่อยู่ที่ตำแหน่ง ดาห์เรนดอร์ฟ ไม่ได้สนใจโครงสร้างของตำแหน่งต่างๆ เท่านั้น เขายังสนใจความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในระหว่างตำแหน่งต่างๆ ดังกล่าวภารกิจสำคัญของเขา คือ การวิเคราะห์เกี่ยวกับความขัดแย้งการกำหนดบทบาทต่างๆ ของผู้มีอำนาจทางสังคม (Authority) และเขาไม่เห็นด้วยกับผู้ที่สนใจความขัดแย้งในระดับบุคคล

อำนาจที่ควบคู่อยู่กับตำแหน่งต่างๆ เป็นสิ่งสำคัญในการวิเคราะห์ของ ดาห์เรนดอร์ฟ ผู้ที่มีอำนาจหมายถึงผู้มีอำนาจเหนือ (Superordination) และผู้ที่อยู่ใต้อำนาจ (Subordination) ผู้ที่ดำรงตำแหน่งที่มีอำนาจมีความคาดหวังที่จะควบคุมผู้ที่อยู่ใต้อำนาจหมายถึง ผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวมีอำนาจเหนือก็เพราะความคาดหวังผู้ที่อยู่รอบตัวเขา ไม่ใช่เพราะลักษณะ

ทางด้านจิตวิทยาที่มีอยู่ในตัวผู้ดำรงตำแหน่ง ความคาดหวังต่างๆ ก็เป็นเช่นเดียวกับอำนาจเป็นสิ่งที่ควมคู่อยู่กับตำแหน่งไม่ได้อยู่ที่ตัวคน อำนาจไม่ใช่ปรากฏการณ์ทางสังคมที่มีลักษณะทั่วไป ควรที่จะต้องถูกควบคุมเช่นเดียวกับขอบเขตที่จะมีการควบคุมได้จะมีกำหนดไว้ชัดเจนในสังคม ท้ายที่สุดอำนาจที่ถูกทำนองครองธรรม คนที่ไม่ปฏิบัติตามอาจจะต้องถูกลงโทษ

คาร์ทเร็นดอร์ฟ เห็นว่าอำนาจไม่ใช่เป็นสิ่งที่แน่นอนตายตัว เพราะอำนาจอยู่กับตำแหน่งไม่ใช่ตัวบุคคล ดังนั้นบุคคลที่มีตำแหน่งอยู่ในอำนาจในบริบทหนึ่ง อาจจะมีอำนาจเหนือหรือใต้อำนาจของบางกลุ่ม ที่เป็นเช่นนี้เพราะคาร์ทเร็นดอร์ฟ เห็นว่าสังคมประกอบด้วยความสัมพันธ์ต่างๆ มากมาย ปัจเจกบุคคลอาจดำรงตำแหน่งที่มีอำนาจเหนือกลุ่มหนึ่ง และในการดำรงตำแหน่งนั้นอาจอยู่ภายใต้อำนาจของอีกกลุ่มหนึ่ง คาร์ทเร็นดอร์ฟเรียกสังคมที่ประกอบไปด้วยหน่วยต่างๆ ว่า “สิ่งจำเป็นในด้านความสัมพันธ์ร่วมประสาน” (imperatively coordinated associations) อำนาจในระบบสัมพันธ์อาจแบ่งแยกได้ ดังนั้นกลุ่มที่มีความขัดแย้งกัน 2 กลุ่ม เกิดภายในระบบสัมพันธ์หนึ่ง คนที่ดำรงตำแหน่งในอำนาจที่มีเหนือกว่าก็พยายามที่จะรักษาสถานภาพเดิม (status quo) ของตนไว้ ในขณะที่คนที่มีตำแหน่งที่อยู่ภายใต้อำนาจก็พยายามแสวงหาการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ความขัดแย้งทางด้านผลประโยชน์ภายในหน่วยความสัมพันธ์ทุกหน่วยอย่างน้อยต้องมีลักษณะแอบแฝงหรือซ่อนเร้นตลอดเวลา

จะเห็นได้ว่า คาร์ทเร็นดอร์ฟให้ความสำคัญกับเรื่องของอำนาจอย่างมาก เขาเห็นว่าอำนาจเป็นตัวหลักของความขัดแย้งและเขามองความขัดแย้งในสังคมระดับมหภาคกับจุลภาคไว้ดังนี้

1. ทฤษฎีความขัดแย้งในสังคมระดับมหภาค คาร์ทเร็นดอร์ฟเห็นว่าการกระจายอำนาจหรือการจัดสรรอำนาจ (The distribution of power) ในสังคมเป็นไปอย่างไม่เท่าเทียมกัน ตามฐานะอำนาจของผู้จัดสรร โดยมีปทัสถานทางสังคมเป็นเสมือนกฎเกณฑ์หรือกติกา ให้ผู้ที่อยู่ในฐานะอำนาจต่างๆ ปฏิบัติตาม เมื่อเป็นเช่นนั้นความขัดแย้งย่อมเกิดขึ้น เพราะกลุ่มที่มีอำนาจมากก็พยายามที่จะรักษาผลประโยชน์เอาไว้ อำนาจทำให้ความสัมพันธ์ทางสังคมเปลี่ยนแปลงไป และเขาเห็นว่าความขัดแย้งเป็นพลังการสร้างสรรค์ที่สำคัญ

2. ในสังคมระดับจุลภาคความขัดแย้งในระดับนี้ คาร์ทเร็นดอร์ฟเห็นว่าความไม่เสมอภาคในอำนาจ และผลประโยชน์ที่ขัดกันจะก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างกลุ่มต่างๆ ตามโครงสร้างขององค์กร เพราะในองค์ประกอบของกลุ่มต่างๆ มีผลประโยชน์ที่แตกต่างกันและลดหลั่นกันไป ทฤษฎีนี้จึงรู้จักกันในนามทฤษฎีความขัดแย้งระหว่างกลุ่ม (A theory of conflict groups)

คาร์ทเรเนอร์พบว่าชนชั้นนายทุนไม่ใช่เจ้าของปัจจัยการผลิตเพียงอย่างเดียว แต่เห็นว่าเป็นเจ้าของสิทธิอำนาจ (authority) ในสังคมอุตสาหกรรมนายทุนต้องพึ่งพาแรงงานจากกรรมกร กรรมกรต้องพึ่งค่าจ้างจากนายทุน ความสัมพันธ์ในลักษณะนี้กลุ่มกรรมกรจะอยู่ในฝ่ายที่เสียเปรียบในช่วงแรก และอาจจะยังเห็นไม่ชัดเจนถึงความเสียเปรียบที่กลุ่มตนได้รับ ต่อมาเมื่อมีความตระหนักถึงความเสียเปรียบที่กลุ่มตนได้รับ ก็จะเริ่มมีความขัดแย้งกัน คาร์ทเรเนอร์มีความคิดเห็นแตกต่างจากมาร์กซ์ ที่ว่าความขัดแย้งมีอยู่ทุกกลุ่มในสังคมมิใช่มีเฉพาะชนชั้นนายทุน และผู้ใช้แรงงานเท่านั้น ดังนั้นความขัดแย้งของคาร์ทเรเนอร์ จึงเป็นความขัดแย้งระหว่างกลุ่ม (group conflict) แทนที่จะเป็นความขัดแย้งระหว่างชนชั้น (class conflict)

สุธรรม ชาติสิงห์และอดุลย์ ดันประยูร (2524: 83) ได้สรุปว่า คาร์ทเรเนอร์ มีความเห็นเรื่องสังคมที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีความขัดแย้ง ดังนี้

1. ทุกสังคมจะมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา การเปลี่ยนแปลงทางสังคมเป็นสิ่งที่พบเห็นได้ทั่วไป
2. ทุกๆ สังคมจะมีความขัดแย้งปรากฏให้เห็นอยู่เสมอ และความขัดแย้งก็มีอยู่ทั่วไป
3. หน่วยย่อยๆ ทุกหน่วยในสังคมก็มีการเปลี่ยนแปลงเช่นเดียวกัน
4. สมาชิกในสังคมหนึ่งจะได้รับอิทธิพลหรือได้แรงผลักดันให้มีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงโดยบุคคลอื่นหรือ โดยสังคมอื่น

สรุปสาระสำคัญของทฤษฎีความขัดแย้ง จากข้อมูลและการวิเคราะห์ทฤษฎีความขัดแย้ง (Conflict Theory) แม้ทฤษฎีความขัดแย้งจะเป็นความคิดที่พัฒนามาจากแนวความคิดของมาร์กซ์ที่มองสังคมประกอบไปด้วยชนชั้นต่างๆ ชนชั้นเหล่านั้นมีความสัมพันธ์กันในลักษณะที่เป็น การเอาวัดเอาเปรียบกันหรือถูกเอาวัดเอาเปรียบ ดังนั้นสังคมจึงมีความขัดแย้งกันตลอดเวลา แต่นักทฤษฎีความขัดแย้งรุ่นใหม่มีความเห็นแตกต่างจากมาร์กซ์ เช่น บางคนเห็นว่าความขัดแย้งไม่ใช่เกิดขึ้นจากสาเหตุจากชนชั้นเพียงอย่างเดียวแต่รวมถึงความขัดแย้งอื่นๆ เช่น ความขัดแย้งในการกระจายอำนาจ ความขัดแย้งของคนต่างวัย ความขัดแย้งระหว่างเพศ ความขัดแย้งระหว่างคนชนบทกับคนในเมือง เป็นต้น นอกจากนี้ยังมองว่าความขัดแย้งเป็นพลังสำคัญที่ผลักดันให้สังคมเปลี่ยนแปลง

2. ความรู้ทั่วไปที่เกี่ยวกับความขัดแย้ง

2.1 แนวทางการศึกษาเรื่องความขัดแย้ง นักคิดทฤษฎีในสมัยต่างๆ ให้ความสนใจและให้ความสำคัญในเรื่องความขัดแย้งในแง่มุมต่างๆ กัน ดังนี้

2.1.1 สตีเฟน พี. โรบบินส์ (Stephen P. Robbins) (อ้างถึงใน อรุณ รัชธรรม

2526: 1) ได้แบ่งการศึกษาเรื่องความขัดแย้งเป็น 3 แนวทาง ดังนี้

1) *แนวความคิดแบบโบราณ* ที่มองว่าความขัดแย้งทุกชนิดเป็นเครื่องทำลาย แนวคิดนี้เห็นว่าความขัดแย้งไม่ก่อประโยชน์ใดๆ เป็นสิ่งที่พึงหลีกเลี่ยง ดังนั้นแนวความคิดในยุคนี้จึงมองว่าความขัดแย้งในทางลบเป็นสิ่งที่เลวร้าย

2) *แนวคิดพฤติกรรมศาสตร์* แนวคิดนี้เห็นว่าความขัดแย้งเป็นเรื่องธรรมชาติ ไม่ใช่สิ่งที่เลวร้ายเสมอไป ความขัดแย้งนั้นเกิดจากความแตกต่างกันเท่านั้น ไม่ใช่ปัญหาที่ร้ายแรง การแก้ไขควรยอมรับความแตกต่างเหล่านั้น และมองว่าความขัดแย้งเป็นตัวชี้ปัญหาที่จะทำให้นำไปสู่แนวทางแก้ไขที่ดีได้

3) *แนวคิดด้านปฏิภิกิริยาสัมพันธ์* แนวคิดนี้มองว่าความขัดแย้งเป็นเรื่องที่ดี และเป็นสิ่งที่สร้างสรรค์ (constructive) คล้ายกับแนวคิดในยุคพฤติกรรมศาสตร์จะแตกต่างกันที่แนวคิดนี้มองว่าความขัดแย้งเป็นสิ่งที่จำเป็นควรกระตุ้นให้เกิดขึ้น เพื่อเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น การบริหารความขัดแย้งเป็นเรื่องดีเพื่อกระตุ้นให้เกิดการแก้ไข

2.1.2 *ความสนใจในเรื่องความขัดแย้งทางด้านสังคม* นั้นมีการศึกษามานานนับเป็นพันๆ ปีแล้วตั้งแต่ศาสดาของศาสนาต่างๆ ตลอดจนนักปรัชญาตะวันตก ตะวันออก ตลอดจน การศึกษาเรื่องแนวทางแก้ไข การศึกษาเรื่องความขัดแย้งในยุคคริสต์ศตวรรษที่ 18 นั้นถือว่าเป็นศาสตร์อย่างหนึ่งจนเกิดเป็นทฤษฎีขึ้น เช่น ทฤษฎีความขัดแย้งระหว่างกลุ่ม ทฤษฎีว่าด้วยพฤติกรรมระหว่างกลุ่ม (Collective Behavior Theory) แนวการศึกษาที่สามารถแบ่งได้เป็น 3 แนวทาง ดังนี้ (อภิญญา รัตนมงคลมาส 2538: 4 - 12)

1) เป็นแนวทางศึกษาที่เรียกว่า *นักศีลธรรมจรรยาชาวสกอตต์ (The Scottish Moralists)* แนวทางนี้เห็นว่ามนุษย์จะมีพฤติกรรมที่แสดงออกมานั้นเกิดจากความเห็นแก่ตัว และความไม่เห็นแก่ตัวของมนุษย์เองเป็นแรงจูงใจ การกระทำต่าง ๆ ของมนุษย์ต้องประเมินผลได้ผลเสีย พฤติกรรมของมนุษย์จึงถูกกีดกันด้วยสำนึกทางศีลธรรมที่เห็นอกเห็นใจผู้อื่นที่อาจจะได้รับผลกระทบจากการกระทำนั้นควบคู่กับการให้เหตุผลกับตัวเองในการที่จะกระทำลงไปกับการคำนึงถึงผลประโยชน์ของตัวเอง แนวคิดนี้เห็นว่าการกระทำที่คิดถึงแต่ผลประโยชน์ของตนเองเป็นเหตุให้เกิดความขัดแย้งทางสังคม นักคิดแนวคิดนี้เห็นว่าผู้ปกครองเข้ามายุ่งเกี่ยวกับผู้ใต้ปกครองมากเกินไป เช่น การออกระเบียบ กฎหมาย เป็นต้น แนวทางนี้เห็นว่าควรให้สถาบันทางสังคมต่างๆ เป็นไปตามธรรมชาติโดยรัฐเข้ามายุ่งเกี่ยวน้อยที่สุด

2) *แนวความคิดของนักคิดของนักคิดภาคพื้นยุโรป (The Continental Thinkers)* ที่สนใจเรื่องกระบวนการความขัดแย้ง แนวทางนี้ค่อนข้างเห็นต่างจากแนวทางแรก

พวกนี้มองว่าธรรมชาติของมนุษย์เป็นคนเห็นแก่ตัวร้ายจนเป็นที่มาของความขัดแย้ง แนวคิดนี้มีอิทธิพลอย่างมากในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 19 ที่มีปรากฏการณ์การปลุกระดมมวลชน และเป็นจุดเริ่มต้นของการวิเคราะห์ปรากฏการณ์ความขัดแย้งในระดับจุลภาคไปสู่ความขัดแย้งในระดับมหภาค

3) แนวทางการสร้างแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ (Mathematical Models)

แนวคิดนี้ริเริ่มโดยนักคณิตศาสตร์ชื่อคอนดอร์เซท (Condorcet) ที่สร้างโปรแกรมคณิตศาสตร์ทางสังคม (Social mathematics) คอนดอร์เซทได้ประยุกต์ใช้แบบความน่าจะเป็นให้เข้ากับการตัดสินใจรวมกลุ่ม แนวทางนี้อธิบายว่าผู้ตัดสินใจแต่ละคนจะตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ตามข้อมูลของแต่ละคนที่มีอยู่อาจจะถูกหรือผิดก็ได้ทุกอย่างขึ้นอยู่กับเงื่อนไขของความน่าจะเป็น การตัดสินใจต่างๆ เหล่านี้นำไปอธิบายเรื่องความขัดแย้งได้

จากแนวความคิดเรื่องความขัดแย้งทางสังคมทั้ง 3 แนวทางนี้ เห็นว่าความขัดแย้งทางสังคมนั้นต้องศึกษาการเกิดพฤติกรรมการรวมกลุ่ม เพราะความขัดแย้งเป็นพฤติกรรมร่วมกันของสมาชิกกลุ่มหนึ่งต่ออีกกลุ่มหนึ่ง ความขัดแย้งเกิดขึ้นจาก 3 แนวทางนี้ โดยสรุป คือ

แนวทางที่ 1 อธิบายปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มและความต้องการของแต่ละกลุ่มต้องการผลประโยชน์สูงสุดเพราะฉะนั้นต้องมีกฎระเบียบมาควบคุมตลอดจนเรื่องศีลธรรมมาควบคุมให้เป็นไปอย่างยุติธรรมเพื่อป้องกันความขัดแย้ง

แนวทางที่ 2 เห็นว่าสภาพแวดล้อมตลอดจนโครงสร้างทางปรัชญาเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและธรรมชาติของมนุษย์ที่ขอบเอาเปรียบกันทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้น

แนวทางที่ 3 ใช้แนวทางคณิตศาสตร์อธิบายความน่าจะเป็นว่าการรวมกลุ่ม การตัดสินใจในเรื่องความขัดแย้งทางสังคมนั้นขึ้นอยู่กับข้อมูลที่ได้รับ

2.2 ความหมายของความขัดแย้ง มีนักคิดและนักวิชาการให้ความหมายของความขัดแย้งไว้มากจะนำเสนอพอสังเขป ดังนี้

2.2.1 คาร์ล มาร์กซ์ (Karl Marx) มองความขัดแย้งทางสังคมเป็นเรื่องของเศรษฐกิจของมนุษย์โดยได้รับแรงผลักดันจากสภาวะทางวัตถุที่เป็นพลังทางเศรษฐกิจหรือที่เขาเรียกว่าวิถีแห่งการผลิต (mode of production) เขามองเห็นการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในประเทศที่มีการพัฒนาทางอุตสาหกรรมถึงขั้นก้าวหน้าว่าเป็นผลมาจากการต่อสู้ระหว่างชนชั้น มาร์กซ์มองสังคมออกเป็นชนชั้นคือ ชนชั้นปกครองที่ใช้ชีวิตที่หรูหราฟุ่มเฟือยชีวิตเหล่านี้เขากล่าวว่า ได้มาจากความยากลำบากของชนชั้นกรรมกร ซึ่งถูกบังคับจากชนชั้นนายทุนให้มีความเป็นอยู่ที่อยู่ในระดับแค่พอยังชีพความที่ถูกเอารัดเอาเปรียบในเรื่องเศรษฐกิจนี้ต้องถูกนำไปสู่การปฏิวัติที่ทำลายชนชั้นปกครองหรือชนชั้นนายทุนและสังคมจะไม่มีชนชั้นปราศจากความขัดแย้ง สังคมที่ปราศจาก

ความขัดแย้งของมาร์กซ์คือสังคมนิยมวิวนิสต์ จึงเห็นว่ามาร์กซ์มองความขัดแย้งของมนุษย์เป็นเรื่องของเศรษฐกิจและชนชั้น

2.2.2 ราล์ฟ ดาห์เรนดอร์ฟ (Ralf Dahrendorf) เห็นว่าเรื่องความขัดแย้งเป็นเรื่องสำคัญในการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ดาห์เรนดอร์ฟมองว่าความขัดแย้งทางสังคมไม่ใช่เป็นเรื่องทางเศรษฐกิจเท่านั้น แต่มองว่าความขัดแย้งเป็นเรื่องของปรากฏการณ์ที่มีอยู่ทั่วไปทุกหนทุกแห่ง และอยู่ในทุกรูปแบบของสังคมไม่ว่าจะเป็นประชาธิปไตย สังคมเผด็จการ หรือแม้แต่สังคมนิยมวิวนิสต์ เขาให้ความหมายของความขัดแย้งไว้ว่าให้หมายรวมถึงการประกวดประชัน การแข่งขัน การโต้แย้ง และความตึงเครียดตลอดจนการปะทะระหว่ากันทางสังคม (Social Forces) หมายถึงการเร่งเร้าที่มีกำลังแรงพออันนำไปสู่การกระทำทางสังคม แรงบังคับทางสังคมเกิดขึ้นเมื่อคนจำนวนหนึ่งที่มีความเห็นตรงกันในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเกี่ยวกับการกระทำทางสังคมหรือการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

2.2.3 อภิญา รัตนมงคลมาศ (2538: 1-2) เห็นว่าความขัดแย้งเกิดขึ้นตลอดเวลาเริ่มตั้งแต่ตัวเราเองจนไปถึงระหว่างกลุ่มหรือความขัดแย้งระหว่างประเทศและความขัดแย้งระหว่างกลุ่มประเทศ แต่ในทุกหน่วยของความขัดแย้งเหล่านั้นจะพยายามหลีกเลี่ยงหรือไม่อยากประสบกับปัญหาความขัดแย้ง ความขัดแย้งนั้นเกิดขึ้นตลอดเวลา หน่วยต่างๆ ของความขัดแย้งไม่ว่าในระดับใดต่างก็หนีไม่พ้นเรื่องความขัดแย้ง การให้ความหมายของความขัดแย้งเป็นเรื่องยากที่จะให้ความหมายของความขัดแย้งว่าคืออะไร แต่มีความเกี่ยวข้องกับคำหลายคำ เช่น การแข่งขัน (competition) ความตึงเครียด (tension) วิกฤติการณ์ (crisis) ความรุนแรง (violence) และสงคราม (war) เป็นต้น ความเกี่ยวข้องเหล่านี้เป็นปฏิริยาต่อเนื่อง เช่น ถ้าไม่มีการแข่งขันก็ไม่มี ความตึงเครียด ถ้าไม่มีความตึงเครียดก็ไม่มี ความขัดแย้ง ถ้าไม่มีความขัดแย้งก็ไม่มี ความรุนแรง ถ้าไม่มีความรุนแรงก็ไม่มีวิกฤติการณ์ หรือสงครามสิ่งเหล่านี้เป็นปฏิริยาต่อเนื่องแบบลูกโซ่ และทุกอย่างเหล่านี้ล้วนเป็นสาเหตุของความขัดแย้ง ความหมายของการแข่งขันและความตึงเครียดก่อนที่จะเกิดความขัดแย้ง คือ

1) การแข่งขัน (competition) หมายถึงสภาวะการณ์ที่คนตั้งแต่ 2 คน ขึ้นไป หรือกลุ่มหรือฝ่ายหรือหลายฝ่ายมีความต้องการที่จะบรรลุในเป้าหมายเดียวกันหรือมีความต้องการสิ่งเดียว และเป้าหมายเหล่านั้นมีอยู่อย่างจำกัด เมื่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้ครอบครองแล้วอีกฝ่ายหนึ่งต้องไม่ได้ครอบครอง แต่อย่างไรก็ตามแต่ละฝ่ายมีโอกาสที่เท่าเทียมกันที่จะบรรลุเป้าหมายที่ต้องการนั้น เช่น การแข่งขันกีฬา การแข่งขันจะแปรสภาพเป็นความขัดแย้งเมื่อคู่แข่งเห็นว่าคุณเองเสียเปรียบ และไม่ยอมรับประเด็น หรือกติกาที่กำหนดไว้ก็จะพยายามที่จะลดโอกาสของฝ่ายตรงข้าม โดยใช้วิธีการต่างๆ เรียกว่าเกิดความขัดแย้งกับผู้อื่น ความขัดแย้งนี้อาจพัฒนาไปสู่รูปแบบ

การทะเลาะวิวาท เมื่ออีกฝ่ายหนึ่งรับรู้ถึงการตัดสินใจของฝ่ายตน หรืออาจประนีประนอมกันได้ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมและปัจจัยอื่นๆ ในการจัดการกับความขัดแย้งนั้น

2) *ความตึงเครียด (tension)* หมายถึงความหวาดระแวงความคลางแคลงที่มีต่อผู้อื่นหรือเรื่องราวที่คิดว่ามีผลกระทบกับตนหรือกลุ่มตน เป็นความรู้สึกที่ไม่อาจแสดงออกหรือเปิดเผยได้ ความแตกต่างด้านผลประโยชน์อันเกิดจากความหวาดระแวง ความตึงเครียดจึงเป็นเรื่องราวของทัศนคติหรือความรู้สึกที่เป็นศัตรูรวมถึงความเกลียดชัง ความปรารถนาที่จะครอบงำหรือแก้แค้นผู้อื่น ความตึงเครียดจึงเป็นก้าวแรกที่จะพัฒนาไปสู่ความขัดแย้ง

ดังนั้นความขัดแย้งต้องผ่านการแข่งขันหรือความตึงเครียดมาก่อน จนถึงขั้นที่ไม่สามารถแบ่งปันผลประโยชน์ให้กับผู้อื่นได้หรือเรามีความเกลียดชังมีทัศนคติที่แตกต่างจนกระทั่งแสดงออกถึงพฤติกรรมของการเป็นปรปักษ์ต่อกันออกมา เช่น การเกิดสงครามกลางเมือง สงครามตัวแทนหรือสงครามระหว่างประเทศ เป็นต้น มีการใช้เครื่องมือแสดงความขัดแย้งมากขึ้น พฤติกรรมเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าเกิดความขัดแย้งขึ้นแล้ว

2.2.4 ยังมีนักคิดได้ให้ความหมายของความขัดแย้งไว้อีกหลากหลาย เช่น

(อ้างถึงใน อรุณ รักรธรรม 2526: 7-9)

1) *ดี.อี.เบ็ค (D.E. Beck)* ให้ความหมายความขัดแย้งไว้ว่า ความขัดแย้งคือการตกลงกันไม่ได้ (disagreement) การโต้เถียง (debates) และการเล่นเกมต่างๆ รูปแบบของการแข่งขัน (competiton) ซึ่งฝ่ายต่างๆ เกี่ยวข้องแสวงหาการทำลายล้างกัน หรือการกำจัดกันและกัน

2) *เวบสเตอร์ (Webster)* ให้ความหมายว่าความขัดแย้ง (conflict) มาจากรากศัพท์ภาษาลาตินคือ “confligere” ซึ่งแปลว่าการต่อสู้ (fight) หมายถึงการทำสงคราม (warfare) ความไม่สอดคล้องกัน (incompatability) การคัดค้านซึ่งกันและกัน หรือฝ่ายตรงข้าม (opposition)

3) *แอล อาร์ พอนดี (L.R. Pondy)* เชื่อว่าความขัดแย้งเป็นเรื่องของความไม่ได้ดุลยภาพ (disequilibrium)

4) *ไลล์ อี แชลเลอร์ (Lyle E. Schaller)* ให้ความหมายว่าความขัดแย้งมีความหมายขัดกันในด้านความคิด

2.2.5 *นักวิชาการด้านสังคมศาสตร์อื่นๆ* ใช้คำว่าความขัดแย้ง อธิบายความขัดแย้งระหว่างผลประโยชน์ การสวามิภักดิ์ และคำว่าความขัดแย้งยังสามารถอธิบายถึงความแตกต่างทางด้านความคิด ค่านิยม นอกจากนั้นยังให้ความหมายไว้อย่างแตกต่างหลากหลาย ดังนี้

1) *เห็นว่าควรใช้คำว่าความตึงเครียดทางสังคม (social tension)* เป็นคำที่มีประโยชน์และเหมาะสมกว่าคำว่าความขัดแย้ง (conflict)

2) ความขัดแย้งหมายถึง การทำกิจกรรมที่เกิดขึ้นในลักษณะที่ขัดแย้ง ขัดขวาง กีดกันหรือรบกวนกิจกรรมหนึ่งๆ ทำให้กิจกรรมนั้นเสียหาย ดำเนินไปได้ยากหรือมีผล ในทางใดทางหนึ่ง

3) ความขัดแย้งเป็นการต่อสู้กันระหว่างบุคคล 2 ฝ่าย หรือมากกว่าเพื่อให้ ได้มาซึ่งทรัพยากร (resources)

4) ความขัดแย้งมีความหมายว่า มิใช่ภาวะสงครามแต่เป็นความแตกต่าง ทางด้านความคิดเห็นผลประโยชน์

นักสังคมวิทยาและนักมานุษยวิทยาเห็นว่าความขัดแย้งเป็นผลผลิตของสิ่งแวดล้อม ในสังคม (social environments)

นักเศรษฐศาสตร์เห็นว่าความขัดแย้งเป็นการศึกษาวิเคราะห์ระหว่างผู้แสดง (actors) ในเรื่องวัตถุที่หายากและมีคุณค่าหรือเรื่องปัจจัยการผลิต

นักรัฐศาสตร์เห็นว่าป็นสัมพันธภาพระหว่างอำนาจ (power) อิทธิพล (influence) และอำนาจหน้าที่ (authority) เป็นพฤติกรรมทางสังคมที่ต้องดูการแบ่งอำนาจทางสังคมเกี่ยวกับ อำนาจกระบวนการการตัดสินใจระหว่างสถาบันต่างๆ การเมืองระหว่างกลุ่มชาติและสัมพันธภาพ ทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างบุคคล กลุ่ม องค์กร สังคม สถาบันต่างๆ

ปัญหาความแตกต่างหลากหลายของความหมายของความขัดแย้งนี้ทำให้บางท่าน เห็นว่าความขัดแย้งเป็นรูปแบบพฤติกรรมทางสังคม ซึ่งฝ่ายหนึ่งมุ่งทำร้ายอีกฝ่ายหนึ่ง บางท่านเห็น ว่าการทำร้ายกันไม่จำเป็นต้องเกิดจากความขัดแย้งเสมอไป ความขัดแย้งเกิดขึ้นตั้งแต่คน 2 คน ขึ้นไปเกิดความรู้สึกไม่ดีต่อกัน บางท่านเห็นว่าความขัดแย้งเป็นการแข่งขันเฉพาะเมื่อการแข่งขัน นั้นใช้ความรุนแรง (violence) ดังนั้นความขัดแย้งจึงมีคนถามว่าจำเป็นต้องมีความรุนแรงต่อมา หรือไม่

2.3 ประเภทของความขัดแย้ง

2.3.1 นักสังคมวิทยาได้ศึกษาเรื่องความขัดแย้งในยุค 1960 คือ เลวิส โคเซอร์ (Lewis Coser) (อ้างถึงใน อรุณ รัชธรรม 2526: 16) เห็นว่าความขัดแย้งระหว่างกลุ่ม เป็นการต่อสู้ ระหว่างแนวทางที่อยู่ตรงข้ามกัน เพื่อให้ได้ค่านิยมระหว่างกลุ่มที่อยู่ตรงข้ามกันหรือสถานภาพ อำนาจและทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เป้าหมายคือ ต้องการให้คู่ความขัดแย้งของตนยอมจำนน หรือได้รับความเสียหาย

2.3.2 คำจำกัดความจากสารานุกรมสากลทางสังคมศาสตร์ (International Encyclopedia of Social Sciences) ได้แบ่งประเภทของความขัดแย้งเป็น 2 ประเภท คือ

1) ความขัดแย้งภายใน (*Inner Conflict*) หรือความขัดแย้งในตนเอง (*Self Conflict*) เป็นความขัดแย้งระหว่างบุคคลกับค่านิยมทางสังคมที่บุคคลนั้นสังกัดอยู่ เช่น คนที่มีความมั่งคั่ง สมถะ ต้องมาอยู่ในสังคมที่มีความฟุ้งเฟ้อสังคมบริโภคนิยม เป็นต้น

2) ความขัดแย้งทางสังคม (*Social Conflict*) เป็นความขัดแย้งระหว่างบุคคลกับบุคคล กลุ่มกับกลุ่ม ประเทศกับประเทศ กลุ่มประเทศกับกลุ่มประเทศ ประเด็นความขัดแย้งเป็นประเด็นสาธารณะเป็นหลัก เช่น ความขัดแย้งเรื่องอุดมการณ์ทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม สิทธิทางศาสนา เป็นต้น

2.3.3 *คาร์ทเร็นคอร์ท* แบ่งความขัดแย้งออกเป็น 2 ประเภท (อ้างถึงใน อภิญา รัตนมงคลมาศ 2538: 21) คือ

1) ความขัดแย้งทางสังคมในระดับมหภาค ที่เน้นเรื่องการจัดสรรอำนาจที่ไม่สมดุลกัน

2) ความขัดแย้งทางสังคมในระดับจุลภาค เป็นความขัดแย้งทางสังคมในเรื่องผลประโยชน์ทางอำนาจที่ขัดกัน

2.3.4 ศาสตราจารย์วันชัย วัฒนศัพท์ (2547: 16) ได้แบ่งประเภทของความขัดแย้งไว้ในหนังสือเรื่องความขัดแย้งหลักการ และเครื่องมือในการแก้ปัญหา โดยจำแนกประเภทของความขัดแย้ง ดังนี้

1) ความขัดแย้งด้านข้อมูล (*Data Conflict*) เป็นปัญหาพื้นฐานของความขัดแย้ง เช่น การรับข้อมูลมากเกินไปหรือความผิดพลาดของข้อมูล การแปลข้อมูลผิดพลาด ฯลฯ ทำให้เกิดความขัดแย้งกันได้

2) ความขัดแย้งเรื่องผลประโยชน์ (*Interest Conflict*) เป็นเหตุผลในเรื่องการแย่งชิงผลประโยชน์ ที่มีเป้าหมายเดียวกัน

3) ความขัดแย้งทางด้านโครงสร้าง (*Structural Conflict*) เป็นเรื่องของอำนาจ การใช้อำนาจ การกระจายอำนาจ ปัญหาโครงสร้างของอำนาจตลอดจนการออกกฎระเบียบการใช้อำนาจ

4) ความขัดแย้งด้านความสัมพันธ์ (*Relationship Conflict*) เป็นความขัดแย้งทางด้านบุคลิกภาพ พฤติกรรมต่างๆ ในอดีตตลอดจนถึงอารมณ์ที่รุนแรง

5) ความขัดแย้งทางด้านค่านิยม (*Value Conflict*) เป็นปัญหาทางความเชื่อที่แตกต่างกัน ค่านิยมประเพณี การสื่อสารที่บกพร่อง

ศาสตราจารย์วันชัย วัฒนศัพท์ ยังเห็นว่าความขัดแย้งเรื่องผลประโยชน์ ข้อมูลข่าวสาร ความสัมพันธ์ มีแนวโน้มในการแก้ปัญหาได้ง่ายกว่าความขัดแย้งในด้าน โครงสร้าง และด้านค่านิยม

2.3.5 พอนด์ (Pondy) (อ้างถึงใน อรุณ รักธรรม 2526: 10) เห็นว่าความขัดแย้ง นั้นเป็นกระบวนการแบ่งเป็นขั้นตอน ดังนี้

- 1) อาการแอบแฝงของกระบวนการความขัดแย้ง (*Latent Conflict*) คือ ความขัดแย้งที่เกี่ยวข้องกับการแข่งขัน ในเรื่องของทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด
  - 2) ความขัดแย้งประเภทที่เริ่มมองเห็นได้ (*Perceived Conflict*) เกิดจากความเข้าใจผิดระหว่างกันต่อสิ่งที่มีอยู่หรือเป็นจริง
  - 3) ความขัดแย้งที่รู้สึกได้ (*Felt Conflict*) อาจเกิดจากความตึงเครียดเมื่อความขัดแย้งเกิดขึ้นกับบุคคลใดบุคคลหนึ่ง
  - 4) ความขัดแย้งที่เปิดเผย (*Manifest Conflict*) มีอาการระรานอย่างเปิดเผย และเป็นเรื่องของความรุนแรงที่ปรากฏออกมาให้เห็นได้
  - 5) สภาพภายหลังความขัดแย้งที่เกิดขึ้นแล้ว (*Conflict Aftermath*)
- เมื่อพอนด์เห็นว่าความขัดแย้งเป็นขั้นตอนกระบวนการเขายังได้แบ่งประเภทความขัดแย้งออกเป็น 4 ประเภท คือ

- (1) ความขัดแย้ง ในเรื่องนโยบายการใช้ทรัพยากร
- (2) ความขัดแย้ง ที่เกิดจากอารมณ์
- (3) ความขัดแย้ง จากความเข้าใจของแต่ละบุคคลการรับรู้ต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้น
- (4) ความขัดแย้ง อันเกิดจากอาการไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลง อันนำไปสู่การระราน

2.3.6 เค อี โบลด์จิง (*K.E. Boulding*) แบ่งความขัดแย้งออกเป็น 4 ประเภท (อ้างถึงใน อรุณ รักธรรม 2526: 11) คือ

- 1) กลุ่มบุคคล (*the parties*) เป็นความขัดแย้งที่มองเห็นด้วยตา ในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่าง 2 ฝ่าย อาจเป็นความขัดแย้งระหว่างกลุ่ม บุคคล หรือองค์กรก็ได้
- 2) สาระของความขัดแย้ง (*the field of conflict*) หมายถึงความขัดแย้งเกี่ยวกับเรื่องอะไร

3) *สภาวะการแปรเปลี่ยนเกี่ยวกับความขัดแย้ง (dynamics of conflict situation)* ซึ่งแต่ละฝ่ายของหน่วยความขัดแย้งต่างก็มีจุดยืนของตัวเองและต่อมาแปรสภาพเป็นความขัดแย้งที่ชัดเจนขึ้น

4) *การบริหารความขัดแย้ง (conflict management)* ในรูปของการควบคุมไว้ไกล่เกลี่ย

2.3.7 *ริชาร์ด วอลตัน (Richard Walton)* แบ่งความขัดแย้งออกเป็น 2 ประเภท (อ้างถึงใน อรุณ รักธรรม 2526: 14) คือ

1) *ความขัดแย้งในเนื้อหาสาระ (Substantive issues)* วอลตัน อธิบายว่าเป็นความขัดแย้งเกี่ยวกับการตกลงกันในเรื่องต่างๆ เช่น นโยบาย การปฏิบัติ ทรัพยากร แนวคิดต่างๆ กฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับ

2) *ความขัดแย้งทางด้านอารมณ์ (Emotional issues)* วอลตัน อธิบายว่าเป็นความขัดแย้งเกี่ยวกับความรู้สึกที่ไม่ดีต่อกัน ที่แสดงออกมาในรูปของความโกรธเคือง

วอลตัน เห็นว่าความขัดแย้งทางด้านเนื้อหาสาระและอารมณ์เป็นเรื่องสำคัญเพราะเนื้อหาสาระย่อมต้องการ การต่อรองและแก้ปัญหาาร่วมกัน ส่วนอารมณ์ย่อมต้องการการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ในด้านการรับรู้ของมนุษย์

2.3.8 *พอล จี สวิงเกิล (Paul G Swingle)* (อ้างถึงใน อรุณ รักธรรม 2526: 16) ได้แบ่งแนวคิดเรื่องความขัดแย้งเป็น 2 ประเภท คือ

1) *ความขัดแย้งในเป้าหมายสุดท้าย (Ends Conflict)* ความขัดแย้งชนิดนี้เกิดจากบุคคล 2 ฝ่าย มีเป้าหมายเดียวกัน แต่เป้าหมายนั้นมีอยู่อย่างจำกัด

2) *ความขัดแย้งในระดับด้านวิธีการ (Means Conflict)* เป็นสถานการณ์ความขัดแย้งที่ตกลงกันได้แล้วในเรื่องเป้าหมายแต่ตกลงกันไม่ได้ในเรื่องวิธีการที่จะนำไปสู่ความสำเร็จนั้น

2.3.9 *ฟริง (Fink)* (อ้างถึงใน อรุณ รักธรรม 2526: 17) แบ่งแนวคิดเรื่องความขัดแย้งเป็น 2 ประเภท คือ

1) *Antagonistic Psychological Relations* หมายถึงการเปรียบเทียบกันไม่ได้ระหว่างเป้าหมายต่างๆ

2) *Antagonistic Interactions* หมายถึงเรื่องความรุนแรงเกี่ยวกับอำนาจการควบคุมการต่อสู้

2.3.10 คอน เฮลรีเกิล (Don Hellriegel) และ จอห์น ดับบลิว สโลคัม จูเนียร์ (John W. Slocum, Jr.) (อ้างถึงใน อรุณ รัชธรรม 2526: 16) แบ่งแนวคิดเรื่องความขัดแย้งเป็น 3 ประเภทด้วยกัน คือ

- 1) ความขัดแย้งในเป้าหมาย (*goal conflict*) เป้าหมายของคนสองกลุ่มแตกต่างกันแบบเปรียบเทียบกันไม่ได้
- 2) ความขัดแย้งเกี่ยวกับความเข้าใจ (*cognitive conflict*) เกิดขึ้นเมื่อบุคคลมีความเข้าใจในความคิดเห็นที่ต่างกัน
- 3) ความขัดแย้งด้านอารมณ์ (*affective conflict*) เกิดจากความรู้สึกที่ไม่สอดคล้องต้องกัน

นอกจากนั้นยังแบ่งระดับของความขัดแย้งเป็น

- (1) ความขัดแย้งในตัวบุคคล (*intrapersonal*)
- (2) ความขัดแย้งระหว่างบุคคล (*interpersonal*)
- (3) ความขัดแย้งระหว่างบุคคลภายในกลุ่ม (*intragroup*)
- (4) ความขัดแย้งระหว่างกลุ่ม (*intergroup*)
- (5) ความขัดแย้งในองค์กร (*intraorganization*)

2.4 ลักษณะความขัดแย้ง

2.4.1 ในการศึกษาเรื่องความขัดแย้ง อาซาร์และบาร์ตัน (Azar และ Barton) แบ่งลักษณะความขัดแย้งออกเป็น 2 ลักษณะ (อ้างถึงใน อภิญา รัตนมงคลมาส 2538: 22) ดังนี้

1) ลักษณะความขัดแย้งทางสังคมที่เรื้อรัง (*The Protracted Social Conflict*) เช่น เรื่องความขัดแย้งในเรื่องเอกลักษณ์ ความขัดแย้งเกี่ยวกับสถานภาพ ความขัดแย้งทางด้านค่านิยม ความขัดแย้งทางด้านอุดมการณ์ ความขัดแย้งลักษณะนี้เป็นความขัดแย้งที่ยืดเยื้อแก้ไขไม่ได้หรือแก้ไขยาก เพราะเป็นเรื่องของการสร้างการยอมรับในความแตกต่างในด้านต่างๆ ของแต่ละฝ่าย ซึ่งเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อนเป็นพิเศษ

2) ลักษณะความขัดแย้งทางด้านอำนาจ (*The Conflict of Power*) เป็นความขัดแย้ง อันเกิดจากการแย่งชิงอำนาจที่มีอยู่อย่างจำกัด เช่น ความต้องการให้อำนาจที่ตนมีอยู่ขยายออกไปทำให้อำนาจผู้อื่นลดลง เช่น การเข้ามาช่วงชิงกันเข้ามามีอำนาจทางการเมือง เมื่อมีกลุ่มหนึ่งเข้ามาบริหารบ้านเมือง ย่อมทำให้เกิดความสูญเสียกับอีกฝ่ายหนึ่ง เพราะทั้ง 2 ฝ่าย มีเป้าหมายเดียวกัน ความขัดแย้งทางด้านอำนาจ อาจเกิดจากการที่สถาบัน หรือกฎเกณฑ์ต่างๆ ทำให้มีการจัดสรรอำนาจอย่างไม่เท่าเทียมกันระหว่างกลุ่มต่างๆ ในสังคม เช่น การบังคับใช้กฎหมายที่กีดกันผู้อื่นไม่ให้ได้ใช้ทรัพยากรอย่างเท่าเทียมกัน เป็นต้น

ความขัดแย้งทั้ง 2 ลักษณะ อาจเกิดร่วมกันหรือต่อเนื่องกันหรืออาจเป็นเหตุของกันและกันในกรณีใดกรณีหนึ่ง เช่น ความขัดแย้งในเรื่องแนวทางการปกครองประเทศหรือแนวการพัฒนาประเทศ เป็นต้น

2.5 ผลของความขัดแย้ง

2.5.1 ความขัดแย้งนั้นนักวิชาการเห็นว่า ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์ ผลในทางสร้างสรรค์คือ ก่อให้เกิดความก้าวหน้า นักวิชาการจำแนกผลดีของความขัดแย้งไว้ ดังนี้

1) มอร์ตัน ด้อยท์ (Morton Deutsch) (อ้างถึงใน อรุณ รักธรรม 2526: 33) ได้กล่าวถึงผลดีของความขัดแย้งไว้ ดังนี้

- (1) ป้องกันไม่ให้สภาพการณ์ของปัญหาอยู่กับที่
- (2) กระตุ้นให้เกิดความอยากรู้อยากเห็น
- (3) มุ่งขจัดปัญหาและแสวงหาแนวทางแก้ไข
- (4) ช่วยสร้างเอกลักษณ์ของบุคคล
- (5) ความขัดแย้งภายนอกช่วยให้เกิดความสามัคคีภายใน
- (6) ช่วยให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ในการกระตุ้นด้านจิตใจและการ

แสวงหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง

2) โคเซอร์ (Coser) กล่าวถึงความขัดแย้งก่อให้เกิดผลดี ดังนี้

- (1) สร้างและรักษาเอกลักษณ์ของกลุ่ม
- (2) ช่วยรักษาความสัมพันธ์ของหมู่คณะ
- (3) ช่วยกระตุ้นให้เกิดการสร้างหรือแก้ไข
- (4) ทำให้เกิดความสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
- (5) เกิดการถ่วงดุลอำนาจและรักษาดุลอำนาจนั้นไว้

2.5.2 ผลในทางทำลายได้แก่ ทำให้เกิดการขาดประสิทธิภาพไร้ประสิทธิผล นักวิชาการจำแนกผลเสียของความขัดแย้งได้ ดังนี้

- 1) ทำให้มีมิตรภาพระหว่างบุคคล หรือกลุ่มบุคคลลดลง
- 2) บรรยากาศของความเชื่อถือ และไว้วางใจซึ่งกันและกัน จะหมดไปจนอาจเกิดการต่อสู้หรือทะเลาะวิวาทกัน
- 3) ทำให้เกิดการต่อต้านจากกลุ่มคนที่ต้องการความสงบและสันติ
- 4) เกิดการบิดเบือนการรับรู้ โดยแต่ละกลุ่มจะมองทักษะ และความคิดของตัวเองเป็นใหญ่

- 5) ทำให้เกิดการสูญเสียกำลังคนที่มีความสามารถ เพราะเบื่อกิจจะทำงานที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้ง
- 6) ถ้าความขัดแย้งมีมากเกินไป จะทำให้เกิดความแตกแยก

2.6 การบริหารความขัดแย้ง

2.6.1 มาร์ชและไซมอน (March and Simon) (อ้างถึงใน อรุณ รักธรรม 2526:

36) เห็นว่าเมื่อมีความขัดแย้งเกิดขึ้น ไม่ว่าจะความขัดแย้งจะเกิดขึ้นในระดับใดจะก่อให้เกิดปฏิกิริยาดังนี้

- 1) การแก้ปัญหา (problem-solving)
- 2) การเกลี้ยกล่อม (presuasion)
- 3) การต่อรอง (bargaining)
- 4) กลวิธีทางการเมือง (politics)

2.6.2 เบลคและมูตัน (Blake and Mouton) (อ้าง ถึงใน อรุณ รักธรรม 2526: 36)

เสนอวิธีการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งไว้ ดังนี้

- 1) หลีกเลียงหรือหนีจากเหตุการณ์ความขัดแย้ง
- 2) พยายามนึกถึงความคล้ายคลึงกันความเหมือนกันทั้ง 2 ฝ่าย
- 3) การใช้อำนาจเข้ามาแก้ไขปัญหาคความขัดแย้ง
- 4) การประนีประนอม
- 5) การแก้ไขปัญหาร่วมกัน

2.6.3 อรุณ รักธรรม (2526: 37) ได้เสนอวิธีแก้ไขปัญหา และลดความขัดแย้ง ดังนี้

1) การจัดสรรทรัพยากรให้เพียงพอ ถ้าความขัดแย้งเกิดจากการต้องการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด

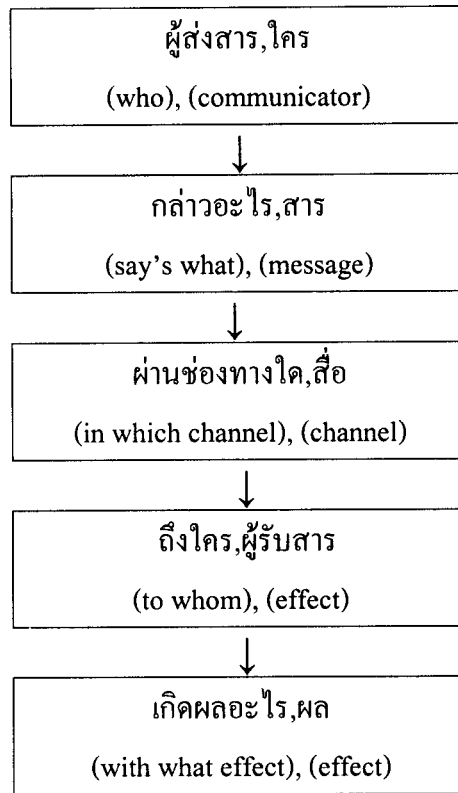
- 2) ให้ข้อมูลที่เป็นมิตรระหว่างกลุ่มที่มีความขัดแย้งกัน
- 3) เพิ่มความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มให้มากขึ้น
- 4) พยายามลืมนและไม่พูดถึงความขัดแย้ง
- 5) การหนีจากความขัดแย้ง
- 6) การประนีประนอม
- 7) การเปลี่ยนแปลงหน้าที่การงานเพื่อออกมาจากความขัดแย้ง
- 8) การแสวงหาเป้าหมายร่วมกัน
- 9) การใช้อำนาจบังคับ
- 10) การเผชิญหน้าหรือการแก้ไขปัญหาร่วมกัน

2.6.4 ศาสตราจารย์นายแพทย์วันชัย วัฒนศัพท์ (2547) ได้เสนอแนวทาง
แก้ปัญหาความขัดแย้งในสังคมไว้ว่า

- 1) สังคมต้องมีความไว้วางใจกัน
- 2) สังคมต้องให้ความสำคัญของสัมพันธภาพ
- 3) สังคมต้องมีความยุติธรรม
- 4) สังคมต้องใช้วิธีการที่สันติในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง
- 5) ใช้วิธีการการตัดสินใจแบบมีส่วนร่วม
- 6) การแก้ไขปัญหาด้วยวิธีการเจรจาไกล่เกลี่ย

3. ทฤษฎีการสื่อสาร

การศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องภาพสะท้อนความขัดแย้งทางการเมืองเกี่ยวกับการแก้ไข
รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ.2550 สมัยรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช ผ่านการตั้งคำถามในหนังสือพิมพ์
มติชนรายวัน ซึ่งมีคำถามอยู่ 3 ข้อหลักๆ คือ การตั้งศาล การตั้งศาลอาชญากรรม และ การตั้ง
ศาลอาชญากรรม มิตร ได้นำแบบจำลองหรือทฤษฎีการสื่อสารทางการเมืองของ ฮาโรลด์ ดีลาสเวล
(Harold. D. Lasswell) นักรัฐศาสตร์ ชาวอเมริกันที่ให้ความหมายของการสื่อสาร โดยแบ่ง
องค์ประกอบของการสื่อสารว่าต้องตอบคำถามต่าง ๆ คือ ใคร (who) กล่าวอะไร (say's what) ผ่าน
ช่องทางใด (in which channel) ถึงใคร (to who) เกิดผลอะไร (with what effect) สามารถสร้าง
แบบจำลองได้ ดังนี้

ภาพที่ 2.1 แบบจำลองการสื่อสารตามแนวคิดของฮาร์โรวด์ ดี ลาสเวล

ที่มา : ศุภรัตน์ วิฑิตกุลเจริญ (2540) *ทฤษฎีการสื่อสาร* กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยรามคำแหง
หน้า 52

แบบจำลองนี้เป็นทฤษฎีการสื่อสารที่อธิบายการสื่อสารในเชิงพฤติกรรมที่สามารถนำมาอธิบายความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดขึ้นในยุครัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช ที่สะท้อนภาพความขัดแย้งผ่านการ์ตูนล้อเลียนการเมืองในหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน ในคอลัมน์การ์ตูนศตการ์ตูนเกาหลีสามเล็กและการ์ตูนเกาหลีรวมมิตร ที่ตัวการ์ตูนกล่าวอะไรในการสะท้อนภาพความขัดแย้งทางการเมืองผ่านช่องทางสื่อคือ หนังสือพิมพ์ ผู้รับสื่อคือผู้ที่อ่านหนังสือพิมพ์เพื่อให้ได้รับบรรณการอ่านจากภาพการ์ตูน ที่เสนอภาพความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดขึ้นพร้อมทั้งเสนอความคิดเห็นของผู้วาดออกมา การสื่อความหมายของภาพวาดการ์ตูนย่อมมีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของผู้อ่าน เป็นการสะท้อนภาพที่ใช้สัญลักษณ์ เป็นผลทำให้บุคคลที่รับข่าวสารอาจเปลี่ยนแปลงความคิด ความเชื่อและทัศนคติเกี่ยวกับสถานการณ์ทางการเมืองตลอดจนความคิดเห็นต่อประเด็นความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดขึ้นว่าเป็นอย่างไร

4.แนวคิดและทฤษฎีทางสัญลักษณ์

ภาพการ์ตูนนั้นมีส่วนประกอบภาพอยู่ 2 ส่วน คือภาพและภาษาที่ใช้บรรยายในภาพ เป็นสิ่งที่ผู้เขียนการ์ตูนต้องการจะแสดงออกในเรื่องความคิดและทัศนคติต่างๆ ในเรื่องที่ยื่น สิ่งเหล่านี้เรียกว่าสัญลักษณ์ซึ่งหมายถึงสิ่งต่างๆ ที่ถูกกำหนดขึ้นเพื่อแทนความหมายของสิ่งหนึ่ง การศึกษาภาพการ์ตูนจำเป็นต้องใช้แนวคิดในเรื่องสัญลักษณ์ มนุษย์นั้นสื่อสารกันด้วยสัญลักษณ์ ตลอดเวลา ดังนั้นสิ่งที่สำคัญที่สุดคือผู้ส่งสารและผู้รับสารต้องเข้าใจตรงกันในตัวสารนั้นๆ คือ สัญลักษณ์นั่นเองเพราะฉะนั้นมนุษย์ในสังคมหนึ่งๆ จำเป็นต้องมีการเรียนรู้กฎเกณฑ์และความหมายของสัญลักษณ์ต่างๆ เพื่อผู้ส่งสารและผู้รับสารจะได้เข้าใจตรงกัน

ฮิวจ์ ดาลซิด ดันแคน (Huge Dalziel Duncan) (อ้างถึงใน นิยะนันท์ บรรทม 2543: 17) กล่าวว่าเสรีภาพของมนุษย์คือ เสรีภาพในการสื่อสารผ่านทางสัญลักษณ์ที่เขาสร้างขึ้นมา จะเห็นได้ว่าองค์ประกอบที่สำคัญในการสื่อสารคือ สัญลักษณ์มนุษย์นั้นแตกต่างจากสัตว์คือ สัตว์ส่งสัญญาณเพื่อการสื่อสารแต่มนุษย์มีความสามารถในการสร้างสัญลักษณ์ เช่น ภาษา รูปร่าง ท่าทาง แทนการกระทำ (act) เหตุการณ์ (event) ความคิด (idea) หรือความรู้สึก (feeling) ความสัมพันธ์ (relation) กระบวนการ (process) สิ่งของ (object) สัญลักษณ์เหล่านี้ถูกสร้างขึ้นมาเป็นทั้งสิ่งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม เพราะฉะนั้นการสื่อสารของมนุษย์จึงเป็นปฏิสัมพันธ์ทางสัญลักษณ์ (Symbolic Interaction) ระหว่างกัน

ประเภทของสัญลักษณ์ ชาร์ลส์ เพียร์ส (Charles Pierce) ได้แบ่งสัญลักษณ์ออกเป็น 3 ประเภท โดยใช้ความชัดเจนระหว่างตัวสัญลักษณ์กับสิ่งที่เป็นตัวแทนเป็นเกณฑ์ (สุรารักษ์ วิสวาทิ 2540 : 15) ดังนี้

1. บริบทสัญลักษณ์หมายถึง สัญลักษณ์ที่อาศัยบริบทจึงจะมีความหมาย เช่น การใช้บุรุษสรรพนาม เป็นต้น
2. สมการสัญลักษณ์คือ สัญลักษณ์ที่ถูกกำหนดความหมายออกมาในรูปสมการ $k=x$ สัญลักษณ์ประเภทนี้ เป็นการกำหนดความหมายสัญลักษณ์กับสิ่งที่ถูกแทนจะต้องมีคุณสมบัติที่คล้ายกัน เช่น หนวดเล็กๆ ที่อยู่เหนือริมฝีปากจะเป็นสัญลักษณ์ของฮิตเลอร์ผู้นำเผด็จการเมื่อวาดการ์ตูนออกมาคือเลียนใครแล้วใส่หนวดลงไปเหนือริมฝีปากจะแสดงให้เห็นว่าผู้นั้นเป็นเผด็จการ เป็นต้น
3. ขนบสัญลักษณ์หมายถึง สัญลักษณ์ที่สัมพันธ์กับความหมายที่ถูกกลบเลื่อนไป สัญลักษณ์ประเภทนี้มักเป็นสัญลักษณ์ที่ตกทอดกันมาในทางวัฒนธรรม เช่น ตัวอักษรในภาษาต่างๆ เป็นต้น

เพราะฉะนั้นการศึกษาเรื่องภาพการ์ตูนจึงเป็นการศึกษาถึงสัญลักษณ์รูปแบบหนึ่ง ซึ่งหมายถึงภาพและภาษาที่ใช้ประกอบภาพการ์ตูนที่ถูกสร้างขึ้นมานั้นเป็นการสร้างขึ้นในสถานการณ์ปัจจุบันในบริบทหนึ่งๆ ถือได้ว่าเป็นสัญลักษณ์ประเภทบริบทสัญลักษณ์ ซึ่งผู้อ่านจำเป็นต้องถอดรหัสภาพการ์ตูนเพื่อให้เข้าใจในเรื่องที่ผู้เขียนนำเสนอ ดังเช่นที่กล่าวไว้ว่าสมาชิกในสังคมหนึ่งๆ ต้องเรียนรู้การใช้สัญลักษณ์เพื่อความเข้าใจให้ตรงกันเวลาสื่อสารกัน เมื่อไม่เข้าใจตรงกันอาจเป็นจุดอ่อนได้ เช่น ภาพการ์ตูนที่ผู้อ่านอาจตีความคลาดเคลื่อนในเรื่องสัญลักษณ์ ที่อาจไม่ตรงกับเจตนาของของผู้เขียน ที่ต้องการสื่อถึงสิ่งหนึ่งแต่ผู้อ่านอาจเข้าใจไปอีกอย่างหนึ่งได้ เป็นต้น

ทฤษฎีทางสัญลักษณ์ศาสตร์ (Theory of Sign Production)

ทฤษฎีนี้เป็นการศึกษาถึงสัญลักษณ์ทุกชนิดที่มนุษย์นำมาติดต่อสื่อสารกัน ทฤษฎีนี้กล่าวถึงรายละเอียดการผลิตสัญลักษณ์ งานสัญลักษณ์เหล่านั้นถูกส่งออกมาโดยผู้ส่งสารทำหน้าที่ผลิตสัญลักษณ์หรือ Message ที่แบ่งเป็น 3 ส่วน (สุรารักษ์ วิสวาทิ 2540: 19-20) คือ

1. Message 1 หรือ M 1 หรือ Locutionary Acts ได้แก่ตัวเนื้อหาของสารที่ประกอบด้วยสัญลักษณ์แต่ละตัวที่ผ่านการผลิตออกมารวมกันเป็นรหัส ในส่วนนี้มีองค์ประกอบ 2 ส่วนคือ รูปแบบ (form) และเนื้อหา (content)

2. Message 2 หรือ M 2 หรือ Illocutionary Acts ในส่วนนี้เป็นสิ่งที่ผู้ส่งสารส่งมาพร้อมกับสารที่ตั้งใจจะบอกกล่าวบางอย่างกับผู้รับสารนั่นเอง

3. Message 3 หรือ M 3 หรือ Perlocutionary Acts ส่วนนี้คือผู้รับสารเมื่อรับสารแล้วตีความสารนั้นแล้วจะเกิดการกระทำอันเนื่องมาจากการรับสารนั้น

ทฤษฎีทางสัญลักษณ์ศาสตร์นี้สามารถนำมาศึกษาการ์ตูนการเมืองในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ที่เน้นภาพความขัดแย้งทางการเมือง ที่สะท้อนผ่านการ์ตูนการเมืองในหนังสือพิมพ์มติชนรายวันในช่วงรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช ซึ่งประกอบไปด้วย Message 1 คือ ลวดลายเส้นและภาษาที่เขียนนำมาประกอบกันเป็นภาพการ์ตูน Message 2 คือ ข้อมูลข่าวและความคิดของนักวาดการ์ตูนที่เขียนออกมาว่าต้องการสื่อสารอะไรและ Message 3 ส่วนนี้จะเกิดกับผู้รับสารที่จะตีความหมายในการ์ตูนการเมืองเรื่องนั้น ซึ่งการศึกษาครั้งนี้จะเน้นเฉพาะเรื่องความขัดแย้งทางการเมืองในเรื่องการแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 เท่านั้น

5. หนังสือพิมพ์ (Newspapers)

หนังสือพิมพ์เป็นสื่อสารมวลชนแขนงหนึ่งที่ได้จัดได้ว่าทรงอิทธิพลต่อสังคมอย่างมาก หนังสือพิมพ์เป็นรูปแบบแรกของการสื่อสารที่ไปยังมวลชนผู้รับสาร (mass audiences)

โดยส่วนมากแล้วหนังสือพิมพ์จะแสดงบทบาทเป็นฝ่ายค้าน วิพากษ์วิจารณ์ผู้ปกครองโดยเฉพาะในประเทศที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตย หนังสือพิมพ์จะพยายามผลักดันให้ตัวเองมีอิสระในการนำเสนอข่าวสาร ข้อเท็จจริง ทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ตลอดจนการวิเคราะห์การเมือง ทั้งทางด้านนโยบาย การทุจริตคอร์รัปชัน การนำเสนอแนวความคิดทางการเมือง การสะท้อนปัญหาทางการเมือง ตลอดจนข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไข

5.1 ประเภทของหนังสือพิมพ์ทั่วไป อาจแบ่งได้เป็น 4 ประเภท ตามลักษณะของการพิมพ์ (สุรพงษ์ โสธนะเสถียร 2533: 162-164) คือ

5.1.1 แบ่งตามความถี่ของการพิมพ์คือ เป็นการแบ่งตามระยะเวลาของการพิมพ์ โดยมากจะแบ่ง ดังนี้

1) **หนังสือพิมพ์รายวัน (dailies)** เป็นหนังสือพิมพ์ที่ต้องจำหน่ายให้หมดภายใน 1 วัน หลังจากนั้นหนังสือพิมพ์เหล่านี้จะหมดค่าลง หนังสือพิมพ์ประเภทนี้จะต้องนำเสนอข่าวให้ทันเหตุการณ์ ลักษณะของข่าวต้องเป็นไปอย่างรวดเร็วในการนำเสนอข่าวสาร หนังสือพิมพ์ประเภทนี้จึงมีราคาถูก ในแง่ธุรกิจแล้วราคาขายจะต่ำและมีกำไรน้อย จึงต้องมีเนื้อที่สำหรับโฆษณา ตัวอย่างของหนังสือพิมพ์เหล่านี้ เช่น ไทยรัฐ มติชน เคลลิวส์ เป็นต้น

2) **หนังสือพิมพ์รายสัปดาห์ (weeklies)** เป็นหนังสือพิมพ์ที่กำหนดออกจำหน่ายสัปดาห์ละ 1 ครั้ง เช่น ผู้จัดการรายสัปดาห์ มติชนรายสัปดาห์ ฯลฯ

5.1.2 แบ่งตามปริมาณการไหลเวียนของหนังสือพิมพ์หรือจำนวนที่พิมพ์

1) **หนังสือพิมพ์ขนาดใหญ่** มียอดจำหน่ายสูง จำหน่ายทั่วประเทศ หนังสือพิมพ์ประเภทนี้แบ่งการพิมพ์ออกเป็นหลายรอบในช่วงเวลา 1 วัน เพื่อประโยชน์ต่อการจัดจำหน่ายทั่วประเทศ หนังสือพิมพ์ประเภทนี้มีอิทธิพลต่อผู้อ่านมาก

2) **หนังสือพิมพ์ขนาดเล็ก** เป็นหนังสือพิมพ์ที่ดำเนินการตามภูมิภาคหรือบางครั้งก็เรียกหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น มีอิทธิพลต่อผู้อ่านน้อย

5.1.3 หนังสือพิมพ์เฉพาะทาง เป็นหนังสือพิมพ์ที่ดำเนินการเพื่อกลุ่มเป้าหมายบางกลุ่ม เช่น หนังสือพิมพ์ธุรกิจ หนังสือพิมพ์กีฬา เป็นต้น

5.1.4 แบ่งตามเนื้อหาของการพิมพ์

1) **หนังสือพิมพ์ในเชิงปริมาณ** เป็นหนังสือพิมพ์ที่เน้นเนื้อหาทางอารมณ์ของผู้อ่าน

2) **หนังสือพิมพ์ในเชิงคุณภาพ** เป็นหนังสือพิมพ์ที่เน้นเนื้อหาในการวิเคราะห์ข่าวทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม เป็นต้น

5.1.5 ในยุคที่การสื่อสารไร้พรมแดน การใช้คอมพิวเตอร์เป็นไปอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะปัจจุบันการใช้อินเทอร์เน็ตเป็นไปอย่างกว้างขวางโลกออนไลน์กลายเป็นชีวิตประจำวัน หนังสือพิมพ์ที่เกิดขึ้นมาอีกชนิดหนึ่งคือหนังสือพิมพ์ออนไลน์ ให้ข่าวสารทันสมัย รวดเร็ว เพียงแต่เปิดคอมพิวเตอร์เข้าเว็บไซต์ หนังสือพิมพ์ประเภทนี้มีหน้าตาเหมือนเว็บไซต์ทั่วไปแต่มีข่าวสารแบ่งเป็นคอลัมน์ หรือบทความต่างๆ พอจะแบ่งได้ ดังนี้

- 1) เป็นสื่อที่เสริมสื่อหลักที่มีอยู่แล้ว ในรูปแบบกระดาษที่ออกวางจำหน่ายทุกวัน หรือรายสัปดาห์ เป็นต้น เป็นการเพิ่มทางเลือกให้กับผู้บริโภค
- 2) เป็นสื่อหลักคือ ประเภทนี้เป็นหนังสือพิมพ์ออนไลน์เพียงอย่างเดียวพอได้ข่าวสารอะไรมาก็นำมาลงในเว็บไซต์โดยตรง

5.1.6 หนังสือพิมพ์ดิจิทัลที่มีเครื่องอ่านในรูปแบบพกพา ใช้การดาวน์โหลดข้อมูลมาอ่านจากระบบออนไลน์

5.2 การดำเนินกิจการหนังสือพิมพ์ ในประเทศไทยมีใน 2 ลักษณะ (สุรพงษ์ โสธนะเสถียร 2533: 165) คือ

5.2.1 รัฐเป็นเจ้าของกิจการคือ หน่วยงานของรัฐเป็นผู้จัดทำ เช่น ข่าวกองทัพบก มัชฌมานสาร เป็นต้น

5.2.2 เอกชนเป็นเจ้าของกิจการ ดำเนินการในรูปแบบบริษัท ตัวอย่างของหนังสือพิมพ์ในลักษณะนี้มีอยู่มากมาย

5.3 การจัดองค์การของหนังสือพิมพ์ ส่วนใหญ่แล้วจะแบ่งเป็นแต่ละฝ่าย (สุรพงษ์ โสธนะเสถียร 2533: 168-170) ดังนี้

5.3.1 กองบรรณาธิการ (News-editorial department) เป็นกองที่สำคัญที่สุดในหนังสือพิมพ์ แบ่งเป็น

- 1) บรรณาธิการหน้าต่างๆ ตั้งแต่หน้า 1 หน้าอื่นๆ ในหนังสือพิมพ์ เช่น ฝ่ายข่าวหน้า 1 ฝ่ายข่าวธุรกิจ ฝ่ายข่าวเศรษฐกิจ ฝ่ายข่าวกีฬา เป็นต้น
- 2) บรรณาธิการฝ่ายข่าวประจำพื้นที่ ที่ดูแลผู้สื่อข่าว ช่างภาพที่ไปประจำในพื้นที่ต่างๆ

5.3.2 กองการผลิต แบ่งเป็น ฝ่ายเรียงพิมพ์ ฝ่ายแม่พิมพ์

5.3.3 กองการจัดการ แบ่งเป็น ฝ่ายการตลาด ฝ่ายการเงิน ฝ่ายบุคคล

5.4 คุณลักษณะของหนังสือพิมพ์ (คมกฤษ ไวสืบบ่าว 2538: 18)

5.4.1 หนังสือพิมพ์เป็นสิ่งที่มีการควบคุม เมื่อฉบับต่อมาออกจำหน่ายฉบับเดิมทั้งหมด
คุณค่าลง

5.4.2 หนังสือพิมพ์แพร่หลายทั่วไปหาซื้อได้ง่าย

5.4.3 หนังสือพิมพ์เมื่อซื้อมาแล้ว จะอ่านเมื่อไรก็ได้ เรื่องที่พิมพ์ก็มีหลากหลาย

5.4.4 หนังสือพิมพ์เสนอภาพข่าว และสามารถเก็บไว้ได้นาน

5.4.5 หนังสือพิมพ์ให้ข่าวสารละเอียดลึกซึ้ง กว่าสื่อมวลชนประเภทอื่นๆ

5.5 วัตถุประสงค์และหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ (คมกฤษ ไวสืบบ่าว 2538: 19)

5.5.1 เพื่อแจ้งข่าวสารใน และต่างประเทศ

5.5.2 หนังสือพิมพ์จะต้องติดตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นให้ประชาชน ได้ทราบและ
ให้ประชาชนเข้าใจเหตุการณ์อย่างถูกต้อง

5.5.3. เพื่อให้คำแนะนำ ในเรื่องที่ประชาชนควรทราบและในเรื่องที่ประชาชน
ประสงค์จะทราบ

5.5.4. ให้ความเพลิดเพลิน ในเนื้อเรื่องและรสชาติการอ่านที่หนังสือพิมพ์นำมาลง

5.6 บทบาทโดยทั่วไปของหนังสือพิมพ์ (ฉัตรกุล ชื่นสุวรรณกุล 2529: 40)

5.6.1 ทำหน้าที่เสนอข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ให้ความรู้กับ
ประชาชน หนังสือพิมพ์กระตุ้นความสนใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

5.6.2 เสนอข่าวให้ประชาชนเข้าใจ และให้รายละเอียดในข่าวสาร

5.6.3 อิทธิพลสาธารณสมบัติ หนังสือพิมพ์มักให้ประชาชนแสดงความคิดเห็น
เขียนตอบโต้กันและนำมาลงพิมพ์ ผู้อ่านย่อมได้รับความคิดเห็นทั้ง 2 ฝ่าย

5.6.4 เป็นผู้ส่งเสริมสำคัญ เช่น การโฆษณาสินค้า ซึ่งเป็นพลังอย่างหนึ่งที่ทำให้
เกิดการแข่งขัน

5.7 บทบาทของหนังสือพิมพ์ในการให้ความรู้ทางการเมือง หนังสือพิมพ์เป็นสื่อ
ประเภทหนึ่งที่ทำให้ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชนให้ตระหนักถึงความสำคัญของการเมือง
และการเมือง และส่งเสริมการเรียนรู้ทำให้ประชาชนเข้าใจเหตุการณ์ทางการเมืองอย่างถูกต้องตลอดจน
กระตุ้นความสนใจของประชาชนในการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง หรือแม้กระทั่งเป็นผู้ชี้
นำทัศนคติ และค่านิยมทางการเมืองด้วย บทบาทของหนังสือพิมพ์ในการให้ความรู้ทางการเมืองมี 3
ประการ (ฉัตรกุล ชื่นสุวรรณกุล 2529: 42) คือ

5.7.1. การลงข่าวทางการเมืองจัดเป็นการให้ความรู้ทางการเมืองอย่างหนึ่ง เพราะการลงข่าวที่เกี่ยวข้องกับการเมือง ทำให้ผู้อ่านเรียนรู้กลไกทางการเมือง และอาจมีผลต่อทัศนคติทางการเมืองด้วย

5.7.2. การเสนอบทความและสารคดีทางการเมือง ที่ให้ความรู้ทางการเมือง แบ่งเป็น ดังนี้

1) การเสนอบทความและสารคดี ที่ให้ความรู้ทางการเมืองที่เป็นทฤษฎีทางการเมืองทำให้ประชาชนมีความรู้ทางการเมืองมากขึ้น

2) การเสนอบทความ ที่ให้ความรู้ทางการเมืองตามเหตุการณ์ทางการเมือง หนังสือพิมพ์จะเสนอข่าวสารทางการเมืองประกอบบทวิจารณ์วิเคราะห์เหตุการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้น ทำให้ประชาชนมีความเข้าใจสถานการณ์ทางการเมือง ความเป็นมาของเหตุการณ์ตลอดจนข้อเท็จจริง และมีความคิดเห็นที่คล้อยตาม หรือแตกต่างจากบทความจากหนังสือพิมพ์ และสามารถกระตุ้นให้เกิดการต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองได้

3) การเสนอบทความทางการเมือง ที่ให้ความรู้ทางการเมืองของต่างประเทศเพื่อชี้ให้เห็นข้อดีข้อเสียของการปกครองในรูปแบบต่างๆ หรือนำตัวอย่างที่ดีของการเมืองต่างประเทศมาปฏิบัติตาม

4) การเสนอบทความและสารคดีทางการเมือง ที่มุ่งแสดงความคิดเห็นทางการเมือง หนังสือพิมพ์มีอิทธิพลที่สามารถชี้นำความคิดทางการเมืองอย่างมาก ผู้อ่านอาจจะเชื่อหรือไม่เชื่อบทความนั้นๆ ก็ได้และสามารถกระตุ้นให้ผู้อ่านตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นทางการเมืองด้วย

6. การ์ตูนการเมือง

6.1 ความหมายของการ์ตูน (Cartoon) มาจากภาษาอิตาลีจากคำว่า Cartone (การ์โตเน) หมายถึงกระดาษ นักวิชาการให้คำจำกัดความไว้ ดังนี้

6.1.1 เมเยอร์ (สุรารักษ์ วิสเวที 2540: 9-10) ให้ความหมายไว้ว่าการ์ตูนเป็นภาพวาดบนกระดาษแข็ง บนกำแพง ผ้ามัน กระดาษ หน้าต่าง โปสเตอร์ บนหินอ่อนและงานศิลปะอื่นๆ ที่ต้องใช้ความคิดที่สร้างสรรค์และความประณีต ทำให้เกิดอารมณ์ขัน เสียดสี เป็นภาพวาดง่ายๆ ให้ความบันเทิงหรือวิจารณ์การเมือง

6.1.2 คมกฤษ ไวลีบ่าว (2538: 22) ให้ความหมายของการ์ตูนไว้ว่า เป็นภาพวาดง่ายๆ ไม่เหมือนภาพวาดธรรมดาต่างๆ ไป มีรูปร่างหลายลักษณะส่วนใหญ่มีรูปร่างเกินความเป็นจริงมีจุดหมายในการบรรยาย หรือการแสดงออกมุ่งให้ความตลกขบขันล้อเลียนเสียดสี

6.1.3 สัพทนต์ศิริ แพงพันธ์ (อ้างถึงใน สมชาย รัชตระกูล 2549: 37) ให้ความหมายของการ์ตูนไว้ว่า เป็นภาพวาดลายเส้นเชิงล้อเลียนตลกขบขัน เป็นลายเส้นอย่างง่าย ๆ มีความประสงค์เพื่อความสนุกสนานเพื่อสอนหรือแสดงความคิดเห็นที่ผู้เขียนต้องการจะสื่อ

6.1.4 บุญยงค์ เกศเทศ (อ้างถึงใน มนนิษา บุญชิต 2542: 33) ให้ความหมายว่าเป็นวรรณกรรมที่สร้างขึ้นมาเสียดสี ล้อเลียน เหน็บแนม ประชดประชันหรือสร้างสรรค์ เหมาะกับบุคคลที่เป็นผู้ใหญ่เป็นผู้บริหาร หรือผู้รับผิดชอบในด้านต่างๆ การ์ตูนประเภทนี้อาจแทรกข้อคิดทัศนคติ อารมณ์ขัน ไปด้วย พร้อมทั้งใช้ภาษาประกอบตัวการ์ตูนให้เหมือนว่าตัวการ์ตูนนั้นมีชีวิต

6.1.5 ประยูร จรรยาวงศ์ (อ้างถึงใน มนนิษา บุญชิต 2542: 33) ให้ความหมายไว้ว่าการ์ตูนคือ ภาพที่เป็นภาพที่โย้ๆ เย่ๆ ภาพไม่เหมือนจริง จะเป็นคนหรือสัตว์หรือสิ่งของอะไรก็ตามที่มันวิกลวิกลผิดไปจากภาพธรรมดา

6.1.6 พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ให้ความหมายไว้ว่า การ์ตูนคือภาพล้อ ภาพตลก เขียนเป็นภาพบุคคล เขียนเป็นภาพเหตุการณ์ ที่ผู้เขียนตั้งใจจะล้อเลียนให้ดูรู้สึกล้อขบขันหรือเขียนต่อกันเป็นเรื่องขี้ตลก

สรุปได้ว่าการ์ตูนคือ ภาพวาดลายเส้นที่มีลักษณะผิดเพี้ยนไปจากความเป็นจริง เขียนในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เขียนให้พอมองออกว่าเป็นรูปอะไรหรือเป็นการวาดภาพอะไรก็ตามที่มีความคิดสมบูรณ์บรรจุอยู่ เปรียบได้ว่าการ์ตูนเป็นวรรณกรรมที่ถ่ายทอดความเข้าใจ ความรู้สึกด้วยภาพ สำหรับการ์ตูนการเมืองน่าจะหมายถึงการ์ตูนที่มุ่งหมายที่จะบรรยาย หรือตลกแต่งมุ้งให้เกิดความตลกขบขัน ล้อเลียน เสียดสี การเมือง สังคมหรือบุคคลสำคัญทางการเมือง มีหน้าที่สำคัญในการสะท้อนภาพทางการเมืองในรูปแบบความบันเทิง บางครั้งมีการสอดแทรกปัญหาวิธีการแก้ปัญหา หรือแนวคิดทางการเมือง อาจจะมีคำบรรยายหรือไม่มีคำบรรยายก็ได้ การเขียนการ์ตูนประเภทนี้มีจุดหมายล้อเลียนในเชิงตลกขบขันมากกว่าการมุ่งทำลาย เป็นการสรุปเหตุการณ์ หรือแนวความคิด หรือประเด็นอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องทางการเมืองด้วยภาพ หรือสัญลักษณ์

6.2 ประวัติการ์ตูนการเมือง การ์ตูนการเมืองเริ่มต้นใน ค.ศ.1757-1815 ผู้เขียนคือ นายเจมส์ กิลล์เรย์ ได้เขียนภาพล้อเลียนการทำงานของรัฐบาลและบุคคลชั้นสูงเพื่อผ่อนคลายความตึงเครียดจากภาวะสงคราม การ์ตูนหรือภาพล้อของกิลล์เรย์ไม่ได้ตีพิมพ์ลงในหนังสือพิมพ์ แต่หนังสือพิมพ์ ที่พิมพ์ภาพล้อการเมืองครั้งแรก เป็นวารสารของฝรั่งเศสชื่อ Carivari และนิตยสารของอังกฤษชื่อ Punch (สมชาย รัชตระกูล 2549: 36) ในประเทศไทยนั้นภาพล้อการเมืองเริ่มต้นมาตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ทรงบันทึกไว้ในพระราชหัตถเลขาเมื่อ พ.ศ. 2407 ที่กล่าวถึงช่างวาดภาพจิตรกรรมฝาผนังที่ระเบียงวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ที่แทรกรูปล้อเลียนข้าราชการไว้ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเมื่อคราวเสด็จประพาส

ยุโรป มีผู้วาดการ์ตูนข่าวการเสด็จพระราชดำเนิน ลงในนิตยสาร วารสาร หนังสือพิมพ์ พระองค์ทรงโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้รวบรวมสิ่งพิมพ์เหล่านั้นส่งกลับมาให้พระบรมวงศานุวงศ์ที่เมืองไทย ในสมัยรัชกาลที่ 6 เป็นยุคที่หนังสือพิมพ์มีเสรีภาพอย่างมาก มีการลงบทความวิจารณ์ตลอดจนภาพล้อต่างๆ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวซึ่งสนพระทัย และส่งเสริมการวาดภาพอย่างมาก โดยทรงวาดภาพล้ออำมาตย์คนสนิทและข้าราชการที่ประพฤติมิชอบลงในหนังสือคูตีสमित คูตีสสมัยและคูตีสักขี ในยุคนี้มีการประกวดแข่งขันกันเขียนการ์ตูนที่เน้นเรื่องการเมือง ข้าราชการที่ทุจริต มีนักเขียนการ์ตูนล้อเลียนการเมืองที่ถือว่าเป็นผู้บุกเบิกการ์ตูนล้อเลียนการเมืองคนแรกคือ เป็ล่ง ไตรปิ่น ที่เขียนลงในหนังสือพิมพ์เดลิเมต์ จนโด่งดังจนได้รับบรรดาศักดิ์เป็น “ขุนปฏิภาคพิมพ์ลิขิต” ในเวลาต่อมาก็นักเขียนการ์ตูนเกิดขึ้นมากมาย เช่น ธัญญะ เสือเด็ย สวัสดิ์ จุฑารพ จำนง รอดอริ เณลิม วุฒิโฆสิต เป็นต้น

ในยุคปัจจุบันหนังสือพิมพ์รายวันมีอยู่หลายฉบับและในแต่ละฉบับก็มีการ์ตูนล้อเลียนการเมืองอยู่ทุกฉบับ บางฉบับมีมากกว่า 1 คอลัมน์ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการ์ตูนล้อเลียนการเมืองมีความสำคัญ เป็นรูปแบบการสื่อสารทางการเมืองรูปแบบหนึ่งระหว่างสื่อสารมวลชนไปสู่ประชาชนเป็นการสะท้อนภาพทางการเมืองได้เป็นอย่างดี

6.3 ลักษณะของการ์ตูนการเมือง ลักษณะของการ์ตูนการเมืองพอจะแบ่งได้ ดังนี้

6.3.1 วาดภาพให้เกินความเป็นจริงโดยเน้นจุดเด่นที่ต้องการสื่อเพื่อผู้อ่านจะได้ทราบทันทีว่าภาพที่เขียนออกมาต้องการจะสื่อถึงใคร

6.3.2 นำเสนอเรื่องที่ทันต่อเหตุการณ์ ที่เป็นข่าวอยู่ในขณะนั้นเป็นการง่ายต่อการรับรู้ เน้นเหตุการณ์ที่สำคัญนำมาเสียดสีประชดประชันกระตุ้นให้ผู้อ่านเกิดความสนใจ

6.3.3 การเข้าใจง่าย เป็นการรวบรวมความคิดทั้งหมดมาสรุปอยู่ในการ์ตูน โดยการเขียนอย่างง่ายทำให้ผู้อ่านเข้าใจเหตุการณ์และรับรู้อย่างรวดเร็ว

6.3.4 การตีความทางการเมือง การ์ตูนการเมืองนั้นผู้อ่านต้องอาศัยการตีความให้สอดคล้องกับเหตุการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้น ดังนั้นการ์ตูนการเมืองจึงขึ้นกับความรู้ทางการเมืองของผู้อ่านว่าจะตีความให้ตรงกับเจตนารมณ์ของผู้เขียนการ์ตูนหรือไม่ หรืออาจจะตีความแตกต่างจากเจตนารมณ์ของผู้เขียนการ์ตูน ทั้งนี้ทั้งนั้นย่อมขึ้นอยู่กับความรู้ทางการเมืองของผู้อ่านการ์ตูนด้วย

6.4 องค์ประกอบของการ์ตูนการเมือง แบ่งได้ดังนี้

6.4.1 ส่วนที่นักเขียนการ์ตูน จะใช้เทคนิคการเขียนและใช้ศิลปะตลอดจนจินตนาการทำให้ผู้ดูและผู้อ่านเข้าใจและมีอารมณ์ร่วมกับนักเขียนการ์ตูน นักเขียนการ์ตูนจะต้องคิดว่าจะทำอย่างไรจึงจะให้ผู้อ่านเข้าใจสิ่งที่เขาเขียน

6.4.2 ส่วนที่เป็นภาพความเป็นจริง ซึ่งนักเขียนการ์ตูนจะทำให้ผู้อ่าน หรือผู้ดูเห็นว่าสิ่งที่เขาคิดว่าสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคมนั้นๆ ดี หรือไม่ดี

6.4.3 ส่วนตัวสารซึ่งเป็นภาพการ์ตูน เพื่อให้เห็นว่าสิ่งที่เขาคิดว่าน่าจะทำในส่วนของความเป็นจริงนั้นๆ ภาพที่นักเขียนการ์ตูนเขียนจะเน้นประเด็นที่เป็นจุดสำคัญที่สุด ที่แสดงให้เห็นว่าเขามีความคิดเห็นในประเด็นนั้นๆ อย่างไร ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องราวของสังคมหรือชุมชนที่ผู้เขียนการ์ตูนนั้นอาศัยอยู่ ซึ่งนักเขียนการ์ตูนจะปกป้องดูแลตลอดจนประเด็นเหตุการณ์ที่เขาคิดว่ามีความสำคัญเกินกว่าจะมองข้ามได้

7. แนวคิดเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ

แนวคิดเรื่องรัฐธรรมนูญนิยม (Constitutionalism) เป็นแนวคิดที่จะใช้กฎหมายสูงสุดคือรัฐธรรมนูญเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อกำหนดรูปแบบการปกครองและกำหนดโครงสร้างอำนาจพื้นฐานในการจัดองค์กรภาครัฐ โดยอาศัยบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ การใช้รัฐธรรมนูญนั้นมีลักษณะเป็นแบบสัญญาประชาคมมีวัตถุประสงค์พอสรุปได้ ดังนี้

1. เพื่อจำกัดอำนาจของผู้ปกครอง
2. เพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน
3. สร้างเสถียรภาพและประสิทธิภาพให้กับรัฐบาลในระบบการเมือง
4. เพื่อสร้างความเป็นธรรมในสังคม

วัตถุประสงค์ต่างๆ เหล่านี้ เพื่อให้รัฐบาลใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารบ้านเมืองเป็นไปด้วยความเรียบร้อยต่อเนื่อง แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้และเป็นการเชื่อมโยงกันระหว่างรัฐในฐานะผู้ปกครองกับประชาชนผู้ที่อยู่ใต้อำนาจการปกครอง โดยประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการปกครองคือ การใช้อำนาจสูงสุดในการปกครองนั่นเอง รัฐต้องคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ที่อยู่ใต้ปกครอง จะต้องมีการควบคุมตรวจสอบการใช้อำนาจ ปรับปรุงโครงสร้างทางอำนาจทางการเมือง เพื่อให้การเมืองมีเสถียรภาพเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยม เพราะฉะนั้นรัฐธรรมนูญจึงเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ อย่างไรก็ตามจะมีความสำคัญมากน้อยเพียงใดจึงขึ้นอยู่กับสาระสำคัญของรัฐธรรมนูญนั้นบัญญัติไว้

7.1 แนวคิดรัฐธรรมนูญนิยม ประกอบไปด้วยแนวคิดพื้นฐานจากทฤษฎีสัญญาประชาคม หลักความเป็นกฎหมายสูงสุด หลักนิติรัฐและหลักการแบ่งแยกการใช้อำนาจ โดยพออธิบายได้ ดังนี้

ทฤษฎีสัญญาประชาคม มีที่มาจากสำนักกฎหมายฝ่ายธรรมชาติ ที่เริ่มจากนักปราชญ์หลายท่าน ท่านแรกคือ โทมัส ฮอบส์ (Thomas Hobbes) ที่มองว่าธรรมชาติเป็นสิ่งที่

เลวร้าย มนุษย์ทุกคนต้องหลีกเลี่ยงความเลวร้ายเหล่านี้ โดยการทำพันธะสัญญากันและมอบอำนาจ เป็นสิทธิขาดให้กับบุคคลหรือกลุ่มบุคคลมาปกครองเพื่อให้สังคมเป็นสุข นักปราชญ์ท่านต่อมาคือ จอห์น ล็อก (John Locke) นักปรัชญาชาวอังกฤษ เขามองว่ารัฐทั้งหลายโดยธรรมชาติย่อมมีกฎแห่ง ธรรมชาติปกครองอยู่อย่างมีเหตุผล ทำให้มนุษย์มีความเท่าเทียมกัน มีเสรีภาพที่จะไม่ถูกละเมิดจาก ผู้อื่น มนุษย์รวมตัวกันยอมมีข้อตกลงร่วมกันทำให้เกิดสัญญาประชาคม ที่ทุกคนยินดีที่จะสละ สิทธิเสรีภาพบางส่วนในการที่จะบังคับตนเองเพื่อป้องกันการละเมิดสิทธิผู้อื่น โดยใช้กฎหมายเป็น เครื่องมือ ซึ่ง ซักส์ รูสโซ (Jean Jacques Rousseau) นักปราชญ์ชาวฝรั่งเศส เขาเห็นว่า สิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลเป็นลักษณะตามธรรมชาติของมนุษย์แต่เมื่อเกิดกรรมสิทธิ์อันนำมาซึ่งความ ไม่เสมอภาคของมนุษย์ มนุษย์จึงต้องหารูปแบบการปกครองโดยให้แต่ละคนทำสัญญาซึ่งเป็น เจตนาร่วมกัน (General Will) ของสังคมไม่ใช่ของปัจเจกบุคคลแต่ละคนเพื่อกำหนดหลักประกันให้ เพียงพอแก่สิทธิเสรีภาพอันเป็นสิทธิเสรีภาพตามธรรมชาติ จึงส่งผลให้ชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สิน ได้รับการคุ้มครองจากสังคม จากหลักการสำคัญในกฎแห่งธรรมชาติมาสู่ทฤษฎีสัญญาประชาคม อันเป็นรากฐานสำคัญในเรื่องแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยม จนมาสู่ระบอบการปกครองในปัจจุบันที่ทุก คนมีเจตนาร่วมกันในการกำหนดข้อตกลงร่วมกันในการปกครองตนเองขึ้น รัฐธรรมนูญก็คือ สัญญาประชาคมที่เป็นเจตนารมณ์ร่วมกันของสังคมที่ทุกคนจะต้องอยู่ภายใต้ระบอบการเมือง ปกครองที่สังคมนั้นได้กำหนดขึ้น

นอกจากนั้นแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมยังต้องยึดหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของ รัฐธรรมนูญในการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันเนื่องมาจากการเป็นกฎหมายสูงสุดในการ ปกครองประเทศ มีที่มาจากอำนาจสูงสุดในการก่อตั้งองค์กรทางการเมือง และเป็นกฎหมายในการ ก่อตั้งกฎหมายทั้งระบบ จึงทำให้รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ กฎหมาย อื่นจะต้องไม่มีบทบัญญัติที่ขัดกับรัฐธรรมนูญ

หลักนิติรัฐถือว่าเป็นหลักการสำคัญในการปกครองประเทศโดยที่คนทุกคนต้องอยู่ ภายใต้กฎหมายเดียวกัน และกฎหมายเหล่านั้นต้องชอบด้วยทำนองครองธรรมจึงจะถือเป็น กฎเกณฑ์ที่เป็นหลักประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชน จากหลักการของหลักนิติรัฐพบว่ามีหลักอยู่ สามประการตามแนวคิดของ A.V.Dicey (1835 -1922) (ประสิทธิ์ โฆวิไลกุล 2540: 21) ที่ เกี่ยวข้องกับสิทธิเสรีภาพที่จะได้รับความคุ้มครองโดยกฎหมายดังนี้คือ กฎหมายของบ้านเมืองย่อม มีความสำคัญยิ่งใหญ่ และเด็ดขาดกว่าอำนาจอื่น บุคคลจะถูกลงโทษแต่เฉพาะเมื่อได้กระทำการอัน เป็นความผิดตามกฎหมายเท่านั้น จะถูกลงโทษเพราะเหตุอื่นไม่ได้ และผู้ที่วินิจฉัยว่าผู้ใดกระทำ ผิดหรือไม่ก็คือศาลยุติธรรมเท่านั้น บุคคลทุกคนย่อมอยู่ภายใต้กฎหมายบ้านเมืองซึ่งได้รับการ บังคับรับรองโดยศาลยุติธรรมอย่างเท่าเทียมกัน และกฎหมายรัฐธรรมนูญเป็นเพียงการรองรับสิทธิ

ของมนุษย์ตามที่ศาลได้รับรอง และบังคับบัญชาให้เท่านั้น กล่าวคือกฎหมายที่รัฐสภาออกมาเป็นกฎหมายที่กำหนดฐานะของบุคคลที่มีอยู่ตามกฎหมายมิใช่เพียงแต่จะรับรองจากตัวหนังสือในรัฐธรรมนูญเท่านั้น หากแต่จะต้องให้บุคคลผู้ถูกละเมิดมีทางแก้ไข โดยใช้สิทธิฟ้องผู้กระทำผิดหรือผู้กระทำละเมิดต่อศาลตามกฎหมายอื่นของบ้านเมืองได้ด้วย

หลักการแบ่งแยกอำนาจการใช้อำนาจอธิปไตยคือ แนวคิดที่ไม่ต้องการให้อำนาจรวมอยู่ที่บุคคลคนเดียวหรือองค์กรเดียวกัน เพราะบุคคลหรือองค์กรเดียวผูกขาดการใช้อำนาจไว้โดยไม่มีองค์กรใดมาตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจ จึงอาจทำให้เกิดการใช้อำนาจตามอำเภอใจ ซึ่งจะทำให้ผู้อยู่ใต้ปกครองถูกกดขี่ มงเตสกีเออ (Montesquieu) นักปราชญ์ชาวฝรั่งเศส เขาได้เสนอแนวคิดในการแบ่งแยกการใช้อำนาจอธิปไตยออกเป็นสามอำนาจคือ อำนาจอธิปไตย อำนาจบริหารและอำนาจตุลาการเพื่อทำให้เกิดดุลยภาพของอำนาจ ไม่ให้มีการผูกขาดอำนาจอยู่ที่องค์กรใด องค์กรหนึ่งหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ซึ่งหนึ่งในวัตถุประสงค์ของการแบ่งแยกอำนาจก็เพื่อให้สิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้รับความคุ้มครองจากการใช้อำนาจขององค์กรของรัฐ

7.2 พัฒนาการแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยม แนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมมีวิวัฒนาการเรื่อยมาตั้งแต่สมัยกรีก โรมัน ในยุคนี้ให้ความสำคัญกับกฎหมายที่กำหนดกฎเกณฑ์ควบคุมความประพฤติของผู้ปกครองเพื่อที่จะนำมาซึ่งการปกครองที่ดี ต่อมาพัฒนาการมาสู่แนวคิดทฤษฎีสัญญาประชาคม (Social Contract) ในสมัยโรมัน ที่มีแนวคิดกฎหมายคือ สัญญาประชาคมร่วมกันของประชาชนที่เป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดในแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมในเวลาต่อมาและอริสโตเติล (Aristotal) ได้นำแนวคิดการปกครองภายใต้รัฐธรรมนูญมาเป็นเครื่องมือในการปกครอง โดยรัฐต้องคำนึงถึงการดำเนินชีวิตของราษฎรด้วย แต่ในสมัยนี้รัฐธรรมนูญยังไม่มีเป็นลายลักษณ์อักษร แต่อย่างไรก็ตามแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมได้เกิดขึ้นแล้ว ต่อมาในประเทศอังกฤษเมื่อผู้ปกครองดูแลอำนาจทำผิดจารีตประเพณีจึงเป็นการเริ่มต้นของข้อบังคับที่นำมาใช้ เช่น ในสมัยพระเจ้าจอห์น เมื่อพระองค์ทำผิดจารีตประเพณีเกิดสงครามขึ้นฝ่ายที่ชนะคือ พวกขุนนางได้บังคับให้พระองค์ลงนามในเอกสารชิ้นหนึ่งที่เรียกว่า Magna Carta หรือมหากฎบัตรรัฐธรรมนูญ ว่าพระองค์จะต้องปกครองตามจารีตประเพณีหรือในสมัยพระเจ้าชาร์ลสที่ 1 ลงพระปรมาภิไธยในกฎหมายที่เรียกว่า Petition of Rights หรือคำขอสิทธิในการจำกัดพระราชอำนาจของกษัตริย์โดยการให้พระราชอำนาจต้องผ่านการยินยอมจากรัฐสภา เห็นว่าแนวคิดพื้นฐานเหล่านี้ได้นำไปสู่การพยายามใช้กฎหมายที่เป็นลายลักษณ์อักษรมาแทนที่จารีตประเพณีที่มีความไม่แน่นอนและพัฒนาไปสู่สัญญาประชาคมที่เป็นข้อตกลงระหว่างผู้ปกครองและผู้ใต้ปกครอง เป็นปรากฏการณ์เด่นชัดในเรื่องการจำกัดอำนาจผู้ปกครองไม่ให้ใช้อำนาจละเมิดสิทธิปัจเจกบุคคล

แนวความคิดรัฐธรรมนูญนิยมในสมัยกลาง แนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมในสมัยนี้ได้รับแนวคิดจากปรัชญากฎหมายธรรมชาติ (Natural law) ที่เห็นว่ามนุษย์นั้นอยู่ร่วมกันจนเป็นสังคมและพัฒนาเป็นนครนั้นเกิดจากกฎของธรรมชาติและเป็นเหตุผลที่มนุษย์ที่จะต้องอยู่เพื่อประโยชน์ร่วมกันได้สร้างกฎหมายขึ้นเพื่อคุ้มครองปัจเจกบุคคลที่อยู่ในสังคมนั้นๆ และมนุษย์ยอมรับสังคมนี้นี้ด้วยเหตุผลของการมีอยู่ของสังคมที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ ในยุคนี้ให้ความสำคัญกับกฎหมายที่ออกมาเพื่อจำกัดกฎหมายจารีตประเพณีที่ถือว่าเป็นกฎหมายที่ไม่เป็นไปตามธรรมชาติ จนนำไปสู่การจัดทำประมวลกฎหมายเพื่อจำกัดอำนาจของผู้ปกครอง และคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของมนุษย์ที่มีอยู่ตามธรรมชาติ ในยุคนี้กฎหมายยังคงพัฒนามาสู่ทฤษฎีสัญญาประชาคมที่ถือว่าข้อตกลงร่วมกันของสังคมโดยมีวัตถุประสงค์ให้รัฐไม่ใช่อำนาจเกินขอบเขต เพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนที่มีอยู่ตามธรรมชาติ เห็นว่ากฎหมายตามธรรมชาตินี้เป็นกฎของเหตุผลป้องกันไม่ให้ประชาชนถูกละเมิดสิทธิจากผู้ปกครอง แนวคิดนี้ได้นำไปสู่การจำกัดอำนาจของผู้ปกครอง และคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ในเวลาต่อมาแนวคิดเหล่านี้ได้พัฒนาไปสู่ทฤษฎีประชาธิปไตยแบบเสรีนิยม อันมีรากฐานมาจากทฤษฎีสัญญาประชาคม นำมาสู่ปรัชญาว่าด้วยการแบ่งแยกอำนาจประชาธิปไตย จากการพัฒนาการของรัฐธรรมนูญนิยมในยุคนี้ ได้นำมาสู่การกำหนดบทบัญญัติรัฐธรรมนูญเป็นลายลักษณ์อักษรในประเทศสหรัฐอเมริกาและฝรั่งเศส พัฒนาการในยุคนี้มีหลักการที่รัฐธรรมนูญยึดถือหลักการเป็นสากลคือ รัฐธรรมนูญลายลักษณ์อักษรเป็นสัญญาประชาคมที่ต้องจัดทำโดยคนทั้งสังคมมีส่วนร่วมในการจัดทำ รัฐธรรมนูญต้องคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ความเสมอภาค สิทธิเสรีภาพของคนแต่ละคน ตามคติสัญญาประชาคมของกฎหมายธรรมชาติ รัฐธรรมนูญจะต้องให้ความสำคัญกับการทำให้การจำกัดอำนาจของผู้ปกครองมีประสิทธิภาพจริงๆ ซึ่งไม่มีทางอื่น นอกจากจะต้องใช้หลักการแบ่งแยกอำนาจลงไปจัดโครงสร้างการปกครองของรัฐ รัฐธรรมนูญต้องเป็นการปกครองโดยความยินยอมของผู้อยู่ใต้ปกครอง มีการปกครองโดยกฎหมายที่เรียกว่านิติรัฐ

แนวความคิดรัฐธรรมนูญนิยมในสมัยใหม่ ในยุคนี้เห็นว่าหลักการความเสมอภาคในสัญญาประชาคมนั้นเป็นเพียงหลักการในอุดมคติเท่านั้น ไม่สามารถนำมาปฏิบัติได้ เนื่องจากในความเป็นจริงนั้นมนุษย์มีฐานะที่แตกต่างกัน รัฐธรรมนูญในยุคใหม่จึงเน้นบังคับให้รัฐลงไปคุ้มครองคนที่ด้อยโอกาส เพื่อสร้างความเสมอภาคและความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นในสังคม และยังปรากฏหลักการใหม่ๆ เช่น รัฐธรรมนูญต้องมีหน้าที่สร้างระบบการเมืองที่มีเสถียรภาพและประสิทธิภาพ จึงต้องจัดทำรัฐธรรมนูญที่มีหลักการที่ปรากฏขึ้นให้ใหม่อันเป็นการเสริมสร้างเสถียรภาพและประสิทธิภาพให้รัฐธรรมนูญนั้นจึงต้องการที่จะแก้ไขข้อบกพร่องของการกำหนดโครงสร้างการปกครองที่เป็นอุปสรรคต่อการปกครองอันเป็นพื้นฐานของการจัดตั้งรัฐบาลที่ดีอันจะ

นำไปสู่การบริหารบ้านเมืองด้วยความมีประสิทธิภาพและดำเนินการไปด้วยความโปร่งใสซึ่งรัฐต้องมีการตรวจสอบการใช้อำนาจของผู้ปกครองไม่ว่าฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร หรือฝ่ายตุลาการ เพื่อให้การใช้อำนาจรัฐไม่เป็นไปตามอำเภอใจตามหลักการจำกัดอำนาจรัฐ ซึ่งผลสุดท้ายก็จะนำไปสู่การที่สิทธิเสรีภาพของประชาชนจะไม่ถูกละเมิดจากรัฐ แต่หากมีการละเมิดก็สามารถอ้างยื่นต่อรัฐ เพื่อให้สิทธิเสรีภาพของประชาชนได้รับการรับรองและคุ้มครองได้ จากแนวคิดดังกล่าวได้พัฒนามาสู่หลักการที่เหมาะสมในการจัดทำรัฐธรรมนูญตามสภาวะการเมือง เศรษฐกิจ สังคม จนเป็นกรอบแนวคิดในการดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยมคือ ต้องใช้รัฐธรรมนูญลายลักษณ์อักษรมาจำกัดอำนาจและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ต้องสร้างความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นอย่างเท่าเทียมกัน ต้องสร้างประสิทธิภาพและเสถียรภาพให้เกิดขึ้นในระบบการเมือง

7.3 ความเป็นมาของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ประเทศไทยได้มีการปฏิรูปการเมืองครั้งใหญ่ ได้ส่งผลถึงการวางรากฐานกฎหมายไทย ให้เป็นที่น่าเชื่อถือของนานาชาติและมีความเป็นสากล ประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองครั้งใหญ่จากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นระบอบการปกครองประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เมื่อ พ.ศ. 2475 มาจนถึงปัจจุบันเป็นเวลากว่า 77 ปี ได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญมาแล้ว 17 ฉบับ ก่อนที่จะมีรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 ที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบันนี้ ดังนี้

1. พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พ.ศ. 2475
2. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พ.ศ. 2475
3. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2489
4. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2490
5. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2492
6. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2475 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2495
7. ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ. 2502
8. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2511
9. ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ. 2515
10. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2517
11. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2519
12. ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ. 2520
13. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2521

14. ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ.2534
15. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534
16. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2440
17. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549

การประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 เป็นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับที่ 18 ซึ่งจัดร่างโดยสภาร่างรัฐธรรมนูญ (สสร.) ในระหว่าง พ.ศ. 2549-2550 ภายหลังกการรัฐประหารในประเทศ โดยคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.) เมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 ซึ่งต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น “คณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ” (คมช.) เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม ปีเดียวกัน โดยร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงลงพระปรมาภิไธยเมื่อวันที่ 24 สิงหาคม พ.ศ. 2550 ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน กรุงเทพมหานคร นายมีชัย ฤชุพันธุ์ ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) เป็นผู้รับสนองพระบรมราชโองการ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 124 ตอนที่ 47 ก หน้า 1 ในวันเดียวกันนั้น และมีผลใช้บังคับเป็นกฎหมายทันที แทนที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2549 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับนี้ มีเนื้อหาสาระตามหมวดต่างๆ ดังต่อไปนี้

คำปรารภ

- หมวด 1 บททั่วไป (มาตรา 1-7)
- หมวด 2 พระมหากษัตริย์ (มาตรา 8-25)
- หมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย (มาตรา 26-69)
- หมวด 4 หน้าที่ของชนชาวไทย (มาตรา 70-74)
- หมวด 5 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ (มาตรา 75-87)
- หมวด 6 รัฐสภา (มาตรา 88-162)
- หมวด 7 การมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรงของประชาชน (มาตรา 163-165)
- หมวด 8 การเงิน การคลัง และงบประมาณ (มาตรา 166-170)
- หมวด 9 คณะรัฐมนตรี (มาตรา 171-196)
- หมวด 10 ศาล (มาตรา 197-228)
- หมวด 11 องค์กรตามรัฐธรรมนูญ (มาตรา 229-258)
- หมวด 12 การตรวจสอบการใช้อำนาจอรัฐ (มาตรา 259-278)
- หมวด 13 จริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ (มาตรา

หมวด 14 การปกครองส่วนท้องถิ่น (มาตรา 281-290)

หมวด 15 การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ (มาตรา 291) บทเฉพาะกาล (มาตรา 292-309)

8. เหตุการณ์ทั่วไปเกี่ยวกับการเสนอแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 ในสมัยรัฐบาล นายสมัคร สุนทรเวช

แนวคิดเรื่องการแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 นั้นเกิดขึ้นหลังจากที่นายชงูทศ ดิยะไพรัช ประธานรัฐสภาและกรรมการบริหารพรรคไทยรักไทย ถูกคณะกรรมการการเลือกตั้งให้ ใบแดงและส่งผลทำให้พรรคไทยรักไทยอาจถูกยุบได้ นายชูศักดิ์ ศิรินิล รัฐมนตรีประจำสำนัก นายกรัฐมนตรีและรองเลขาธิการพรรคพลังประชาชน ได้เสนอให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญ โดย ได้รับการสนับสนุนจากนายบรรหาร ศิลปอาชา หัวหน้าพรรคชาติไทยและนางอนงค์วรรณ เทพสุทิน หัวหน้าพรรคมหาชนไทย ให้การสนับสนุน เหตุการณ์ทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับการ แก้ไขรัฐธรรมนูญในสมัยรัฐบาลนายสมัคร นั้นทำให้ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวางจน เป็นประเด็นปัญหาความขัดแย้งที่เริ่มปะทุขึ้นพอสรุปได้ ดังนี้

5 มีนาคม กลุ่มพันธมิตรฯ ออกแถลงการณ์กล่าวว่ก่ลียุคมาถึงแล้ว โดยกล่าวหาว่า พรรคพลังประชาชน มีนโยบายแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 โดยเฉพาะในมาตรา 237 ที่ เกี่ยวข้องกับการยุบพรรคและเสนอให้ยกเลิกมาตรา 309 ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการนิรโทษกรรม คณะมนตรีเพื่อความมั่นคงแห่งชาติและรับรองการกระทำใดๆ ที่เกิดขึ้นโดยชอบในรัฐธรรมนูญ (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 ไม่ว่าจะก่อนหรือหลังวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 ถือว่า ชอบตามรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 กลุ่มพันธมิตรฯ กล่าวหาว่ารัฐบาลนายสมัคร มีนโยบายแก้ไข รัฐธรรมนูญเพื่อช่วยเหลืออดีตพันตำรวจโททักษิณ ให้พ้นผิดจากคดีความทุจริตต่างๆ

20 มีนาคม พันตำรวจโทกานต์ เทียนแก้ว รองหัวหน้าพรรคพลังประชาชน ให้ สัมภาษณ์ว่าจากการพูดคุยกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรส่วนใหญ่ของภาคเหนือ เห็นว่าหากมีการยุบ พรรคพลังประชาชนจะขอหารือและเสนอต่อนายกรัฐมนตรีให้ยุบสภาผู้แทนราษฎร เพื่อให้มีการ เลือกตั้งใหม่ แต่ต่อมาร้อยโทสุเทพ ไสกกระจ่าง โฆษกพรรคพลังประชาชน ออกมาตำหนิว่าเป็นการ พูดที่ไม่เหมาะสมอย่างยิ่ง เพราะพรรคพลังประชาชนเคารพการตัดสินใจของศาลและไม่เคยมีความคิด ที่จะยุบสภา

22 มีนาคม พรรคพลังประชาชนประชุมสามัญประจำปีและหารือกันในเรื่องการ แก้ไขรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะในมาตรา 237 ซึ่งเกี่ยวข้องกับกรณียุบพรรค ต่อมา

นายแพทย์สุรพงษ์ สืบวงศ์ดี รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ให้สัมภาษณ์ ประเด็นการแก้ไขรัฐธรรมนูญว่าถึงเวลาต้องแก้และควรแก้ในประเด็นเดียวก่อนเพื่อปลดล็อกทางการเมือง

24 มีนาคม นายชัย ชิดชอบ ประธานกรรมการประสานงานพรรคร่วมรัฐบาลกล่าว ว่าที่ประชุมได้หยิบยกการแก้ไขรัฐธรรมนูญเป็นเรื่องเร่งด่วนและจำเป็น ส่วนนายจักรภพ เพ็ญแข รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีให้สัมภาษณ์ว่าการแก้ไขรัฐธรรมนูญจะเป็นไปตามที่ นายสมัคร ให้แนวทางไว้คือ เว้นหมวดที่เกี่ยวข้องกับสถาบันพระมหากษัตริย์ ที่เหลือให้ใช้รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2540 และเห็นว่าการแก้ไขรัฐธรรมนูญไม่ได้เกี่ยวข้องกับการยุบพรรค

25 มีนาคม ชมรม ส.ส.ร. 50 ประกอบไปด้วยอดีตกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ และอดีตสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 ออกแถลงการณ์คัดค้านการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ในมาตรา 237 พรรคสอง ของพรรคพลังประชาชนและระบุเหตุผลว่ารัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 ได้ผ่านการลงประชามติจากประชาชนแล้ว ส่วนเรื่องการแก้ไขต้องมีเหตุผลและเชื่อถือได้ โดยต้อง เป็นการตัดสินใจโดยสาธารณชนไทย

1 เมษายน พรรคพลังประชาชนได้จัดประชุมและมีมติเห็นชอบในร่างการแก้ไข รัฐธรรมนูญ ปรับแก้ 13 มาตรา ใน 7 ประเด็น พร้อมทั้งเสนอให้ยกเลิกมาตรา 309 ที่มีประเด็นให้ อดีตกรรมการบริหารพรรคไทยรักไทย ที่ถูกตัดสิทธิทางการเมือง จำนวน 111 คน ผู้คัดค้านสิทธิ เลือกตั้งคืน โดยให้มีผลย้อนหลังตั้งแต่วันที่ 24 สิงหาคม 2550

2 เมษายน คณะกรรมาธิการนิรโทษกรรม 41 คน จาก 9 สถาบัน ออกแถลงการณ์คัดค้าน การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในมาตรา 237 โดยให้เหตุผลว่าเป็นความประสงค์ของนักการเมืองที่ จะแก้การกระทำผิดที่เกิดขึ้นแล้วให้ถูกต้อง ซึ่งรับไม่ได้ในทางกฎหมาย หากยอมให้คนทำผิด แก้กฎหมายให้ตัวเองพ้นผิด ระบบกฎหมายของประเทศจะถูกทำลายและพังทลาย ถือว่าเป็นการ กระทำที่ขัดต่อมาตรา 122 คือ เป็นการดำเนินการในเรื่องที่ตนเองมีส่วน ได้เสีย ขัดหลักนิติธรรม ไม่ สมควรอย่างยิ่งที่จะสร้างธรรมเนียมไม่ถูกต้องขึ้นมา

9 เมษายน กลุ่มพันธมิตรฯ ออกแถลงการณ์กล่าวหาพรรคพลังประชาชน มีเป้าหมาย ในการแก้ไขรัฐธรรมนูญ มาตรา 309 มุ่งหวังช่วยเหลือพันตำรวจโททักษิณ ไม่ให้เข้าสู่กระบวนการ พิจารณาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และมาตรา 237 เพื่อช่วยเหลือ พรรคตัวเองไม่ให้ถูกยุบและผู้บริหารพรรคไม่ต้องรับผิดชอบ

22 เมษายน นายเสรี สุวรรณภานนท์ ประธานชมรม ส.ส.ร. 50 แถลงการณ์เรื่อง การแก้ไขรัฐธรรมนูญว่าเพื่อไม่ให้การแก้ไขรัฐธรรมนูญของพรรคพลังประชาชนถูกมองว่าทำเพื่อ ตนเอง ทางชมรมขอเรียกร้องให้หยุด หรือชะลอการแก้ไขรัฐธรรมนูญ จนกว่าการพิจารณาคดีต่างๆ

จะเสร็จสิ้น ด้านกลุ่มพันธมิตรฯ ออกแถลงการณ์ยืนยันที่จะต่อต้านการแก้ไขรัฐธรรมนูญทุกรูปแบบ

1 พฤษภาคม นายธีรยุทธ บุญมี อาจารย์ประจำคณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้วิเคราะห์การเมืองไทย โดยชี้จุดอ่อนจุดแข็งของรัฐบาลภายใต้การนำของนายสมัคร โดยเปรียบเทียบว่าเป็นรัฐบาลลูกกรอกและเปรียบเทียบรัฐบาลหลังยุค คมช. ว่าเป็นยุคนักการเมืองชั่วคราวเมือง (ชคม.)

21 พฤษภาคม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคพลังประชาชน พร้อมด้วยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากพรรคร่วมรัฐบาลและสมาชิกวุฒิสภาบางส่วน ได้เดินทางมายื่นญัตติแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 ให้กับนายชัย ชิดชอบ ประธานรัฐสภาและประธานสภาผู้แทนราษฎร โดยมีผู้ร่วมลงรายชื่อสนับสนุนญัตติดังกล่าวทั้งหมด 164 คน โดยมีเนื้อหาที่แตกต่างกันถึง 24 ประเด็น ต่อมาประมาณปลายเดือน พฤษภาคม 2551 มีสมาชิกรัฐสภาขอถอนชื่อทำให้เหลือรายชื่อที่ยื่นแก้ไขรัฐธรรมนูญตกไปเพราะเหลือแค่ 123 เสียง จำนวนไม่ถึง 1 ใน 5 ของสมาชิกรัฐสภา

25 พฤษภาคม พรรคประชาธิปัตย์ออกแถลงการณ์เรื่องถอนร่างแก้ไขรัฐธรรมนูญหยุดทำร้ายประเทศ โดยนายสาทิตย์ วงศ์หนองเตย กรรมการบริหารพรรคกล่าวว่า จากกรณีที่ ส.ส. พรรคพลังประชาชน ยื่นญัตติแก้ไขรัฐธรรมนูญ เพื่อสร้างหลักประกันเอื้อประโยชน์ต่อพรรคและพวกตนเองนั้น พรรคประชาธิปัตย์เห็นว่ารัฐธรรมนูญ 2550 ไม่มีมาตราใดที่ขัดขวางการทำหน้าที่ของรัฐบาล หากแต่เป็นเพราะความไร้ประสิทธิภาพของรัฐบาล พร้อมทั้งร่างแก้ไขมีเจตนาลบหลู่กฎหมาย โดยปกป้องผลประโยชน์และคินอำนาจให้พันตำรวจโททักษิณ รวมทั้งมีเจตนาไม่บริสุทธิ์จากการฉ้อฉลลายมือชื่อผู้เสนอญัตติ ทั้งนี้การแสดงความคิดเห็นของนายฯ ที่ต้องการให้ทำประชามตินั้นเป็นการสิ้นเปลืองงบประมาณ ซึ่งหากปล่อยให้ร่างแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับสร้างวิกฤตชาติดำเนินต่อไป ก็จะก่อให้เกิดความขัดแย้งต่อสังคม อย่างไรก็ตามหากมีการแก้ไขได้แม้กระทั่งกฎหมายสูงสุดก็จะทำให้คนกลุ่มนี้ทำร้ายประเทศได้ต่อไป

9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นิยะนันท์ บรรทม (2543) ศึกษาเรื่องการ์ตูนการเมือง : ศึกษาเฉพาะหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ พ.ศ. 2540 เป็นการศึกษาในเชิงปริมาณ เพื่อทราบปริมาณเนื้อหา รูปแบบของการ์ตูนการเมืองของหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจในช่วง พ.ศ. 2540 มีลักษณะเช่นใดและจะมีลักษณะที่เป็นแนวทางของหนังสือพิมพ์ธุรกิจหรือไม่ ประกอบกับการศึกษาในปี 2540 เป็นช่วงที่มีวิกฤตการณ์ทางด้านเศรษฐกิจมีความโดดเด่นจะมีผลให้การ์ตูนการเมืองมีแนวโน้มอย่างไร จากการศึกษาพบว่า

การ์ตูนการเมืองในหนังสือพิมพ์กรุงเทพฯธุรกิจในช่วงเวลาที่ศึกษามีเนื้อหาที่เกี่ยวกับประเด็น การเมืองประเด็นเดียวสูงสุด รองลงมาเป็นเนื้อหาด้านสังคม การเมืองและเศรษฐกิจร่วมกัน แสดงให้เห็นว่านักเขียนการ์ตูนให้ความสำคัญกับประเด็นการเมืองอย่างมาก แต่ก็เน้นความสำคัญใน ประเด็นอื่นๆ ด้วยมีรูปแบบ โดดเด่นคือ การสื่อสารสองทางกับผู้อ่านผ่าน โทรสารเป็นครั้งคราว ซึ่ง เพิ่มความสนใจให้ผู้อ่านติดตามตลอดจนให้เกิดผลย้อนกลับและรูปแบบการใช้สัญลักษณ์ เปรียบเทียบด้วยภาษาสำนวนและภาษิต การใช้สัญลักษณ์ทำให้ผู้อ่านเข้าใจเนื้อหาตรงกับผู้เขียน มากขึ้น ในเรื่องของมุขการ์ตูนพบว่า การล้อเลียนบุคคลเป็นมุขที่ใช้มากที่สุด รองลงมาเป็นมุขการ บรรยายน้อยกว่าภาพในการเสนอความทุกข์ยากของตัวการ์ตูน

นอกจากนั้นยังพบว่า การ์ตูนการเมืองที่ศึกษายังได้รับผลกระทบจากปัจจัยต่างๆ อาทิ บทบาทและหน้าที่ของการ์ตูนการเมือง แนวความคิด ความคาดหวังของผู้อ่าน สถานการณ์ทาง สังคม ตลอดจนอุปสรรคของนักเขียนเอง การ์ตูนการเมืองจึงมีคุณค่าต่อสังคมมากกว่าการ ตอบสนองต่อผู้อ่านในด้านอารมณ์ขันเพียงอย่างเดียว

คมกฤษ ไวสืบข่าว (2538) ศึกษาเรื่องบทบาททางการเมืองของสื่อมวลชน : ศึกษา เฉพาะกรณีการ์ตูนการเมือง โดยทำการวิเคราะห์ภาพการ์ตูนการเมืองในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ของ ประยูร จรรย์วงศ์ และชัย ราชวัตร มาเปรียบเทียบกันในช่วงรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ และ รัฐบาลนายอานันท์ ปันยารชุน จากการศึกษาพบว่าการ์ตูนการเมืองมีบทบาทในการสะท้อนภาพ เหตุการณ์ทางการเมืองมากกว่าการให้ความรู้ทางการเมืองและการให้ความรู้ทางการเมืองนั้นส่วนใหญ่ให้ความรู้ในระดับการบรรยายเท่านั้น การ์ตูนการเมืองที่ศึกษาจะถ่ายทอดเหตุการณ์ทางการเมือง เท่านั้น แต่ไม่ได้อธิบายถึงสาเหตุ ไม่ได้ทำนายผลที่เกิดขึ้นและการ์ตูนการเมืองยังชี้นำ แนวความคิดทางการเมืองให้ผู้อ่านคล้อยตามอีกด้วย ส่วนเนื้อหานี้ยังเป็นการนำเสนอประเด็น ทางการเมืองมากที่สุด รองลงมาคือ ประเด็นทางสังคม เศรษฐกิจและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ นอกจากนี้ยังพบว่า ในรัฐบาลสมัยพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ที่มีความขัดแย้งกับสื่อมวลชน ในการบังคับใช้กฎหมายปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน (ฉบับที่ 42) กับหนังสือพิมพ์ กลับไม่มี ผลกระทบต่อการเสนอความคิดเห็นของคอลัมน์การ์ตูนของชัย ราชวัตรและประยูร จรรย์วงศ์ ส่วนในสมัยรัฐบาลนายอานันท์ ปันยารชุน เป็นรัฐบาลที่มาจากการยึดอำนาจของคณะรักษาความ สงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.) น่าจะมีผลกระทบต่อสื่อมวลชน แต่กลับตรงกันข้ามคือ สื่อมวลชนกลับเสนอความคิดเห็นทางการเมืองในเชิงสนับสนุนการยึดอำนาจ เพราะเห็นว่าการ บริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาลพลเอกชาติชาย มีแต่การทุจริตคอร์รัปชัน

สมชาย รัชตระกูล (2549) ศึกษาเรื่องการสะท้อนจริยธรรมของผู้นำรัฐบาลยุค พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร ของการ์ตูนล้อเลียนการเมืองในหนังสือพิมพ์รายวัน ศึกษาเฉพาะ

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐและหนังสือพิมพ์ผู้จัดการ จากการศึกษาพบว่านักเขียนการ์ตูนของหนังสือพิมพ์ ทั้ง 2 ฉบับ มีแนวคิดและมุมมองในเรื่องจริยธรรม คุณธรรมที่ผู้นำควรมีสอดคล้องกันคือ ไม่เป็น กลางแต่จะยืนอยู่กับคนที่มีคุณธรรมในการบริหารงานเท่านั้นและยังพบว่านักเขียนการ์ตูนทั้ง 2 ฉบับ มีความรู้และประสบการณ์ทางการเมืองมากมายหลายรัฐบาล และนำข้อมูลต่างๆ มาเขียนเป็น การ์ตูน นักเขียนการ์ตูนทั้ง 2 ฉบับ มีมุมมองเรื่องคุณธรรม-จริยธรรมของผู้นำในแง่ลบ (ชี้ข้อ บกพร่อง) และสะท้อนถึงปัญหาผลกระทบทางสังคมที่ตามมาอย่างตรงไปตรงมาแฝงไว้ด้วยอารมณ์ ขันที่แตกต่างกัน

มณิษา บุญชิต (2542) ได้ศึกษาเรื่องการสื่อสารทางการเมืองด้วยภาพการ์ตูน : ศึกษา เฉพาะกรณีหนังสือพิมพ์รายวันสมัยรัฐบาลพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ โดยศึกษานักเขียนการ์ตูน 2 คน คือ ชัย ราชวัตร และเชย ของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐในช่วงวันที่ 2 ธันวาคม 2539 - 6 พฤศจิกายน 2540 จากการศึกษาพบว่าภาพการ์ตูนที่ตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ที่ศึกษาเป็นการสะท้อนภาพความเป็นไป ของสังคมในช่วงเวลานั้น รวมทั้งมีการแทรกแนวคิดของผู้เขียนที่มีต่อเหตุการณ์ต่างๆ เหล่านั้น เป็นการสื่อสารทางการเมืองในรูปแบบที่สามารถสะท้อนบทบาทของสื่อมวลชนรูปแบบหนึ่ง เป็น บทบาทการเสนอความคิดเห็นทางอ้อม ทำให้สังคมได้รับข่าวสารและความบันเทิงไปพร้อมๆ กัน ดังนั้นการสื่อสารทางการเมืองผ่านภาพการ์ตูน ไม่ว่าจะภายใต้รูปแบบการเมืองการปกครองใด ย่อม เป็นการแสดงบทบาทของสื่อมวลชนประเภทหนึ่ง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ภาพสะท้อนความขัดแย้งทางการเมืองเกี่ยวกับการแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 สมัยรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช ระหว่างวันที่ 1 มกราคม – 30 กันยายน 2551 ผ่าน การดูการเมืองในหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน มีวิธีการศึกษา ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การดูนสลด การดูนสเถาหลาชาวมเล็กและการดูนสเถาหลารวมมิตรในหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน ในช่วงรัฐบาล นายสมัคร สุนทรเวช โดยเลือกเฉพาะประเด็นความขัดแย้งทางการเมืองในเรื่องการแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ การเก็บข้อมูลการดูนสเถาหลารวมมิตรในคอลัมน์ในหนังสือพิมพ์มติชนรายวันช่วงรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช โดยใช้วิธี Download จาก Website ของหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน ในช่วงรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช ในส่วนที่สามารถ Download ได้และวิธีการใช้การถ่ายเอกสาร ภาพการดูนสเถาหลารวมมิตร 3 คอลัมน์ โดยเมื่อรวบรวมภาพการดูนสเถาหลารวมมิตรได้ทั้งหมดแล้ว จะคัดเลือกเฉพาะลักษณะ เนื้อหา สถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองในเรื่องการแก้ไขรัฐธรรมนูญในการดูนสเถาหลารวมมิตรได้นำมาวิเคราะห์ต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 วิธีรวบรวมข้อมูลที่เป็นภาพการดูนสเถาหลารวมมิตร ในชั้นปฐมภูมิที่ลงในหนังสือพิมพ์มติชนรายวันในช่วงรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช โดยการค้นคว้าจากหอสมุดแห่งชาติ ซึ่งเป็นแหล่งรวบรวมข้อมูล การรวบรวมภาพการดูนสเถาหลารวมมิตรได้แบ่งเป็น ดังนี้

3.1.1 ภาพการดูนสเถาหลารวมมิตร ที่ส่วนใหญ่จะเป็นการดูนสเถาหลารวมมิตร 2 กรอบ หรือบางครั้งเป็นการดูนสเถาหลารวมมิตร กรอบเดียว ลงวันจันทร์ถึงวันเสาร์

3.1.2 ภาพการดูนสเถาหลารวมมิตร เป็นการดูนสเถาหลารวมมิตร 3 กรอบ ลงวันจันทร์ถึงวันเสาร์

3.1.3 ภาพการดูนสเถาหลารวมมิตร เป็นการดูนสเถาหลารวมมิตร กรอบเดียวหลายเหตุการณ์ ที่ลงเฉพาะวันอาทิตย์

3.2 ข้อมูลทุติยภูมิคือ ศึกษาเหตุการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองและเหตุการณ์ทางการเมืองที่เกี่ยวข้อง เช่น ตำราทางวิชาการ วารสาร เอกสาร ข่าว บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นการศึกษาในเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้วิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) การนำเสนอรายงานเป็นแบบพรรณนา (Description) และใช้แบบการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงพรรณนา (Analytical Description) ข้อมูลที่ใช้ได้จากเอกสารชั้นต้น (Primary sources) คือ เนื้อหาภาพการ์ตูนการเมืองในช่วงเวลาดังกล่าว โดยเลือกเฉพาะประเด็นความขัดแย้งทางการเมืองในประเด็นการแก้ไขรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 ส่วนเอกสารชั้นรอง (Secondary sources) คือ ตำราทางวิชาการ วารสาร เอกสาร ข่าว บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยใช้ทฤษฎีความขัดแย้งทางการเมือง ทฤษฎีการสื่อสารด้วยสัญลักษณ์ แนวคิดรัฐธรรมนูญและทฤษฎีการสื่อสารทางการเมืองในการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงประจักษ์เพื่อให้เข้าใจสภาพความขัดแย้งทางการเมืองในเรื่องการแก้ไขรัฐธรรมนูญที่นำเสนอผ่านการ์ตูนการเมืองในช่วงเวลาที่ศึกษา

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์

เพื่อให้การศึกษาวิจัยเรื่องภาพสะท้อนความขัดแย้งทางการเมืองเกี่ยวกับการแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 สมัยรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช ผ่านการ์ตูนการเมืองในหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน ซึ่งเป็นการวิจัยการวิจัยในเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิจัยเอกสาร โดยการค้นคว้าจากวารสาร เอกสาร ข่าว หรือ บทความ ที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยได้แบ่งผลการวิเคราะห์เป็น ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของการ์ตูนในหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน

ตอนที่ 2 กลุ่มบุคคลที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับการแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 สมัยรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นของผู้เขียนการ์ตูนกับการแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 สมัยรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของการ์ตูนในหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน

ข้อมูลการ์ตูนในหนังสือพิมพ์มติชนทั้งหมดในช่วงเวลาที่ศึกษาตามตารางที่ 4.1 และประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขรัฐธรรมนูญตามตารางที่ 4.2 ดังนี้

ตารางที่ 4.1 ภาพการ์ตูนในหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน เดือน มกราคม-กันยายน 2551

การ์ตูน	จำนวนภาพ
การ์ตูนสล	235
การ์ตูนเกาหลีสามเล็ก	235
การ์ตูนเกาหลีรวมมิตร	39
รวม	509

ตารางที่ 4.2 ประเด็นเนื้อหาที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 ในการ์ตูน

ประเด็นความขัดแย้งที่เกี่ยวข้อง กับการแก้ไขรัฐธรรมนูญ	จำนวนการ์ตูน			รวม
	ศล	เกาหลีขามเล็ก	เกาหลีรวมมิตร	
ต้องการแก้ไขรัฐธรรมนูญ	7	4	4	15
ต่อต้านการแก้ไขรัฐธรรมนูญ	2	6	3	11
ต่อต้านการรัฐประหาร	-	6	-	6
การใช้ความรุนแรง	2	1	-	3
รวม	11	17	7	35

ตอนที่ 2 กลุ่มบุคคลที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับความขัดแย้งในการแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 สมัยรัฐบาล นายสมัคร สุนทรเวช

จากการศึกษาพบการ์ตูนการเมืองที่ศึกษานั้น นำเสนอในส่วนของกลุ่มบุคคลที่เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับการแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นความขัดแย้ง 2 ประเด็นคือ ประเด็นที่ต้องการแก้ไขกับประเด็นที่ต่อต้านการแก้ไข โดยมีกลุ่มบุคคลเกี่ยวข้องใน 2 ประเด็นนี้มี 2 กลุ่ม และผู้เขียนการ์ตูนได้นำมาเสนอลงในหนังสือพิมพ์มี ดังนี้

2.1 กลุ่มที่ต้องการแก้ไขรัฐธรรมนูญ มี 2 กลุ่ม คือ

2.1.1 นายสมัคร สุนทรเวช นายกรัฐมนตรี รัฐบาล พรรคพลังประชาชน

พรรคร่วมรัฐบาล กลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ แนวคิดการแก้ไขรัฐธรรมนูญของกลุ่มนี้นั้นเริ่มเมื่อประมาณปลายเดือนมีนาคม 2551 โดยเฉพาะพรรคพลังประชาชน และพรรคร่วมรัฐบาลเมื่อเข้ามาเป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาลได้เสนอให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 ซึ่งมีการเสนอเรื่องนี้หลังจากที่นายชยุตธ ดิยะไพรัช กรรมการบริหารพรรคพลังประชาชน ถูกคณะกรรมการเลือกตั้งมีมติให้ใบแดงและอาจส่งผลต่อการยุบพรรคการเมืองได้ในเรื่องการแก้ไขรัฐธรรมนูญนั้นนายชูศักดิ์ ศิรินิล รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีและเลขาธิการพรรคพลังประชาชน ได้เสนอให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญและได้รับการสนับสนุนจาก นายบรรหาร ศิลปอาชา หัวหน้าพรรคชาติไทย นางอนงค์วรรณ เทพสุทิน หัวหน้าพรรค มัชฌิมาธิปไตย มีการเสนอแก้ไขโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคร่วมรัฐบาลได้แก่ พรรคพลังประชาชน พรรคเพื่อแผ่นดิน พรรคมัชฌิมาธิปไตย พรรคประชากร และวุฒิสภาบางส่วน อย่างไรก็ตามเมื่อมีการเปิดประเด็นเรื่องการแก้ไขรัฐธรรมนูญก็มีกระแสเสียงคัดค้านอย่างมาก

นายสมัคร จึงได้ยกเรื่องนี้ให้เป็นการดำเนินการของสภาไม่ใช้รัฐบาล และเมื่อวันที่ 1 เมษายน 2551 พรรคพลังประชาชนมีมติเสนอให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 โดยเสนอให้แก้ไข 13 มาตรา 8 ประเด็น (มติชนรายวัน 2551, 2 เมษายน: 2) ดังนี้

1. เรื่องการจำกัดสิทธิและเสรีภาพในทางการเมืองจะกระทำมิได้ เว้นแต่อาศัยบทบัญญัติของกฎหมายได้เฉพาะเท่าที่จำเป็น
2. แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 68 ว่าด้วยการกำหนดให้กรณีศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการให้พรรคการเมืองใดเลิกกระทำการตามมาตรา 68 วรรคหนึ่ง วรรคสอง และวรรคสาม ซึ่งเกี่ยวข้องกับยุบพรรคและการตัดสิทธิกรรมการบริหารพรรคที่ถูกยุบเป็นเวลา 5 ปี ซึ่งเกี่ยวข้องกับแก้ไขมาตรา 237
3. การเข้าชื่อเสนอกฎหมายของประชาชน 10,000 คน ให้สามารถเสนอได้ในทุกหมวดจากเดิมที่กำหนดให้เสนอได้เฉพาะหมวด 3 และหมวด 5
4. ยกเลิกมาตรา 190 วรรคสาม และแก้ไขเพิ่มเติมวรรค 4 ว่าด้วยการกำหนดขั้นตอนการจัดทำหนังสือสัญญากับนานาประเทศเพื่อไม่ให้เป็นอุปสรรคต่อการเจรจา
5. แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 237 วรรคสอง ว่าด้วยกำหนดเหตุในการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของหัวหน้าหรือกรรมการบริหารพรรคการเมืองให้ชัดเจน โดยให้เป็นความผิดส่วนบุคคล
6. เพิ่มเติมมาตรา 266 วรรคสอง ให้ใช้สถานะหรือตำแหน่ง ส.ส. ส.ว. กระทำการที่มุ่งหมายให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชน หรือประโยชน์สาธารณะ หรือเป็นการกระทำเพื่อแก้ไขปัญหาของประชาชนได้
7. ให้ยกเลิก มาตรา 309 ที่ระบุว่า บรรดาการใดๆ ที่ได้รับการรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2549 ว่า เป็นการชอบด้วยกฎหมายและรัฐธรรมนูญ รวมทั้งการกระทำที่เกี่ยวเนื่องกับกรณีดังกล่าวไม่ว่า ก่อนหรือหลังวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ให้ถือว่าการนั้นและการกระทำนั้นชอบด้วยรัฐธรรมนูญนี้
8. ให้มาตรา 68 และ มาตรา 237 ที่แก้ไขแล้วใช้บังคับย้อนหลังถึงวันที่ 24 สิงหาคม 2550 ซึ่งเป็นวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 ซึ่งเท่ากับเป็นการนิรโทษกรรม การกระทำผิดที่อาจนำไปสู่การยุบพรรคและเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งกรรมการบริหารพรรคทั้งหมด โดยมีเหตุผลประกอบการแก้ไขคือ เนื่องจากหมวด 3 ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 ยังขาดหลักการเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพทางการเมืองบางประการ ประกอบกับสมควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีสิทธิในการเสนอพระราชบัญญัติได้ทุกประเภท ไม่จำกัดเฉพาะตามบทบัญญัติในหมวด 3

และหมวด 5 เท่านั้นและโดยที่บทบัญญัติมาตรา 190 ของรัฐธรรมนูญ กำหนดขั้นตอนการทำหนังสือสัญญากับนานาประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศไว้หลายขั้นตอน ทำให้การเจรจาหรือการทำหนังสือสัญญาในบางเรื่องที่เปิดเผยไม่ได้ไม่สามารถกระทำได้นอกจากนี้ การที่ มาตรา 237 วรรคสอง บัญญัติเหตุของการยุบพรรคการเมืองไว้อย่างกว้างและไม่เป็นไปตามหลักนิติธรรม ทำให้การมีคำสั่งหรือคำพิพากษาให้ยุบพรรคการเมืองกระทำได้ง่าย อันขัดต่อวัตถุประสงค์ของการจัดให้มีและการดำรงอยู่ของพรรคการเมืองที่เป็นองค์กรสำคัญของครุหนึ่งในการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและปรากฏข้อเท็จจริงในปัจจุบันว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาไม่สามารถดูแลเปิดป่าทุกข์บำรุงสุข ของประชาชนได้ เพราะเกรงว่าจะไปกระทำการก้าวก่ายหรือแทรกแซงการปฏิบัติหน้าที่การปฏิบัติราชการหรือการดำเนินงานในหน้าที่ประจำของข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ กิจการที่รัฐถือหุ้นใหม่หรือราชการส่วนท้องถิ่น อันขัดต่อมาตรา 262 (1) ตลอดทั้งบทบัญญัติตามมาตรา 309 มีผลทำให้บุคคลซึ่งถูกกระทบกระเทือนซึ่งสิทธิและเสรีภาพซึ่งรัฐธรรมนูญรองรับไว้ อันเนื่องมาจากกฎ การใดๆ หรือการกระทำใดๆ ที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ไม่สามารถฟ้องต่อศาลหรือองค์กรที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องว่าถูก การนั้นหรือการกระทำนั้นขัดต่อรัฐธรรมนูญได้ สมควรแก้ไขบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้หลักการของรัฐธรรมนูญเป็นไปตามการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เหตุผลเหล่านี้พรรคพลังประชาชน ได้ใช้ในการเสนอแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550

ส่วนเหตุผลอื่นในการเสนอแก้ไขรัฐธรรมนูญคือ รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 มีที่มาไม่ชอบธรรมเพราะมาจากการรัฐประหาร ร่างขึ้นมาบนพื้นฐานทำให้ภาคการเมืองอ่อนแอ รับรองการกระทำที่เกิดจากคณะรัฐประหารว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องทั้งหมด ฯลฯ นอกจากนั้นจากการให้สัมภาษณ์ของบุคคลต่างๆ ในรัฐบาลและพรรคพลังประชาชน ได้ให้เหตุผลในการเสนอขอแก้ไขรัฐธรรมนูญ ดังนี้

นายพีรพันธุ์ พาลุสุข สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคพลังประชาชน (มติชนรายวัน 2551, 2 เมษายน: 14) ในฐานะอนุกรรมการศึกษาแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญของวิปรัฐบาลให้สัมภาษณ์พอสรุปได้ว่า การแก้ไขมาตรา 237 ไม่ได้ยกเลิกการยุบพรรค แต่แก้ไขให้มีความชัดเจนขึ้น และให้เห็นว่าถ้าหัวหน้าพรรค หรือกรรมการบริหารพรรคทำผิดก็ไม่มีสิทธิที่จะยุบพรรคหากพรรคไม่ได้ทำผิด สำหรับมาตรา 309 นั้น ไม่ใช่ยกเลิกองค์กรที่ตั้งขึ้นในสมัยคณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ (คมช.) เนื่องจากองค์กรเหล่านี้รัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวได้บัญญัติความชอบหรือนิรโทษกรรมไว้เรียบร้อยแล้ว แต่ผู้ร่างกลับนำมาบัญญัติไว้อีกครั้งหนึ่ง

นอกจากนี้ยังรับรองการกระทำให้ชอบด้วยรัฐธรรมนูญเกินกว่าที่ควรจะเป็นอีกด้วย ถือว่าขัดหลักนิติรัฐ เพราะองค์กรเหล่านี้อยู่เหนือการตรวจสอบ ยืนยันว่าองค์กรที่แต่งตั้งขึ้นยังทำหน้าที่ต่อไปได้ แต่จะเปิดช่องให้ผู้ที่ได้รับผลกระทบต่อสู้ได้

นายชูศักดิ์ ศิรินิล รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (มติชนรายวัน 2551, 2 เมษายน: 14) เห็นว่าการยกเลิกมาตรา 309 ไม่ได้หมายความว่า จะยกเลิกประกาศและคำสั่งต่างๆ ที่ถูกรับรองให้ชอบด้วยรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว พ.ศ. 2549 แต่ในส่วนที่คณะกรรมการตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ (คตส.) ทำหลังวันที่ 24 สิงหาคม 2550 ซึ่งรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 มีผลใช้บังคับจะถือเป็นโมฆะหรือไม่นั้น จะดำเนินการอย่างไรก็ดำเนินการไป แต่ถ้าการดำเนินการนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมาย ก็ต้องเปิดโอกาสให้ต่อสู้ได้ หากพรรคร่วมรัฐบาลเห็นชอบก็จะจัดทำรายละเอียดทั้งหมด เพื่อแจกจ่ายสื่อมวลชน ให้วิพากษ์วิจารณ์และให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนำไปแจกประชาชน

นายพงศ์เทพ เทพกาญจนา (มติชนรายวัน 2551, 2 เมษายน: 14) ถึงแม้จะไม่ใช่มติสมาชิกพรรคพลังประชาชนแต่ก็เป็นอดีตสมาชิกพรรคไทยรักไทย ในฐานะโฆษกส่วนตัว พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร กล่าวถึงกรณีที่หลายฝ่ายคัดค้านการแก้ไขรัฐธรรมนูญมาตรา 309 เพื่อเปิดทางให้ผู้ถูก คตส.กล่าวหา มีช่องทางต่อสู้คดีว่า ไม่เกี่ยวกับเลยกับการปกป้องพันตำรวจโททักษิณและพวก เพราะหน้าที่หลักเป็นของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ดังนั้น แม้จะไม่มี คตส. ก็ยังมี ป.ป.ช. และกรรมการ คตส.บางคนก็เป็นกรรมการ ป.ป.ช. ด้วย จึงไม่มีความหมายอะไร แต่เหตุผลในการแก้ไขมาตรา 309 ก็เพื่อประโยชน์ของประชาชน เพราะรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 ถือเป็นอภินิหารรัฐธรรมนูญ รองรับประกาศและคำสั่ง คปค. ให้ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ขนาดพระราชบัญญัติที่ผ่านการพิจารณาของสภาอย่างถูกต้องและมีผลใช้บังคับแล้ว ต่อมาพบว่ามิชอบได้แย้งว่าขัดรัฐธรรมนูญ ยังสามารถแก้ไขได้ ดังนั้นประกาศและคำสั่ง คปค.เป็นอะไร ใหญ่กว่าพระราชบัญญัติที่พระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยอีกหรือถึงแต่ต้องไม่ได้ แถมประกาศและคำสั่ง คปค. หัวหน้าคณะปฏิรูปก็ไม่ได้เป็นคนยกร่างเพราะไม่มีปัญญา ไปสั่งให้ใครที่ไหนยกร่างไม่รู้และทำกันในช่วงเวลาสั้นๆ มันจะดีได้อย่างไรดังนั้น ต้องตัดมาตรา 309 ทิ้งเสีย

ส่วนพรรคร่วมรัฐบาลนายบรรหาร ศิลปอาชา หัวหน้าพรรคชาติไทย (มติชนรายวัน 2551, 2 เมษายน: 14) กล่าวว่า การแก้มาตรา 237 ต้องให้ชัดเจน ต้องให้ความเป็นธรรมแก่พรรค ไม่ใช่ผู้สมัครทำผิดแล้วมาลงที่หัวหน้าพรรค มันก็ต้องมีข้อแม้ที่ชัดเจน เมื่อถามว่าเป็นห่วงสถานการณ์ในช่วงแก้ไขรัฐธรรมนูญหรือไม่ นายบรรหารกล่าวว่า ก็แล้วแต่อะไรจะเกิดก็ต้องเกิด

ต่อมาเมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2551 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคพลังประชาชนพร้อมด้วย ส.ส.จากพรรคร่วมรัฐบาลและสมาชิกวุฒิสภาจำนวน 164 คน ได้ยื่นญัตติแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 ให้กับนายชัย ชิดชอบ ประธานรัฐสภาและประธานสภาผู้แทนราษฎร โดยมีการยื่นครั้งนี้มี 24 ประเด็น ที่แตกต่างจากรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 ไม่ใช่ 8 ประเด็นตามที่พรรคพลังประชาชนเสนอเมื่อวันที่ 1 เมษายน 2551 โดยสรุปความแตกต่างได้ (มติชนรายวัน 2551, 2 เมษายน: 11) ดังนี้

1. รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 มาตรา 5 ไม่ได้บัญญัติให้พุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ ร่างแก้ไขเพิ่มเติม เพิ่มวรรคสองของมาตรา 5 ว่า ให้พุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ ประชาชนชาวไทยย่อมมีสิทธิเสรีภาพในการนับถือศาสนาต่างๆ อย่างเท่าเทียมกัน

2. รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 มาตรา 46 วรรคสาม ห้ามผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง แทรกแซงการเสนอข่าวหรือแสดงความคิดเห็นทั้งทางตรงและทางอ้อม หากมีการแทรกแซงให้ถือว่าเป็นการจงใจใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบ ร่างแก้ไขเพิ่มเติมไม่มีบทบัญญัติดังกล่าว

3. รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 มาตรา 48 ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเจ้าของกิจการหรือถือหุ้นในกิจการสื่อสารมวลชนมิได้ รวมถึงห้ามบริหารทั้งทางตรงและทางอ้อม ร่างแก้ไขเพิ่มเติมไม่มีบทบัญญัติดังกล่าว

4. รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 มาตรา 68 วรรคสี่ กรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคด้วยเหตุล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งไม่ได้เป็นไปตามวิถีทางที่รัฐธรรมนูญบัญญัติ ให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของหัวหน้าพรรคและกรรมการบริหารพรรคการเมืองนั้น 5 ปี ร่างแก้ไขเพิ่มเติมไม่มีบทบัญญัติดังกล่าว

5. รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 ระบบเลือกตั้ง ส.ส. ให้มี ส.ส. 480 คน แบ่งเป็น ส.ส.ระบบแบ่งเขต (เขตใหญ่เรียงเบอร์) 400 คน และ ส.ส.ระบบสัดส่วน 80 คน แบ่งเขตประเทศเป็นกลุ่มจังหวัด 8 กลุ่ม กลุ่มละ 10 คน ร่างแก้ไขเพิ่มเติม ระบบเลือกตั้ง ส.ส. ให้มี 500 คน แบ่งเป็น ส.ส.ระบบแบ่งเขต (เขตเดียวเบอร์เดียว) 400 คน และ ส.ส.ระบบบัญชีรายชื่อ ใช้ประเทศเป็นเขตเลือกตั้ง 100 คน หากพรรคใดได้คะแนนน้อยกว่าร้อยละ 5 ให้ถือว่า ไม่ได้รับเลือกตั้งใน ส.ส.ระบบนี้

6. รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 คุณสมบัติต้องมีและต้องห้ามของผู้มีสิทธิสมัคร ส.ส. ไม่ต้องจบปริญญาตรี เป็นสมาชิกพรรคไม่น้อยกว่า 90 วัน เว้นแต่ยุบสภา ต้องเป็นสมาชิกพรรคไม่น้อยกว่า 30 วัน เคยเป็นสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกภาพสิ้นสุดลงแล้วยังไม่เกิน 2 ปี

ร่างแก้ไขเพิ่มเติม คุณสมบัติต้องมีและต้องห้ามของผู้มีสิทธิสมัคร ส.ส. ต้องจบปริญญาตรี ต้องสังกัดพรรคการเมืองไม่น้อยกว่า 90 วัน ไม่ห้ามเรื่องเคยเป็นสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกภาพสิ้นสุดลงแล้วยังไม่เกิน 2 ปี

7. รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 ห้ามควบรวมพรรคการเมืองในระหว่างอายุของสภาผู้แทนราษฎร ร่างแก้ไขเพิ่มเติมไม่มีบทบัญญัติดังกล่าว

8. รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 วุฒิสภา จำนวน 150 คน แบ่งเป็นมาจากการสรรหา 74 คน และมาจากเลือกตั้ง 76 คน (จังหวัดละ 1 คน) อยู่ในตำแหน่งคราวละ 6 ปี แต่ ส.ว. สรรหา จับสลากออกครึ่งหนึ่งทุก 3 ปี ร่างแก้ไขเพิ่มเติม วุฒิสภา จำนวน 200 คน มาจากการเลือกตั้งทั้งหมด อยู่ในตำแหน่งคราวละ 6 ปี

9. รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 คุณสมบัติต้องมีและต้องห้ามของผู้สมัครหรือผู้เข้ารับการเสนอชื่อเป็นวุฒิสภา ไม่เป็นบุพการี คู่สมรส บุตรของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือ ส.ส. ไม่เป็นสมาชิกพรรคหรือดำรงตำแหน่งใดในพรรคหรือเป็นหรือเคยเป็น ส.ส. แล้วพ้นจากตำแหน่งนั้นมาแล้วไม่เกิน 5 ปี ร่างแก้ไขเพิ่มเติม ไม่มีบทบัญญัติต้องห้ามในเรื่องดังกล่าว ส่วนเรื่องเป็นหรือเคยเป็น ส.ส. กำหนดห้ามผู้ที่พ้นสภาพมาแล้วไม่เกิน 1 ปี

10. รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 เมื่อพ้นสภาพ ส.ว.มาแล้วไม่เกิน 2 ปี จะไปดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดไม่ได้ ร่างแก้ไขเพิ่มเติม เมื่อพ้นสภาพ ส.ว.มาแล้วไม่เกิน 1 ปี จะไปดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดไม่ได้

11. รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 การอภิปรายไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี ใช้เสียง 1 ใน 5 ส่วน รัฐมนตรีใช้เสียง 1 ใน 6 หากเสียงไม่ถึงให้ใช้เสียงเกินกึ่งหนึ่งของ ส.ส. พรรคที่ไม่มีรัฐมนตรีเมื่อรัฐบาลบริหารราชการแผ่นดินมาเกิน 2 ปี ร่างแก้ไขเพิ่มเติม การอภิปรายไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี ใช้เสียง 1 ใน 5 ส่วนรัฐมนตรีใช้เสียง 1 ใน 6

12. รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 ส.ว. 1 ใน 3 เข้าชื่ออภิปรายทั่วไปโดยไม่ลงมติรัฐบาลได้ ร่างแก้ไขเพิ่มเติม ส.ว. 3 ใน 5 เข้าชื่ออภิปรายทั่วไปโดยไม่ลงมติรัฐบาลได้

13. รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 นายฯ ดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินกว่า 8 ปี ไม่ได้ และ ส.ส. เป็นรัฐมนตรีได้ ร่างแก้ไขเพิ่มเติมไม่จำกัดวาระการดำรงตำแหน่งของนายกรัฐมนตรี ส.ส. เป็นรัฐมนตรีไม่ได้

14. รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง 10,000 คน เข้าชื่อเสนอกฎหมายได้ ทั้งนี้คณะกรรมการวิสามัญเพื่อพิจารณากฎหมายนั้นต้องมีประชาชนที่เข้าชื่อ ไม่น้อยกว่า 1 ใน 3 ของจำนวนกรรมการ ส่วนรัฐธรรมนูญให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง 50,000 คน เข้าชื่อขอเสนอแก้ไขได้ ร่างแก้ไขเพิ่มเติม ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง 50,000 คน เข้าชื่อ

เสนอกฎหมายได้ แต่ไม่สามารถเข้าชื่อขอแก้ไขรัฐธรรมนูญได้

15. รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง 20,000 คน เข้าชื่อเสนอดอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ร่างแก้ไขเพิ่มเติม ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง 50,000 คน เข้าชื่อเสนอดอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

16. รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 การทำสนธิสัญญาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนอย่างกว้างขวางและต้องให้รัฐสภาให้ความเห็นชอบ ร่างแก้ไขเพิ่มเติม ไม่มีบทบัญญัติดังกล่าว

17. รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 การได้มาซึ่งองค์กรอิสระต่างๆ มีคณะกรรมการสรรหา ซึ่งประกอบด้วยฝ่ายศาลเสี่ยส่วนใหญ่ รวมถึงประธานองค์กรอิสระ สรรหามาเท่าจำนวนที่มี แล้วให้วุฒิสภาให้ความเห็นชอบ หากวุฒิสภาไม่ให้ความเห็นชอบ คณะกรรมการสรรหามีสิทธิยื่นยื่นการสรรหานั้นได้ ร่างแก้ไขเพิ่มเติมการได้มาซึ่งองค์กรอิสระต่างๆ ประกอบด้วยประธานศาล คณบดีคณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ และผู้แทนพรรคการเมือง สรรหามา 2 เท่า ของจำนวนที่มีได้แล้วให้วุฒิสภาเลือกให้เหลือเท่าจำนวนที่มี

18. รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญฉบับนี้รับรอง มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัยว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ร่างแก้ไขเพิ่มเติม ไม่มีบทบัญญัติในเรื่องดังกล่าว

19. รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 หากผู้รับสมัครรับเลือกตั้งทุจริตการเลือกตั้งและปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า หัวหน้าพรรคการเมืองหรือกรรมการบริหารพรรคการเมือง มีส่วนรู้เห็นหรือปล่อยให้ปล่อยปลละเลข ให้ถือว่าพรรคการเมืองนั้นกระทำการให้ได้มาซึ่งอำนาจการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งไม่ได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ หากศาลรัฐธรรมนูญตั้งยุบพรรคจากเหตุดังกล่าว ให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของหัวหน้าพรรคและกรรมการบริหารพรรคนั้น 5 ปี ร่างแก้ไขเพิ่มเติม ไม่มีบทบัญญัติในเรื่องดังกล่าว

20. รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 อัยการให้เป็นองค์กรอื่นตามรัฐธรรมนูญ ร่างแก้ไขเพิ่มเติม ไม่ได้ให้องค์กรอัยการแยกออกมาเป็นองค์กรอื่นตามรัฐธรรมนูญ

21. รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 บัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ส.ส. ส.ว. ต้องเปิดเผยต่อสาธารณะ ร่างแก้ไขเพิ่มเติม ให้เปิดเผยบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีต่อสาธารณะ โดยไม่รวมถึง ส.ส.และ ส.ว.

22. รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี คู่สมรส บุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ต้องไม่เป็นหุ้นส่วนหรือถือหุ้นในบริษัท ร่างแก้ไขเพิ่มเติม ห้ามเฉพาะนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรี ไปถือหุ้นบริษัท

23. รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 มีหมวดที่ว่าด้วยจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ร่างแก้ไขเพิ่มเติม ไม่มีหมวดที่ว่าด้วยจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

24. รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 บทเฉพาะกาล ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ คณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ว่าการสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน อยู่ต่อไปจนครบวาระ ส่วนมาตรา 309 คุ้มครองการใดๆ ที่เกิดขึ้นและชอบด้วยรัฐธรรมนูญ (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 และหลังประกาศใช้รัฐธรรมนูญ 2550 ให้ถือว่าชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ร่างแก้ไขเพิ่มเติมฯ มาตรา 14 บัญญัติว่า บรรดาประกาศ คำสั่ง กฎ หรือการใดที่กระทำโดยคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือสืบเนื่องมาจากประกาศ คำสั่ง กฎ หรือการดังกล่าว หรือองค์กรที่จัดตั้งขึ้นโดยคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ที่ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญนี้ เป็นอันใช้บังคับไม่ได้

นโยบายที่ต้องการแก้ไขรัฐธรรมนูญดังกล่าว ได้รับการต่อต้านอย่างมากจากกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย นักวิชาการบางส่วน พรรคประชาธิปัตย์และชมรมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2550 โดยเฉพาะการแก้ไขรัฐธรรมนูญในมาตรา 237 เพื่อช่วยเหลือพรรคการเมืองตัวเองไม่ให้ถูกยุบพรรค และมาตรา 309 เพื่อมุ่งช่วยเหลือคดีทุจริตต่างๆ ที่องค์กรที่จัดตั้งโดยคณะรัฐประหาร เช่น คตส. ป.ป.ช. ดำเนินการอยู่กับกลุ่มบุคคลในรัฐบาลอดีตพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ที่ยกข้ออ้างเรื่องนโยบายการแก้ไขรัฐธรรมนูญของรัฐบาลมาเป็นประเด็นหนึ่งในการเรียกร้องให้รัฐบาลหยุดดำเนินการในเรื่องนี้ จนก่อเกิดปัญหาความขัดแย้งตามมา การตุลาการเมื่อนำมาถ้อยเถียงนโยบายนี้ได้สะท้อนให้เห็นลักษณะเนื้อหาความต้องการแก้ไขรัฐธรรมนูญของบุคคลกลุ่มนี้จนเป็นประเด็นความขัดแย้งในการแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 ยกตัวอย่างได้ดังภาพการ์ตูนที่ 4.1, 4.2, 4.3, 4.4, 4.5 และ 4.6 ดังนี้

ภาพที่ 4.1 การ์ตูนเกาเหลาขามเล็ก จากหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน วันที่ 2 เมษายน 2551 หน้า 11

อธิบายภาพ ในภาพเป็นการ์ตูนเกาเหลาขามเล็กที่มี 3 กรอบ ที่บรรยายถึงการสนทนากันระหว่างตัวละคร 2 ตัว ที่สนทนากันในเรื่องนโยบายสาธารณะของรัฐบาลในเรื่องการลดจำนวนคนตายบนท้องถนนในช่วงเทศกาลสงกรานต์ โดยการแก้ไขรัฐธรรมนูญมาตรา 309 แล้วจะช่วยให้คนรอดตายจากอุบัติเหตุรถดับเพลิงอีกหลายคน

วิเคราะห์ภาพ เป็นการสะท้อนภาพนโยบายการลดจำนวนคนตายบนท้องถนนในเทศกาลสงกรานต์ ที่ทุกปีมีคนตายจำนวนมาก โดยผู้เขียนนำนโยบายนี้ไปเปรียบเทียบแบบประชดประชันว่ารัฐบาลสนับสนุนการแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 ในมาตรา 309 ว่าจะเป็นการช่วยเหลือให้คนรอดชีวิตหลายคนจากอุบัติเหตุรถดับเพลิงของกรุงเทพมหานคร โดยในข้อเท็จจริงถ้ามีการยกเลิกรัฐธรรมนูญในมาตรา 309 จะส่งผลต่อคดีที่คณะกรรมการตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ ตรวจสอบอยู่จะต้องถูกยกเลิกไปในที่สุดและหนึ่งในคดีนั้นคือ คดีทุจริตการจัดซื้อรถดับเพลิงของกรุงเทพมหานคร ผู้เขียนต้องการสื่อให้ผู้อ่านเห็นว่ารัฐบาลมีนโยบายแก้ไขรัฐธรรมนูญมาตรา 309 เพื่อช่วยเหลือผู้ที่ถูกดำเนินคดีจากผลพวงจากการรัฐประหาร เพราะถ้ามีการยกเลิกมาตราดังกล่าวอาจทำให้บรรดาผู้ที่ถูกกล่าวหาหรือถูกลงโทษทางการเมืองในช่วงที่ใช้รัฐธรรมนูญชั่วคราว เป็นการช่วยเหลือคนจำนวนหลายคนไม่ให้ถูกดำเนินคดีและบุคคลเหล่านั้นส่วนใหญ่ที่ถูกดำเนินคดีนั้นอยู่ในฝ่ายที่สนับสนุนพันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร โดยเฉพาะนายกรัฐมนตรีนายสมัคร สุนทรเวช ก็ตกเป็นผู้ต้องหาด้วย แนวคิดของผู้เขียนการ์ตูนนั้นเห็นว่าการต้องการแก้ไขรัฐธรรมนูญของรัฐบาลนั้นเป็นการช่วยเหลือตนเองไม่ให้ถูกดำเนินคดี โดยผู้เขียนได้นำเหตุการณ์คนตายบนท้องถนนในเทศกาลสงกรานต์ นำมาเปรียบเทียบว่าช่วยคนในรัฐบาลไม่ให้ถูกรถดับเพลิงชนตาย อนึ่งบุคคลที่เป็นนักการเมืองที่ถูกดำเนินคดีนี้ นอกจากนายกรัฐมนตรีแล้วยังมี

นายโกคิน พลกุล นายประชา มาลินนท์ นายวัฒนา เมืองสุข และนายอภิรักษ์ โกษะโยธิน

ภาพที่ 4.2 การ์ตูนล้อเลียน จากหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน วันที่ 3 เมษายน 2551 หน้า 6

อธิบายภาพ ในภาพเป็นการ์ตูนล้อเลียน 2 กรอบ ที่แสดงถึงรัฐธรรมนูญฉบับว่าเหตุการณ์ทางการเมืองต่างๆ ที่เกิดขึ้นฝ่ายรัฐบาลมักกล่าวหาว่าเป็นปัญหาจากรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550

วิเคราะห์ภาพ เป็นการสะท้อนภาพให้เห็นว่าปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในรัฐบาลนายสมัคร ที่ทำงานอยู่ประสบปัญหาอุปสรรคต่างๆ นั้นรัฐบาลเห็นว่ารัฐธรรมนูญที่ใช้อยู่มีปัญหาเห็นควรแก้ไข ผู้เขียนใช้ภาพอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย มาเป็นสัญลักษณ์แทนรัฐธรรมนูญ ที่กล่าวถึงรัฐบาลว่าอะไรๆ ก็มาลงที่เรานี่คือรัฐธรรมนูญ ผู้เขียนต้องการบอกถึงผู้รับสารคือ ประชาชนทั่วไปโดยที่ผู้เขียนใช้ภาพคนที่เดินผ่านไปผ่านมาเป็นสัญลักษณ์แทนประชาชนทั่วไปไม่เฉพาะเจาะจงว่าเป็นใคร ผู้เขียนต้องการเสนอแนวคิดเรื่องรัฐธรรมนูญ ว่ารัฐธรรมนูญนั้นไม่ได้มีปัญหาแต่เป็นปัญหาที่เกิดจากรัฐบาลเอง กรณีตัวอย่างของเหตุการณ์ที่รัฐบาลต่างออกมาโทษรัฐธรรมนูญ เช่น ส.ส.พรรคร่วมรัฐบาลต่างออกมาสนับสนุนการแก้ไขรัฐธรรมนูญ หลังจากที่นายยงยุทธ ดิยะไพรัช กรรมการบริหารพรรคพลังประชาชนถูกคณะกรรมการเลือกตั้งแจกใบแดง ซึ่งอาจส่งผลถึงการยุบพรรคได้ โดยเฉพาะพรรคร่วมรัฐบาลที่เข้าข่ายการถูกยุบด้วยคือ พรรคมหาชนไทยและพรรคชาติไทย และยังมีอีกหลายกรณีที่รัฐบาลออกมาโทษรัฐธรรมนูญว่าไม่เหมาะสมหลายมาตราสมควรถูกแก้ไข

ทั้ง ๆ ที่ก่อนการเลือกตั้งนักการเมืองทราบดีว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้มีบทบัญญัติเป็นอย่างไร พอเกิดปัญหาขึ้นกลับไปโทษรัฐธรรมนูญ

ภาพที่ 4.3 การ์ตูนเกาเขลารวมมิตร จากหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน วันที่ 27 เมษายน 2551 หน้า 11

อธิบายภาพ เป็นภาพการ์ตูนเกาเขลารวมมิตร เป็นการ์ตูนกรอบเดียวที่เล่าเรื่อง เหตุการณ์หลายเหตุการณ์ ในการ์ตูนกรอบเดียวโดยใช้เหตุการณ์ 6 เหตุการณ์ มาล้อเลียน และมีภาพที่ 4 ที่เกี่ยวข้องกับความต้องการแก้ไขรัฐธรรมนูญ โดยผู้เขียนใช้ชื่อว่าแตกหัก

ภาพที่ 4 เป็นภาพวู้วกระทิงไล่ขวิดคนที่เขียนกำกับว่ามิตรและศัตรูพร้อมกับบรรยายว่า ลุยแก้รัฐธรรมนูญแบบแตกหักโดยไม่สนหน้าอินทร์หน้าพรหม ภาพนี้ผู้เขียนต้องการล้อเลียนฝ่ายที่เรียกร้องให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญ โดยใช้เป็นรูปวู้วกระทิงไล่ขวิดคนเป็นสัญลักษณ์ ผู้เขียนต้องการสื่อแนวคิดว่าการแก้รัฐธรรมนูญนั้นไม่สนใจว่าใครจะวิพากษ์วิจารณ์อย่างไร โดยเฉพาะจากฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยกับการแก้ไขรัฐธรรมนูญได้กล่าวหาว่า เป็นการแก้ไขรัฐธรรมนูญเพื่อช่วยเหลือตัวเองและพรรคพวกไม่ให้ถูกยุบพรรคหรือถูกดำเนินคดีในคดีทุจริตต่างๆ แต่อย่างไรก็ตาม จะเดินหน้าแก้ไขรัฐธรรมนูญต่อไปเปรียบเสมือนวู้วบ้าที่ไม่สนใจเหตุผล ขอมแตกหักกับทุกฝ่ายขอให้ได้แก้ไขรัฐธรรมนูญเป็นพอ

ภาพที่ 4.4 การ์ตูนเกาเหลารวมมิตร จากหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน วันที่ 25 พฤษภาคม 2551
หน้า 11

อธิบายภาพ เป็นภาพการ์ตูนเกาเหลารวมมิตร เป็นการ์ตูนกรอบเดียวที่เล่าเรื่อง เหตุการณ์หลายเหตุการณ์ ในการ์ตูนกรอบเดียวโดยใช้เหตุการณ์ 6 เหตุการณ์ มาล้อเลียนและมีภาพ ที่ 1 และ 3 ที่เกี่ยวข้องกับความต้องการแก้ไขรัฐธรรมนูญ โดยผู้เขียนใช้ชื่อว่าแก้ราคา

วิเคราะห์ภาพที่ 1 เป็นภาพคนลากถุงเงิน 2,000 ล้านบาท และเขียนบรรยายว่าเตียงกันดี นักเลขควัก 2 พันล้านแก้ราคา ภาพนี้ผู้เขียนต้องการสื่อให้เห็นว่านายสมัคร สุนทรเวช นายกรัฐมนตรี มีนโยบายที่จะใช้เงิน 2 พันล้านบาท ในการให้ประชาชนลงประชามติว่าจะให้แก้ไข รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 หรือไม่ เพื่อเป็นการแก้ความรำคาญเนื่องจากความขัดแย้งในเรื่องการ แก้ไขรัฐธรรมนูญของฝ่ายที่ต้องการแก้ไขและฝ่ายที่ไม่ต้องการแก้ไขนั้นบานปลายออกไป เพราะ ต่างฝ่ายก็มีเหตุผลของตนเอง นายสมัคร จึงมีแนวคิดที่จะหาทางออกโดยการให้การลงประชามติมา เป็นเครื่องมือในการตัดสินใจเพื่อให้เรื่องนี้ได้ข้อยุติโดยใช้เงิน 2 พันล้านบาท โดยผู้เขียนล้อว่าเป็นการ แก้ราคาซึ่งคำว่าราคาหมายถึง ระบายเคือง เบื่อหน่าย ซึ่งหมายถึงนายสมัครเบื่อหน่ายเรื่อง ดังกล่าวเหลือเกิน

ภาพที่ 3 เป็นภาพคนจำนวนมากยื่นรอบอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย และบรรยายว่าคือแก้รัฐธรรมนูญอาจจะช่วยเพราะเจอปวงชุมนุมแก้ระคาญ ภาพนี้ผู้เขียนต้องการสื่อถึงให้เห็นว่าฝ่ายรัฐบาลพยายามแก้รัฐธรรมนูญแต่ใช้คำว่า “รัฐธรรมนูญ” แทนเพื่อให้คล้องจองกับคำว่า “ช่วย” ในประเด็นที่ฝ่ายตรงข้ามเห็นว่าเป็นการช่วยเหลือตนเอง ทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างทั้ง 2 ฝ่าย และเป็นการสร้างเงื่อนไขให้ฝ่ายที่ต่อต้านการแก้รัฐธรรมนูญคือ กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยนั้นอาจออกมาชุมนุมประท้วงได้ โดยผู้เขียนใช้อุสาวรีย์ประชาธิปไตยเป็นสัญลักษณ์แทนรัฐธรรมนูญ โดยใช้คนจำนวนมากยื่นล้อมรอบหมายถึงการชุมนุมประท้วงและเป็นการรักษารัฐธรรมนูญไม่ให้ใครเข้ามาแก้ไขได้ ผู้เขียนล้อเลียนว่าเป็นการชุมนุมประท้วงแก้ระคาญ

ภาพที่ 4.5 การ์ตูนสด จากหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน วันที่ 27 พฤษภาคม 2551 หน้า 6

อธิบายภาพ ในภาพเป็นการ์ตูนสด 2 กรอบ ที่แสดงถึงนโยบายการแก้ไขรัฐธรรมนูญของนายสมัคร เป็นการช่วยเหลือพันตำรวจโททักษิณ ไม่ให้ถูกยึดทรัพย์

วิเคราะห์ภาพ เป็นการสะท้อนภาพนโยบายการแก้ไขรัฐธรรมนูญของรัฐบาลนายสมัคร ที่เริ่มต้นจากสมาชิกพรรคพลังประชาชนที่จะออกมาเสนอให้แก้ไขรัฐธรรมนูญในหลายประเด็น ในภาพนี้ผู้เขียนต้องการสื่อให้ผู้อ่านได้ทราบว่าการที่นายสมัครใช้เงิน 2,000 ล้านบาท ในการลงประชามติว่าจะแก้ไขรัฐธรรมนูญหรือไม่นั้น เป็นการช่วยเหลือพันตำรวจโททักษิณ ในเรื่องที่ถูกยึดทรัพย์กว่า 7.6 หมื่นล้านบาท เนื่องจากเมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2551 คณะกรรมการตรวจสอบ

การกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ (คตส.) มีมติเอกฉันท์ว่าพันตำรวจโททักษิณ ใช้อำนาจหน้าที่เอื้อประโยชน์ให้แก่ธุรกิจของตนเองและพวกพ้อง จึงส่งเรื่องให้อัยการสูงสุดยื่นคำร้องต่อศาลให้ยึดทรัพย์กว่า 7.6 หมื่นล้านบาท ที่คนในครอบครัวชินวัตรได้จากการขายหุ้น ผู้เขียนการ์ตูนต้องการสื่อความหมายว่านโยบายการแก้ไขรัฐธรรมนูญของพรรคพลังประชาชนนั้นเป็นการช่วยเหลือไม่ให้พันตำรวจโททักษิณ ถูกยึดทรัพย์เพราะการยกเลิกมาตรา 309 ในรัฐธรรมนูญที่อาจจะมีผลต่อคดีต่างๆ ที่ผู้ถูกกล่าวหาทางการเมืองในช่วงที่ใช้รัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว ร้องต่อศาลว่าคำสั่งของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติไม่ชอบด้วยกฎหมายและไม่มีผลบังคับใช้อีกต่อไป รวมทั้งการกระทำหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ (คตส.) ไม่ชอบด้วย คดีที่ คตส. ดำเนินการต่อครอบครัวชินวัตรอาจถูกระงับไม่สามารถดำเนินการต่อไปได้เพราะในภาพได้ล้อเลียนพันตำรวจโททักษิณ พูกว่าเงิน 70,000 ล้านบาท คงจะได้คืนแน่

ภาพที่ 4.6 การ์ตูนสด จากหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน วันที่ 18 กรกฎาคม 2551 หน้า 6

อธิบายภาพ ในภาพเป็นการ์ตูนสด 3 กรอบ ที่แสดงถึงนายสมัคร ที่ออกมากล่าวโจมตีว่ากลุ่มพันธมิตรฯ ไม่เคารพกติกาแต่นายสมัครกลับไม่ยอมรับรัฐธรรมนูญที่เป็นกติกาในการปกครองประเทศและมีนโยบายที่จะแก้ไขรัฐธรรมนูญ

วิเคราะห์ภาพ เป็นการสะท้อนเนื้อหาความขัดแย้งในนโยบายการแก้ไขรัฐธรรมนูญระหว่างรัฐบาลกับกลุ่มพันธมิตรฯ โดยที่กลุ่มพันธมิตรฯ นั้นออกมาชุมนุมขับไล่รัฐบาลนายสมัครแบบยึดเยื้อตั้งแต่การจัดสัมมนาที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2551

กลุ่มพันธมิตรฯ เดินขบวนไปที่ทำเนียบรัฐบาล มีการปะทะกับกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยฯ ทำให้กลุ่มพันธมิตรฯ ตั้งเวทีปราศรัยที่สะพานมัจฉาวนรังสรรค์ เป็นการชุมนุมที่ยาวนาน เงื่อนงำที่กลุ่มพันธมิตรฯ ออกมาชุมนุมในช่วงแรกคือ คัดค้านการแก้ไขรัฐธรรมนูญและต่อมาได้ยกระดับเป็นการขับไล่รัฐบาล ผู้เขียนต้องการสื่อให้ผู้อ่านทราบว่าฝ่ายรัฐบาลมักอ้างเหตุผลว่ารัฐบาลมาจากการเลือกตั้ง ฝ่ายกลุ่มพันธมิตรฯ ไม่เคารพกฎหมายบ้านเมือง การออกมาชุมนุมขับไล่รัฐบาลเป็นเรื่องไม่ถูกต้องเป็นการไม่เคารพกติกา ส่วนฝ่ายรัฐบาลเองก็ไม่เคารพกฎหมายบ้านเมืองเช่นกัน เพราะรัฐบาลก็มีนโยบายที่จะแก้ไขรัฐธรรมนูญซึ่งเปรียบเสมือนกติกาในการปกครองประเทศในประเด็นที่ตนเองไม่พอใจและมักกล่าวหาว่ารัฐธรรมนูญไม่เป็นประชาธิปไตย แสดงว่ารัฐบาลนายสมัคร ก็ไม่เคารพกติกาเช่นกัน

2.1.2 กลุ่มนักวิชาการบางส่วน ที่สนับสนุนแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 เช่น มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน ร่วมกับสมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย เสวนาครั้งที่ 1/2551 นักวิชาการจากมหาวิทยาลัยเที่ยงคืนให้เหตุผลสนับสนุนการแก้ไขรัฐธรรมนูญว่าในอดีตความคาดหวังของบางฝ่ายว่า การลงประชามติรับรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 และการเลือกตั้งเมื่อ 23 ธันวาคม 2551 ที่ผ่านมา จะทำให้สังคมการเมืองไทยกลับสู่ระบอบประชาธิปไตยได้อย่างมั่นคง แต่ความคาดหวังดังกล่าวล้มเหลวลงอย่างสิ้นเชิงรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 เป็นสาเหตุสำคัญของความขัดแย้งที่กำลังเกิดขึ้นในสังคมการเมืองไทย เนื่องจากทั้งที่มา เจตนารมณ์และโครงสร้างทางการเมืองที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญมีปัญหาความชอบธรรมอย่างมาก ความพยายามสถาปนาระบอบรัฐสภาภายใต้อำนาจอธิปไตยที่ไร้ความรับผิดชอบต่อประชาชน เป็นระบอบที่ยากจะดำรงอยู่ในสังคมประชาธิปไตย แต่ในอีกด้านหนึ่งนักวิชาการกลุ่มนี้มีความเห็นว่าความพยายามผลักดันให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ก็ทำให้เกิดคำถามว่าจะเป็นไปได้เพียงเพื่อประโยชน์ของนักการเมืองและพรรคพวกหรือไม่ โดยไม่ได้คำนึงถึงประโยชน์ของสังคมเป็นที่ตั้ง ดังจะเห็นได้จากการเสนอแก้ไขรัฐธรรมนูญในบางมาตรา ซึ่งเอื้อประโยชน์ให้กับนักการเมืองบางกลุ่มเท่านั้น แม้พรรคการเมืองจะมีความสำคัญต่อระบบรัฐสภา แต่ประสิทธิภาพของสังคมการเมืองไทยในยุคของพรรคไทยรักไทยก็เป็นบทเรียนที่ชี้ให้เห็นข้อบกพร่องของระบอบประชาธิปไตยแบบผู้แทนที่จำเป็นต้องได้รับการแก้ไขเช่นเดียวกันและเสนอแนวทางแก้ไขรัฐธรรมนูญดังนี้ การแก้ไขรัฐธรรมนูญจะต้องนำไปสู่ความเปลี่ยนแปลงทั้งในแง่ที่มา เจตนารมณ์และโครงสร้างซึ่งความเปลี่ยนแปลงนี้ไม่อาจเกิดขึ้นได้ด้วยการแก้ไขเปลี่ยนแปลงเพียงบางมาตราหากต้องมีการแก้ไขเพื่อให้มีการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ขึ้นทั้งฉบับโดยนำเอาแนวทางการร่างรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2540 มาเป็นต้นแบบในเชิงกระบวนการ จะทำให้เกิดรัฐธรรมนูญซึ่งได้รับการยอมรับจากทุกฝ่าย โดยเกิดขึ้นได้จากการมีส่วนร่วมที่กว้างขวางด้วยการทำประชาพิจารณ์อย่างแท้จริงว่าจะให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญ

เพื่อนำไปสู่การร่างใหม่ทั้งฉบับ อันจะเป็นแนวทางที่ทำให้การร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่เกิดขึ้น จากฉันทามติของสังคมไทยและจะเป็นฐานความชอบธรรมที่ทำให้รัฐธรรมนูญดำรงอยู่ได้อย่าง มั่นคง

นอกจากนี้นักวิชาการอื่นๆ ยังให้เหตุผลในการสนับสนุนการแก้ไข รัฐธรรมนูญอีก เช่น ถ้าไม่แก้ไขก็จะทำให้การบริหารงานของประเทศชาติเดินหน้าต่อไปไม่ได้ เป็น การทำลายประเทศชาติ โดยเน้นน้ำหนักอยู่ที่ประเทศชาติจะเสียหายหากไม่แก้ไขรัฐธรรมนูญ ให้สามารถผ่าทางตันทางการเมืองได้ ในเรื่องข้อคัดค้านว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้มาจากการประชามติ นั้น นักวิชาการกลุ่มนี้เห็นว่ารัฐบาลนี้มาจากประชาชน และประชาชนได้เลือกพรรคการเมืองผสม มาเป็นรัฐบาลบริหารประเทศ เท่ากับประชาชนส่วนใหญ่ได้ให้ฉันทามติรัฐบาลในการแก้ไข รัฐธรรมนูญตามที่ได้หาเสียงไว้ อีกทั้งการทำประชามติเป็นการเปลี่ยนแปลงงบประมาณ โดยใช่เหตุ ที่มาของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ไม่มีความชอบธรรม เพราะมาจากการรัฐประหาร เป็นการแก้ไข วิฤตการณ์ทางการเมือง ด้วยการใช้กำลังและล้มล้างประชาธิปไตย อีกทั้งที่มาของผู้ร่าง รัฐธรรมนูญก็ไม่ชอบธรรม และโดยเนื้อหาต่างๆ ในรัฐธรรมนูญมีเจตนาทำลายความเข้มแข็งของ ภาคประชาชน ตั้งอยู่บนพื้นฐานที่ไม่เชื่อในความเท่าเทียมกันของมนุษย์ ส่วนในมาตรา 309 นั้น เป็นการรองรับการกระทำที่ผิดกฎหมายให้ถูกกฎหมาย ซึ่ง ไม่ถูกต้องด้วยหลักนิติรัฐใดๆ ทั้งปวง ใน มาตรา 237 ที่เกี่ยวข้องกับกรยุบพรรคนั้นนักวิชาการบางท่านเห็นว่า พรรคการเมืองนั้นเป็น ตัวแทนของแนวคิดของประชาชน เป็นสถาบันของการเมืองที่ต้องการพัฒนาการ ต้องแยกให้ เห็นชัดว่าความคิดที่ตัวบุคคลกระทำหรือพรรคกระทำนั้น ต้องแยกออกจากคนหนึ่งทำผิดแล้ว อีก หลายนๆ คนไม่รู้เรื่องด้วยก็ต้องรับผิดชอบร่วมด้วยนั้น ไม่ใช่เป็นลักษณะตัวตายตัวแทนที่ต้องล้มไป ทั้งพรรค เพราะพรรคการเมืองจะต้องเป็นวิวัฒนาการที่ต้องแสดงให้เห็นถึงความเข้มแข็งของ ประชาธิปไตย

ในกลุ่มนักวิชาการที่สนับสนุนแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 การรื้อ การเมืองที่นำมาล้อเลียนนโยบายนี้ได้สะท้อนให้เห็นลักษณะเนื้อหาความขัดแย้งในการแก้ไข รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 ยกตัวอย่างได้ดังภาพการ์ตูนที่ 4.7 ดังนี้

ภาพที่ 4.7 การ์ตูนเกาเหลาขามเล็ก จากหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน วันที่ 1 เมษายน 2551 หน้า 11

อธิบาย ในภาพเป็นการ์ตูนเกาเหลาขามเล็ก 3 กรอบ ที่แสดงให้เห็นว่านักวิชาการที่ต้องการแก้ไขรัฐธรรมนูญนั้นต้องการแก้ไขทั้งหมด

วิเคราะห์ภาพ เป็นการสะท้อนเนื้อหาแนวคิดการแก้ไขรัฐธรรมนูญของนักวิชาการบางส่วน ในที่นี้ผู้เขียนนำแนวคิดของนักวิชาการมหาวิทยาลัยเที่ยงคืนมาล้อเลียน เพราะการ์ตูนนี้เป็นการ์ตูนที่เขียนเมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2551 และนำมาลงเมื่อวันที่ 1 เมษายน 2551 ที่บรรยายว่านักวิชาการเมื่อวานนี้มีท่าทีการแก้ไขรัฐธรรมนูญเหมือนดูระบำเปลื้องผ้า ซึ่งเมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2551 มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน ร่วมกับสมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย เสดวนครั้งที่ 1/2551 และหลังจากการสัมมนาได้แถลงสนับสนุนการแก้ไขรัฐธรรมนูญว่า ควรต้องมีการแก้ไขเพื่อให้มีการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ขึ้นทั้งฉบับ โดยนำเอาแนวทางการร่างรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2540 มาเป็นต้นแบบ เพราะการแก้ไขบางมาตรานั้นนักวิชาการกลุ่มนี้เห็นว่าเป็นการแก้ไขเพื่อประโยชน์ของนักการเมืองเท่านั้น ภาพนี้ผู้เขียนต้องการสื่อให้ผู้อ่านทราบถึงนักวิชาการกลุ่มนี้นั้นต้องการแก้ไขรัฐธรรมนูญไม่ใช่เฉพาะบางมาตรา แต่จะแก้ไขทั้งฉบับโดยนำแนวความคิดของนักวิชาการดังกล่าวไปเปรียบเทียบกับ การดูระบำเปลื้องผ้าคือแก้ไขหมดเลยไม่ใช่บางส่วนของรัฐธรรมนูญ

2.2 กลุ่มที่ต่อต้านการแก้ไขรัฐธรรมนูญ มี 2 กลุ่ม คือ

2.2.1 กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย หลังจากที่ฝ่ายที่ต้องการแก้ไขรัฐธรรมนูญได้เสนอแนวคิดในเรื่องนี้ กลุ่มพันธมิตรฯ ได้ออกมาต่อต้านและออกแถลงการณ์ว่า กลียุคมาถึงแล้วและหลังจากนั้นกลุ่มพันธมิตรฯ ได้ออกแถลงการณ์อีกหลายฉบับ มีเหตุผลที่ออกมาต่อต้านการแก้ไขรัฐธรรมนูญพอสรุปได้ ดังนี้

1. การดำเนินการแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 ในมาตรา 237 เป็นไปเพื่อหลบเลี่ยงการกระทำความผิดต่อกฎหมายเลือกตั้งที่จะนำไปสู่การยุบพรรค เพราะในมาตรา 237 ที่บัญญัติเอาไว้ในรัฐธรรมนูญนั้น มีเอาไว้เพื่อป้องกันและลงโทษนักการเมืองมิให้ทุจริตในการเลือกตั้ง ป้องกันไม่ให้คนไม่ดีเจ้าเล่ห์เพทุบายใช้เงินเพื่อให้ได้อำนาจมาปกครองบ้านเมืองและให้พรรคการเมืองทุกพรรครับผิดชอบด้วยการสรรหาบุคคลที่จะไม่กระทำผิดกฎหมายเลือกตั้งมาเป็นหัวหน้าพรรคและกรรมการบริหารพรรคนอกจากมาตรา 237 ในรัฐธรรมนูญจะไม่เป็นอันตรายต่อระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามที่ฝ่ายต้องการแก้ไขพยายามบิดเบือนแล้ว ในทางตรงกันข้ามมาตราดังกล่าวยังเป็นการสร้างความเข้มแข็งในระบอบประชาธิปไตยให้เพิ่มมากยิ่งขึ้น ด้วยการกำจัดการเมืองและพรรคการเมืองที่ทำความผิดกฎหมายให้พ้นจากวงจรอุบาทว์ทางการเมืองและปกป้องรักษานักการเมืองที่สุจริตให้มีโอกาสเข้ามาบริหารบ้านเมือง กลุ่มใดก็ตามที่ต้องการลบล้างบทลงโทษตามมาตรา 237 ในรัฐธรรมนูญย่อมเท่ากับเป็นการบ่อนทำลายระบอบประชาธิปไตยให้อ่อนแอและเสื่อมทรามลงอย่างชัดเจน ในมาตรา 237 ที่บัญญัติเอาไว้ในรัฐธรรมนูญนั้น ได้ประกาศหลักเกณฑ์และบทลงโทษเอาไว้ล่วงหน้าก่อนมีการเลือกตั้ง พรรคการเมืองทุกพรรคจึงมีหน้าที่ ที่ต้องแสดงความรับผิดชอบในการคัดสรรคนดีมาเป็นหัวหน้าพรรคและกรรมการบริหารพรรค และหามาตรการป้องกันมิให้หัวหน้าพรรคและกรรมการบริหารพรรคมีส่วนรู้เห็นในการกระทำผิดกฎหมายเลือกตั้งในทุกวิถีทาง トラบใดที่กรรมการบริหารพรรคการเมืองเหล่านั้นไม่กระทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง ย่อมไม่ถูกลงโทษตามมาตราดังกล่าวอย่างแน่นอน แต่เมื่อกลุ่มที่ต้องการแก้ไขมีกรณีมีการบริหารพรรคที่เข้าข่ายการกระทำความผิดต่อกฎหมายเลือกตั้ง แล้วจะใช้วิธีแก้ไขรัฐธรรมนูญในมาตรา 237 เพื่อลบล้างความผิดที่ได้ทำสำเร็จไปแล้วนั้น จึงถือได้ว่าเป็นการแก้ไขรัฐธรรมนูญเพื่อให้ตัวเองและพวกพ้องให้พ้นความผิดอย่างไร้ความหมาย

2. ความพยายามแก้ไขรัฐธรรมนูญในมาตรา 309 นั้น ก็เพื่อยกเลิกบรรดาการใดๆ ที่ได้รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 รวมทั้งการกระทำที่เกี่ยวเนื่องกับกรณีดังกล่าว นั้น มีเป้าหมายสำคัญเพื่อที่จะยกเลิกองค์กรและทำให้การกระทำของคณะกรรมการตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ (คตส.) เป็นโมฆะ การกระทำดังกล่าวย่อมเป็นการพิสูจน์ให้เห็นว่า ภายหลังจากที่รัฐบาลได้ทำการโยกย้ายตัดตอนข้าราชการที่มีส่วนสำคัญในการดำเนินคดีความกับพันตำรวจโททักษิณ ครอบครัวยุ และพวกพ้องเพื่อไม่ให้เข้าสู่การพิจารณาในชั้นศาลแล้ว เจตนาที่ต้องการแก้ไขมาตรา 309 นั้น ถือเป็นการพยายามแก้ไขรัฐธรรมนูญที่แสดงออกถึงความขลาดกลัวในการพิสูจน์ตัวเอง และหลบหนีการตรวจสอบในชั้นศาลอย่างน่าอับยศอดสูที่สุดในประวัติศาสตร์การเมืองไทย

3. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับ พ.ศ. 2550 นั้น มาจากการลงประชามติของประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่ แม้รัฐบาลจะมาจากการรวมตัวกันของหลายพรรคการเมือง แต่ทุกพรรคการเมืองก็มีได้ชูนโยบายการแก้ไขรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ส่วนตน ดังที่พยายามกระทำกันอยู่ การแก้ไขรัฐธรรมนูญตามอำเภอใจเพื่อประโยชน์ของนักการเมืองที่กระทำผิดกฎหมายต่อบ้านเมือง จึงถือเป็นการไม่เคารพและไม่ยอมรับประชามติของประชาชนที่เห็นชอบรัฐธรรมนูญกว่า 14 ล้านเสียง

เหตุผลดังกล่าวข้างต้นกลุ่มพันธมิตรฯ กล่าวหาว่ากลุ่มที่ต้องการแก้ไขรัฐธรรมนูญนั้น ไม่ได้ทำไปเพื่อคนไทยทั้ง 63 ล้านคน และกล่าวหาว่าเป็นการพิสูจน์ได้ว่า พันตำรวจโททักษิณ ยังคงเป็นปัญหาที่แท้จริงของแผ่นดินอยู่เช่นเดิม นอกจากนั้นจากการให้สัมภาษณ์ของแกนนำเห็นว่าการแก้ไขรัฐธรรมนูญของรัฐบาลครั้งนี้เปรียบเทียบเหมือนเป็นการรัฐประหารเงียบ การแถลงนโยบายของรัฐบาลต่อรัฐสภาไม่มีนโยบายการแก้ไขรัฐธรรมนูญเลยแต่รัฐบาลกลับนำนโยบายนี้มาเป็นนโยบายเร่งด่วนแทนที่จะดำเนินนโยบายตามที่แถลงในรัฐสภาเสียก่อน รัฐบาลควรแก้ไขปัญหาทางด้านอื่นๆ ก่อนที่จะมาสนใจเรื่องการแก้ไขรัฐธรรมนูญ เช่น ปัญหาเศรษฐกิจ สังคม การทุจริตคอร์รัปชัน เป็นต้น

ในกลุ่มพันธมิตรฯ ที่ออกมาต่อต้านการแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 การ์ตูนการเมืองที่นำมาล้อเลียนได้สะท้อนให้เห็นลักษณะเนื้อหาความขัดแย้งในการแก้ไขรัฐธรรมนูญยกตัวอย่างได้ดังภาพการ์ตูนที่ 4.8, 4.9, 4.10 และ 4.11 ดังนี้

ภาพที่ 4.8 การ์ตูนเกาเหลาขามเล็ก จากหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน วันที่ 28 มีนาคม 2551 หน้า 11

อธิบายภาพ ในภาพเป็นการ์ตูนเกาหลีสามเล็กที่มี 3 กรอบ บรรยายถึงเรื่องความขัดแย้งกันในเรื่องการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ในภาพเป็นการสนทนากันระหว่างตัวละคร 2 ตัว ถามหาเหตุผลว่า การที่กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ประกาศว่าจะปกป้องรัฐธรรมนูญจนสุดชีวิตนั้นเพราะอะไร อีกคนตอบว่าสงสัยจะได้บาปเพราะเมื่อ 2 ปีก่อนนั้นกลุ่มพันธมิตรฯ เคยร่วมกันฉีกรัฐธรรมนูญ

วิเคราะห์ภาพ เป็นการสะท้อนภาพการ์ตูนว่ามีลักษณะเนื้อหาเหตุการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองในเรื่องการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ในภาพผู้เขียนต้องการสื่อถึงการที่กลุ่มพันธมิตรฯ ที่ออกมาคัดค้านการแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 ของพรรคร่วมรัฐบาลที่เริ่มออกมาหาหรือเรื่องการแก้ไขรัฐธรรมนูญในเรื่องการยุบพรรคและต่อมากลุ่มพันธมิตรฯ ได้ออกแถลงการณ์ต่อต้านการแก้ไขรัฐธรรมนูญทุกรูปแบบและประกาศจะปกป้องรัฐธรรมนูญด้วยชีวิต โดยตัวละครสนทนากันและมีการตอบว่าสงสัยกลุ่มพันธมิตรฯ ต้องการได้บาปที่เคยร่วมฉีกรัฐธรรมนูญเมื่อ 2 ปี ก่อน ผู้เขียนต้องสื่อให้เห็นว่ากลุ่มพันธมิตรฯ นั้นไม่ได้มีความจริงใจที่จะยึดหลักการปกครองที่ใช้รัฐธรรมนูญเป็นหลัก กลุ่มพันธมิตรฯ ประกาศปกป้องรัฐธรรมนูญด้วยชีวิตนั้น เพื่อต้องการไม่ให้กลุ่มที่สนับสนุนพันตำรวจโททักษิณช่วยเหลือพวกพ้องและตัวเองมากกว่าที่จะปกป้องรัฐธรรมนูญ เพราะเมื่อ 2 ปี ก่อนหมายถึงเมื่อมีเหตุการณ์ยึดอำนาจรัฐบาลพรรคไทยรักไทย ที่มีพันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี กลุ่มพันธมิตรฯ ให้การสนับสนุนการรัฐประหารที่ยกเลิกการใช้รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2540 กลุ่มพันธมิตรฯ ไม่ได้ออกมาปกป้องรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2540

ภาพที่ 4.9 การ์ตูนเกาเหลารวมมิตร จากหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน วันที่ 6 เมษายน 2551 หน้า 11

อธิบายภาพ เป็นภาพการ์ตูนเกาเหลารวมมิตร เป็นการ์ตูนกรอบเดียวที่เล่าเรื่อง เหตุการณ์หลายเหตุการณ์ ในการ์ตูนกรอบเดียวโดยใช้เหตุการณ์ 6 เหตุการณ์ มาล้อเลียน และมีภาพ ที่ 5 ที่เกี่ยวข้องกับความต้องการแก้ไขรัฐธรรมนูญ โดยผู้เขียนใช้ชื่อว่าแก้ราคาถู

วิเคราะห์ภาพที่ 5 เป็นภาพที่มีคนยื่นรอบอนุสาวรีย์ประชาธิปไตยและถือป้ายมีข้อความ ว่ารัฐธรรมนูญข้าใครอย่าแตะ เขียนบรรยายว่าเมื่อมีคนเกลียดรัฐธรรมนูญก็มีคนรักรัฐธรรมนูญ ใน ที่นี้ผู้เขียนต้องการสื่อถึงผู้อ่านว่าประเด็นความขัดแย้งในเรื่องการแก้ไขรัฐธรรมนูญนั้นเป็นปัญหา ทางการเมืองที่รุนแรงโดยผู้เขียนวาดภาพที่แสดงถึงความเอาจริงของกลุ่มที่คัดค้านการแก้ไข รัฐธรรมนูญที่แสดงออกทางสีหน้าในการ์ตูน โดยกลุ่มคนที่ยื่นรอบรัฐธรรมนูญนั้นคือกลุ่มแกนนำ พันธมิตรฯ ที่ออกมาต่อต้านการแก้ไขรัฐธรรมนูญโดยผู้เขียนใช้อนุสาวรีย์ประชาธิปไตยเป็น สัญลักษณ์แทนรัฐธรรมนูญ กลุ่มคนที่เกลียดรัฐธรรมนูญและต้องการแก้ไขรัฐธรรมนูญคือ รัฐบาล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคร่วมรัฐบาลและสมาชิกวุฒิสภาบางส่วน โดยในช่วงเวลานี้ฝ่ายที่ ต้องการแก้ไขรัฐธรรมนูญนั้นต้องการแก้ไข 8 ประเด็นและประเด็นที่สำคัญที่สุดคือ ประเด็นที่ เกี่ยวข้องกับยุบพรรคในมาตรา 209 และการยกเลิกมาตรา 309 ผู้เขียนต้องการสื่อให้เห็นว่าเมื่อการ เสนอให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ย่อมมีคนออกมาคัดค้านและนำไปสู่ความขัดแย้งในที่สุด

ภาพที่ 4.10 การ์ตูนล้อเลียน จากหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน วันที่ 10 เมษายน 2551 หน้า 6

อธิบายภาพ เป็นการ์ตูนล้อเลียน 3 กรอบ ที่แสดงถึงรัฐบาลควรแก้ปัญหาเศรษฐกิจก่อนที่จะแก้ไขรัฐธรรมนูญ

วิเคราะห์ภาพ เป็นการสะท้อนเนื้อหาความขัดแย้งในนโยบายการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ระหว่างรัฐบาลว่าปัญหาอื่นๆ ที่ประชาชนต้องประสบอยู่คือปัญหาเศรษฐกิจโลก ที่มีผลกระทบต่อไทยทำให้เศรษฐกิจตกต่ำ ปัญหาสังคม ปัญหาอาชญากรรม ฯลฯ รัฐบาลกลับไม่สนใจในการแก้ไขปัญหาที่ประชาชนกำลังประสบและเป็นปัญหาเร่งด่วนที่รัฐบาลควรให้ความสนใจมากกว่าที่จะไปสนใจปัญหาเรื่องการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ผู้เขียนต้องการสื่อให้ผู้อ่านทราบว่าฝ่ายรัฐบาลนั้นสนใจแต่ที่จะแก้ปัญหของตัวเองมากกว่า เนื่องจากพรรคร่วมรัฐบาลทั้ง 3 พรรค คือพรรคพลังประชาชน พรรคชาติไทย และพรรคภูมิใจไทย อยู่ในข่ายที่อาจจะถูกยุบพรรคได้ เนื่องจากกรรมการบริหารพรรคถูกคณะกรรมการการเลือกตั้งให้ใบแดง พรรคร่วมรัฐบาลจึงมีแนวคิดในการแก้ไขรัฐธรรมนูญในมาตราที่เกี่ยวข้องกับการยุบพรรค นั้นแสดงว่ารัฐบาลไม่ได้สนใจปัญหาอื่นที่เร่งด่วนที่ประชาชนเห็นว่าควรแก้ไขก่อน โดยเฉพาะปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ โดยผู้เขียนใช้ภาพการ์ตูนที่สนทนากันว่าปัญหาเร่งด่วนที่รัฐบาลควรแก้ไขคือปัญหาข้าวของราคาแพงนั่นคือ ปัญหาเศรษฐกิจนั่นเอง

ภาพที่ 4.11 การ์ตูนเกาเหลารวมมิตร จากหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน วันที่ 27 เมษายน 2551
หน้า 11

อธิบายภาพ เป็นภาพการ์ตูนเกาเหลารวมมิตร เป็นการ์ตูนกรอบเดียวที่เล่าเรื่อง เหตุการณ์หลายเหตุการณ์ในการ์ตูนกรอบเดียวโดยใช้เหตุการณ์ 6 เหตุการณ์ มาล้อเลียนและมีภาพที่ 1 ที่เกี่ยวข้องกับความต้องการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ผู้เขียนใช้ชื่อว่าแตกหัก

วิเคราะห์ภาพที่ 1 เป็นการล้อเลียนแกนนำกลุ่มพันธมิตรฯ ในภาพเป็นการ์ตูนรูปคนคาบไปป์และเขียนบรรยายว่าแกนนำปลุกระดมมือให้รบแตกหัก ภาพนี้ผู้เขียนใช้ภาพคนคาบไปป์เป็นสัญลักษณ์ที่ต้องการสื่อว่าหมายถึงนาวาอากาศตรีประสงค์ สุ่นศิริ อดีตประธานคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 กล่าวเมื่อวันที่ 25 เมษายน 2551 ในงานที่กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย จัดสัมมนาประชาชนคิดอาวุธทางปัญญา “ยามเฝ้าแผ่นดินภาคพิเศษ” ครั้งที่ 2 ขึ้นที่หอประชุมใหญ่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งประเด็นหลักในการสัมมนา มุ่งต่อต้านการแก้ไขรัฐธรรมนูญ โดยนาวาอากาศตรีประสงค์ กล่าวว่าถึงเวลาแล้วที่จะต่อต้านการแก้ไขรัฐธรรมนูญให้ถึงขั้นแตกหัก ภาพนี้ผู้เขียนต้องการสื่อให้เห็นว่าผู้เขียนนั้นต้องการให้ผู้อ่านทราบว่าความขัดแย้งระหว่างกลุ่มที่สนับสนุนการแก้ไขรัฐธรรมนูญกับกลุ่มพันธมิตรฯ ที่ต่อต้านการแก้ไขรัฐธรรมนูญนั้น ขัดแย้งกันถึงระดับไม่มีใครยอมใคร จนถึงขั้นแตกหักจนเป็นเรื่องที่น่าเป็นห่วง

2.2.2 *กลุ่มนักวิชาการบางส่วน* เช่น เมื่อวันที่ 2 เมษายน 2551 คณาจารย์นิติศาสตร์ 41 คน จาก 9 สถาบัน ได้แก่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรังสิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต มหาวิทยาลัยทักษิณและมหาวิทยาลัยสยาม ออกแถลงการณ์คัดค้านการแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 ดังนี้ การแก้ไขมาตรา 237 นั้นเห็นว่าเป็นความประสงค์ของนักการเมืองที่ต้องการแก้ความผิดของตนให้ถูกต้อง หากยอมให้คนทำผิดกฎหมาย มาแก้กฎหมายให้ตัวเองพ้นผิดเป็นเรื่องที่รับไม่ได้ในทางกฎหมาย เป็นการกระทำที่ขัดต่อมาตรา 122 เป็นการกระทำในเรื่องที่ตนมีส่วนได้ส่วนเสีย ขัดหลักนิติธรรม ระบบกฎหมายของประเทศจะถูกทำลายและพังทลาย ไม่สมควรอย่างยิ่งที่จะสร้างธรรมเนียมที่ไม่ถูกต้องขึ้นมา อันจะนำไปสู่การถอดถอนออกจากตำแหน่งได้ตามมาตรา 270 ของรัฐธรรมนูญ ส่วนในมาตรา 309 เห็นว่าไม่กระทบถ้าประกาศของ คปค. ยังอยู่และมีรัฐธรรมนูญ (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 รองรับ ยกเว้นหากมีพระราชบัญญัติยกเลิกประกาศ คปค. ภายหลังย่อมมีผลกระทบแน่นอน นอกจากนี้คณาจารย์กลุ่มดังกล่าวยังยกตัวอย่างหลักการให้หน่วยงานต้องรับผิดชอบร่วมกับบุคคลที่อยู่ในหน่วยงานนั้น เช่น ในมาตรา 425 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “นายจ้างต้องร่วมกันรับผิดชอบกับลูกจ้างในผลแห่งการละเมิดซึ่งลูกจ้างได้กระทำไปในทางการที่จ้าง” เมื่อลูกจ้างไปละเมิดผู้อื่น นายจ้างจะปฏิเสธว่าตนเองไม่ได้กระทำละเมิดจึงไม่ต้องรับผิดชอบไม่ได้ หรือในกรณีพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานรัฐ พ.ศ. 2542 มาตรา 9 “ในกรณีกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้เป็นไปเพื่อประโยชน์ของนิติบุคคล ให้ถือว่าหุ้นส่วนผู้จัดการ กรรมการผู้จัดการ ผู้บริหาร หรือผู้มีอำนาจในการดำเนินงานในกิจการของนิติบุคคลนั้น หรือผู้ซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลในเรื่องนั้น เป็นตัวการร่วมในการกระทำความผิดด้วย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนรู้เห็นในการกระทำความผิดนั้น” ตัวอย่างเหล่านี้เป็นตัวอย่างที่เปรียบเทียบกับมาตรา 237 ในรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 ซึ่งนักวิชาการกลุ่มนี้เห็นว่าเรื่องนี้ไม่ใช่เรื่องใหม่

ในกลุ่มนักวิชาการที่ออกมาต่อต้านการแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 การ์ตูนการเมืองที่นำมาล้อเลียนได้สะท้อนให้เห็นลักษณะเนื้อหาความขัดแย้งในการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ยกตัวอย่างได้ดังภาพการ์ตูนที่ 4.12 ดังนี้

ภาพที่ 4.12 การ์ตูนเกาหลีขามเล็ก จากหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน วันที่ 4 เมษายน 2551 หน้า 11

อธิบายภาพ เป็นภาพการ์ตูนเกาหลีขามเล็ก เป็นการ์ตูน 3 กรอบ ที่บรรยายถึงการสนทนากันของตัวละคร 2 ตัว ที่กล่าวถึงอาจารย์นิติศาสตร์บางคนที่ออกมาต่อต้านการแก้ไขรัฐธรรมนูญ แต่ตอนที่ทหารออกมายกเลิกรัฐธรรมนูญเมื่อตอนยึดอำนาจเมื่อเดือน กันยายน 2549 นักวิชาการเหล่านั้นกลับไม่ออกมาต่อต้านและเงียบเหมือนเป่าสาก

วิเคราะห์ภาพ เป็นการสะท้อนภาพเรื่องปัญหาการแก้ไขรัฐธรรมนูญ โดยผู้เขียนใช้ตัวละคร 2 ตัว สนทนากันเปรียบเสมือนผู้ส่งสารที่กล่าวถึงนักวิชาการที่ออกมาต่อต้านการแก้ไขรัฐธรรมนูญ เหตุการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นเมื่อวันที่ 2 เมษายน 2551 กรณีที่คณะอาจารย์นิติศาสตร์ 41 คน จาก 9 สถาบัน ออกแถลงการณ์คัดค้านการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ โดยให้เหตุผลว่าเป็นความประสงค์ของนักการเมืองที่จะแก้การกระทำความผิดที่เกิดขึ้นแล้วให้ถูกต้อง ซึ่งรับไม่ได้ในทางกฎหมาย หากยอมให้คนทำผิดแก้กฎหมายให้ตัวเองพ้นผิด ระบบกฎหมายของประเทศจะถูกทำลายและพังทลาย ถือว่าเป็นการกระทำที่ขัดต่อมาตรา 122 คือ เป็นการดำเนินการในเรื่องที่ตนเองมีส่วนได้ส่วนเสีย ขัดหลักนิติธรรม ไม่สมควรอย่างยิ่งที่จะสร้างธรรมเนียม ไม่ถูกต้องขึ้นมา จากเหตุการณ์ดังกล่าวผู้เขียนต้องการสื่อให้เห็นว่านักวิชาการเหล่านั้น เมื่อคราวทหารยึดอำนาจและมีการยกเลิกรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2540 นักวิชาการกลุ่มนี้กลับไม่ออกมาต่อต้าน โดยเปรียบเทียบว่า เงียบเหมือนเป่าสาก เพราะคำว่าเงียบเป็นเป่าสากใช้ในความหมายว่าเมื่อเราทักถามหรือเสนอสิ่งใดไป ฝ่ายตรงข้ามกลับเงียบเฉย ไม่ตอบสนองเป็นการเปรียบเทียบกับการเป่าปี่ ซึ่งรูปร่างก็คล้ายๆ กับสาก แต่ปี่นั้น เมื่อเป่าลมเข้าไปก็มีเสียงดังตอบสนอง ส่วนสากนั้นเป่าเท่าไรก็ไม่ดัง เงียบเหมือนเป่าสาก จึงเป็นการกล่าวเปรียบเทียบถึงลักษณะความเงียบ ดังนั้นผู้เขียนต้องการสื่อถึงผู้อ่านว่า ต้องการต่อว่าต่อขานนักวิชาการเหล่านั้นว่ามีแนวคิดที่ไม่เหมือนกัน ในเหตุการณ์ที่มีลักษณะเดียวกัน

อาจารย์ธีรยุทธ บุญมี อาจารย์ประจำคณะสังคมวิทยา และมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้วิเคราะห์การเมืองไทย เมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2551 (มติชนรายวัน 2551, 2 พฤษภาคม: 2) โดยชี้จุดอ่อนจุดแข็งของรัฐบาลภายใต้การนำของนายสมัคร สุนทรเวช อาจารย์ธีรยุทธเปรียบเทียบรัฐบาลนายสมัคร ว่าเป็นรัฐบาลลูกกรอก 1 และเมื่อหมดยุค คมช. ก็ถึงยุค ชคม.หรือคนชั่วครองเมือง อาจารย์ธีรยุทธยังกล่าวว่า ที่กล่าวเช่นนี้ไม่ใช่เป็นการตราหน้าบุคคลหรือคณะบุคคลเป็นการเจาะจง แต่เป็นการเตือนนักการเมืองโดยรวมอย่างจริงจังว่าอย่าก้าวไปสู่จุดนั้น ซึ่งจะสร้างความเสียหายร้ายแรงมากกว่าทุกครั้งในประวัติศาสตร์ไทยโดยมีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขรัฐธรรมนูญว่าควรสร้างบรรทัดฐาน ในการแก้ไขรัฐธรรมนูญให้ถูกต้อง อย่าให้เกิดประเพณีว่าพรรคการเมืองที่มีเสียงข้างมากสามารถแก้ไขรัฐธรรมนูญได้ตามอำเภอใจ เพื่อประโยชน์ตัวเอง ควรให้ภาคสังคม ภาคประชาชนมีส่วนร่วม ให้มีประชาพิจารณ์หรือมีประชามติ ให้มีกรรมการร่วมพรรคฝ่ายค้าน ฝ่ายรัฐบาลพิจารณาร่วมกัน ให้มี สสร. 3 เป็นต้น อาจารย์ธีรยุทธมองว่าการแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 ทำได้ในเวลาที่เหมาะสมบนหลักการ ดังนี้

1. สปีริตของรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 คือ จำกัดอำนาจบริหารไม่ให้มีมากเกินไปและป้องกันการคอร์รัปชัน ชื่อเสียง แต่การจัดความสัมพันธ์อำนาจต่างๆ มีปัญหาอยู่บ้าง

2. รัฐธรรมนูญประเทศไทยปัจจุบันแบ่งออกเป็น 4 อำนาจ คืออำนาจบริหาร อำนาจนิติบัญญัติ อำนาจตุลาการ และอำนาจตรวจสอบ ต้องเคารพลักษณะหน้าที่ที่ขอบเขตของแต่ละอำนาจ จัดวางความสัมพันธ์แต่ละอำนาจให้ถูกต้อง จำแนกแยกแยะที่มาของอำนาจต่างๆ ให้ชัดเจนเหมาะสม

3. รัฐธรรมนูญมาตรา 237 ซึ่งลงโทษยุบพรรคเมื่อกรรมการบริหารทำผิด ควรได้รับการถกเถียงอย่างกว้างขวางในนักวิชาการสายนิติศาสตร์ เพราะกฎหมายนี้ได้มีบทบัญญัติลงโทษกลุ่ม (collective) เมื่อบุคคล (individual) ทำผิด จะเป็นการย้อนยุคหรือไม่ และจะบรรลुวัตถุประสงค์ป้องกันการชื่อเสียงหรือไม่ แต่การรีบร้อนแก้ไขของพรรคพลังประชาชน เพื่อให้ตัวเองพ้นผิดก็ไม่ควรทำ เพราะเป็นการทำลายหลักการปกครองโดยกฎหมาย (rule of law)

ในส่วนของอาจารย์ธีรยุทธ ที่ออกมาคัดค้านการแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 การดูการเมืองที่นำมาล้อเลียนนโยบายนี้ได้สะท้อนให้เห็นลักษณะเนื้อหาความขัดแย้งในการแก้รัฐธรรมนูญ ยกตัวอย่างได้ดังภาพการ์ตูนที่ 4.13 ดังนี้

ภาพที่ 4.13 การ์ตูนล้อเลียนจากหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน วันที่ 12 พฤษภาคม 2551 หน้า 6

อธิบายภาพ ในภาพเป็นการ์ตูนล้อเลียน 2 กรอบ ที่แสดงถึงนักวิชาการคือ อาจารย์ธีรยุทธ บุญมี ไม่ยอมรับร่างรัฐธรรมนูญที่พรรคพลังประชาชนต้องการแก้ไข โดยเห็นว่าเป็นฉบับ “ชคม”

วิเคราะห์ภาพ เป็นการสะท้อนภาพการไม่ยอมรับรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 ของรัฐบาลนายสมัคร เพราะเป็นรัฐธรรมนูญที่มีที่มาจากคณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ (คมช.) มาจากการรัฐประหาร ผู้เขียนต้องการสื่อให้เห็นว่านโยบายการแก้ไขรัฐธรรมนูญของรัฐบาลนายสมัคร ที่พรรคพลังประชาชน มีมติแก้ไขในหลายประเด็นนั้น นักวิชาการได้ออกมาต่อต้านอย่างมาก โดยเฉพาะอาจารย์ธีรยุทธ บุญมี อาจารย์คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (มธ.) แถลงวิเคราะห์สถานการณ์การเมืองไทยเมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2551 โดยนายธีรยุทธ ได้ออกมาเตือนรัฐบาลว่าร่างรัฐธรรมนูญฉบับแก้ไขที่พรรคพลังประชาชนเป็นผู้เสนอนั้นจะเป็นชนวนสร้างความขัดแย้งรอบใหม่ถ้ารัฐบาลยังคงมีนโยบายในเรื่องนี้แนวโน้มในอนาคตจะทำให้กลายเป็นยุคนักการเมืองชั่วคราวเมือง (ชคม.) โดยผู้เขียนต้องการสื่อว่าหลายฝ่ายออกมาตำหนิตั้งนโยบายการแก้ไขรัฐธรรมนูญว่าเป็นสิ่งที่ทำเพื่อตนเองและช่วยเหลือพวกพ้อง โดยการเปรียบเทียบให้เห็นว่าเมื่อ รัฐบาลนายสมัคร ไม่ยอมรับรัฐธรรมนูญฉบับ คมช. นายธีรยุทธ ซึ่งเป็นนักวิชาการที่เป็นกลางและวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลอย่างตรงไปตรงมาก็ไม่สามารถรับรัฐธรรมนูญฉบับแก้ไข

โดยพรรคพลังประชาชนได้เช่นกัน โดยนำฉายาของนักการเมืองที่เสนอแก้ไขรัฐธรรมนูญที่ อาจารย์ธีรยุทธ กล่าวเปรียบเทียบว่าเป็นรัฐธรรมนูญฉบับ ชคม.

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นของผู้เขียนการ์ตูนกับการแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 สมัย รัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช

3.1 ประเด็นเนื้อหาที่มีลักษณะต่อต้านการปฏิวัติรัฐประหาร ในประเด็นนี้เนื้อหาในการ์ตูนการเมืองที่นำมาเสนอมักเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์การแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 และนำไปเปรียบเทียบกับเหตุการณ์ปฏิวัติรัฐประหาร ว่ากลุ่มบุคคลที่ต่อต้านการแก้ไขรัฐธรรมนูญ นั้นส่วนใหญ่เป็นกลุ่มบุคคลที่สนับสนุนการปฏิวัติรัฐประหารเมื่อวันที่ 19 กันยายน 2549 และมีกรยกเลิกการใช้รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2540 ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ เพราะแนวคิดในประเทศที่ใช้รัฐธรรมนูญเป็นลายลักษณ์อักษรนั้นถือว่า รัฐธรรมนูญนั้นเป็นสัญญาประชาคมร่วมกันของคนในสังคมที่แสดงเจตนารมณ์ในการสร้างกฎเกณฑ์ในการปกครองสังคมนั้นๆ ซึ่งถือว่าการมีส่วนร่วมกันของประชาชนที่จะกำหนดกฎกติการ่วมกันในการปกครองตนเอง รัฐธรรมนูญจึงต้องอยู่เหนือทุกส่วนในสังคมการเมืองนั้น ย่อมแสดงให้เห็นว่า รัฐธรรมนูญคือกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศแนวคิดดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่า รัฐธรรมนูญนั้นไม่สามารถที่จะถูกยกเลิกโดยบุคคลหรือกลุ่มบุคคลได้ และการรัฐประหารล้มรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งและยกเลิกการใช้รัฐธรรมนูญเมื่อวันที่ 19 กันยายน 2549 นั้นเป็นสิ่งไม่ถูกต้อง การเปลี่ยนแปลงใดๆ ต้องเป็นไปตามวิถีทางประชาธิปไตยจึงจะเป็นสิ่งที่ถูกต้อง

ตัวอย่างการ์ตูนที่นำเสนอแนวคิดการต่อต้านการปฏิวัติรัฐประหารและเกี่ยวข้องกับการแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 การ์ตูนการเมืองที่นำมาล้อเลียนได้สะท้อนให้เห็นลักษณะเนื้อหาความขัดแย้งในการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ยกตัวอย่างได้ดังภาพการ์ตูนที่ 4.14, 4.15 และ 4.16 ดังนี้

ภาพที่ 4.14 การ์ตูนเกาเหลาขามเล็ก จากหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน วันที่ 11 เมษายน 2551 หน้า 11

อธิบายภาพ เป็นภาพการ์ตูนเกาเหลาขามเล็ก เป็นการ์ตูน 3 กรอบ ที่บรรยายถึงการสนทนากันของตัวละคร 2 ตัว ที่สนทนาถึงกลุ่มพันธมิตรฯ ที่ออกมาต่อต้านการแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 ว่าเป็นการรัฐประหารเถื่อน แต่กลับสนับสนุนการรัฐประหารเมื่อวันที่ 19 กันยายน 2549

วิเคราะห์ภาพ เป็นการสะท้อนภาพความขัดแย้งในการแก้ไขรัฐธรรมนูญระหว่างกลุ่มพันธมิตรฯ ที่ต่อต้านการแก้ไขรัฐธรรมนูญกับกลุ่มที่ต้องการแก้ไขรัฐธรรมนูญ โดยนำเหตุการณ์เมื่อวันที่ 9 เมษายน 2551 ที่แกนนำกลุ่มพันธมิตรฯ ประกอบด้วยพลตรีจำลอง ศรีเมือง นายสนธิ ลิ้มทองกุล นายสมศักดิ์ โกศัยสุข นายพิภพ ธงไชย และนายสมเกียรติ พงษ์ไพบูลย์ ได้หารือถึงสถานการณ์ทางการเมืองที่บ้านพระอาทิตย์และนายสุริยะใส กตะศิลา ในฐานะผู้ประสานงานกลุ่มพันธมิตรฯ ได้เป็นตัวแทนอ่านแถลงการณ์พันธมิตรฯ ฉบับที่ 6/2551 เรื่อง “ต่อต้านรัฐประหารเถื่อน” มีเนื้อหากล่าวหารัฐบาลมีนโยบายแก้ไขรัฐธรรมนูญเพื่อแอบอ้างผลประโยชน์ของประชาชน โดยอำพรางเป้าหมายที่แท้จริงในการแก้ไขรัฐธรรมนูญมาตรา 309 มุ่งหวังตัดตอนไม่ให้คดีทุจริตของระบอบทักษิณ ที่คณะกรรมการตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ (คตส.) กำลังสอบสวนเข้าสู่การพิจารณาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และมาตรา 237 เพื่อตัดตอนและฟอกการทุจริตการเลือกตั้งไม่ให้พรรคการเมืองถูกยุบ และผู้บริหารพรรคไม่ต้องรับผิดชอบ โดยกลุ่มพันธมิตรฯ เปรียบเทียบว่าการแก้ไขรัฐธรรมนูญของรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช เป็นการรัฐประหารเถื่อน ในภาพนี้ผู้เขียนต้องการล้อเลียนให้เห็นว่ากลุ่มพันธมิตรฯ นั้นสนับสนุนการรัฐประหารเมื่อวันที่ 19 กันยายน 2549 อย่างเปิดเผย ซึ่งการรัฐประหารครั้งนั้นเป็นการใช้กำลังทหารออกมายึดอำนาจการปกครองจากรัฐบาล

พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร เป็นข่าวไปทั่วโลกแต่กลุ่มพันธมิตรฯ กลับมากล่าวหาว่ารัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งที่มีนโยบายแก้ไขรัฐธรรมนูญว่าเป็นการรัฐประหารเงิบและผู้เขียนต้องการสื่อให้เห็นแนวคิดของผู้เขียนว่าไม่เห็นด้วยกับการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่ไม่เป็นไปตามแนวทางประชาธิปไตยโดยการรัฐประหาร

ภาพที่ 4.15 การ์ตูนเกาหลีสามเล็ก จากหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน วันที่ 23 พฤษภาคม 2551

หน้า 11

อธิบายภาพ เป็นภาพการ์ตูนเกาหลีสามเล็ก เป็นการ์ตูน 3 กรอบ ที่บรรยายถึงการสนทนากันของตัวละคร 2 ตัว ที่สนทนาถึงนโยบายของนายสมัคร สุนทรเวช นายกรัฐมนตรี ที่จะใช้เงินสองพันล้านบาท ในการลงประชามติว่าจะแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 หรือไม่ และนำมาเกี่ยวข้องว่าจะต้องใช้เงินสองพันล้านบาทในการอนุญาตให้ทหารเข้ามายึดอำนาจและยกเลิกการใช้รัฐธรรมนูญ

วิเคราะห์ภาพ เป็นการสะท้อนภาพนโยบายเรื่องการแก้ไขรัฐธรรมนูญของรัฐบาล ในกรณีที่นายสมัคร ให้สัมภาษณ์ผู้สื่อข่าวเมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม 2551 ถึงท่าทีของรัฐบาลหลังจากที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา กว่าร้อยคนยื่นญัตติขอแก้ไขรัฐธรรมนูญว่า (มติชนรายวัน 2551, 22 พฤษภาคม: 14) “เรื่องนี้เมื่อเอ็กชันแน่นอน จะนำเรื่องเข้าสู่ที่ประชุม ครม. วันที่ 27 พฤษภาคม โดยจะยอมเสียเงินประมาณ 2,000 ล้านบาท เพื่อทำประชามติ แต่นายชัย ชิดชอบ ประธานสภาผู้แทนราษฎรต้องเก็บเรื่องไว้ก่อนอย่าเพิ่งบรรจุญัตติเข้าสู่วาระการประชุม ตนจะใช้เวลา 45 วัน ให้หาเสียง ต้นเดือนกรกฎาคมก็ลงคะแนนว่าเอาหรือไม่เอา ถึงตอนนั้นแล้วจะได้ปิดปากกันเสียทีคือ ถ้าไม่เห็นด้วยก็ไม่ต้องแก้แต่หากประชาชนส่วนใหญ่เห็นด้วยว่าให้แก้จะได้

หมดเรื่องกันที่” ภาพนี้ผู้เขียนต้องการสื่อให้เห็นว่าการใช้เงินสองพันล้านบาทในการให้ประชาชนลงประชามติว่าจะให้แก้ไขรัฐธรรมนูญหรือไม่ นั้นยังไม่พอและล้อเลียนให้เห็นว่าควรใช้เงินอีกสองพันล้านบาทไปใช้ในการลงประชามติว่าจะอนุญาตให้ทหารยึดอำนาจและยกเลิกการใช้รัฐธรรมนูญ ผู้เขียนต้องการสื่อแนวความคิดของผู้เขียนที่ต่อต้านการรัฐประหารยึดอำนาจจากรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง มีการยกเลิกการใช้รัฐธรรมนูญและถึงแม้จะแก้ไขรัฐธรรมนูญอย่างไรก็ไม่สามารถป้องกันไม่ให้ทหารเข้ามายึดอำนาจได้ การสื่อแนวความคิดของผู้เขียนการ์ตูนในภาพนี้แสดงให้เห็นถึงการต่อต้านการรัฐประหารและยกเลิกการใช้รัฐธรรมนูญอย่างชัดเจน

ภาพที่ 4.16 การ์ตูนเกาเหลาขามเล็ก จากหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน วันที่ 22 เมษายน 2551 หน้า 11

อธิบายภาพ เป็นภาพการ์ตูนเกาเหลาขามเล็ก เป็นการ์ตูน 3 กรอบ ที่บรรยายถึงการสนทนากันของตัวละคร 2 ตัว ที่สนทนาถึงปัญหาการแก้ไขรัฐธรรมนูญว่าเมื่อมีการแก้ไขรัฐธรรมนูญก็จะมี การปฏิวัติรัฐประหารยกเลิกการใช้รัฐธรรมนูญโดยทหารอีก

วิเคราะห์ภาพ เป็นการสะท้อนภาพนโยบายเรื่องการแก้ไขรัฐธรรมนูญของกลุ่มที่ต้องการแก้ไขรัฐธรรมนูญโดยมีการ์ตูน 2 ตัว สนทนากัน โดยผู้เขียนนำเหตุการณ์ความขัดแย้งในเรื่องการแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 มาล้อเลียน กับเหตุการณ์ความขัดแย้งเรื่องการสร้างโรงไฟฟ้าพลังถ่านหินที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ขึ้นมาเปรียบเทียบว่าเมื่อมีการสร้างโรงไฟฟ้าได้ กลุ่มที่ต่อต้านก็จะเผาโรงไฟฟ้าได้ โดยนำมาเปรียบเทียบให้เห็นว่าเมื่อมีแนวคิดในการแก้ไขรัฐธรรมนูญได้ ก็มีการรัฐประหารยกเลิกรัฐธรรมนูญฉบับที่ใช้ในขณะนั้นได้เช่นกัน เช่น เหตุการณ์รัฐประหารเมื่อเดือน กันยายน 2549 คณะรัฐประหารก็มีการยกเลิกการใช้รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2540 และใช้รัฐธรรมนูญ (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 แทนจนมาใช้รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550

ผู้เขียนต้องการสื่อให้เห็นว่าเมื่อมีกลุ่มที่มีแนวคิดที่จะแก้ไขรัฐธรรมนูญและนำไปสู่ประเด็นความขัดแย้งทางการเมืองอีกจนก่อให้เกิดวิกฤตการณ์ทางการเมืองและเมื่อกลุ่มที่ต้องการแก้ไขรัฐธรรมนูญแก้ไขได้ก็จริง ถ้าไม่ถูกใจคณะทหารก็จะออกมารัฐประหารยกเลิกรัฐธรรมนูญอีก ซึ่งเป็นวงจรอยู่อย่างนี้ ภาพนี้ผู้เขียนต้องการสื่อให้เห็นว่าถึงจะแก้ไขรัฐธรรมนูญให้ดีขึ้นอย่างไรก็ไม่สามารถที่จะแก้ไขปัญหาการปฏิวัติรัฐประหารได้

3.2 การใช้ความรุนแรงและความวุ่นวายทางการเมือง ที่อาจเกิดขึ้นจากการแก้ไข

รัฐธรรมนูญ ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มที่ต้องการกับกลุ่มที่ต่อต้านการแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 อาจนำไปสู่การเกิดความรุนแรงทางการเมืองได้ ความขัดแย้งทางการเมืองเริ่มเกิดขึ้นตั้งแต่ปลายรัฐบาลพันตำรวจโททักษิณ ในสมัยที่ 2 แต่ความขัดแย้งดังกล่าวเป็นเพียงความขัดแย้งทางด้านแนวความคิด การแสดงออกยังคงเป็นเพียงการวิพากษ์วิจารณ์หรือถ้าจะมีการใช้ความรุนแรงกันบ้างแต่ก็ไม่น่าเป็นห่วง แต่ในช่วงเวลาที่ศึกษาเหตุการณ์การใช้ความรุนแรงระหว่างกลุ่มบุคคล 2 กลุ่มคือกลุ่มพันธมิตรฯ กับกลุ่มที่สนับสนุนรัฐบาลนายสมัครฯ เริ่มแสดงออกมาให้เห็นในรูปแบบการใช้กำลังเข้าปะทะกัน เช่น เหตุการณ์ปะทะกันเป็นครั้งแรกหลังจากที่รัฐบาลนายสมัคร เข้ามาบริหารประเทศที่หอประชุมมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2551 โดยมีกลุ่มประชาชนที่อ้างตัวเป็นกลุ่มรักประชาธิปไตยถือป้ายขับไล่กลุ่มพันธมิตรฯ พร้อมเปิดปราศรัยบนรถกระบะโจมตีด้วยถ้อยคำหยาบคาย ส่วนกลุ่มพันธมิตรฯ ได้ชูป้ายผ้ามีข้อความคำทนายกรฐมนตรี ผ่านภาพการ์ตูนล้อเลียนด้วยข้อความรุนแรง จากบริเวณหน้าประตูรั้วมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์หันหน้าไปยังสนามหลวง ทำให้กลุ่มรักประชาธิปไตยฯ ที่ให้การสนับสนุนรัฐบาลไม่พอใจว่างป่าขูดน้ำพลาสติกข้ามฟากถนนเข้าใส่กัน

การปะทะกันอีกครั้งระหว่างกลุ่มบุคคล 2 กลุ่ม เกิดขึ้นอีกครั้งคือเมื่อวันที่ 25 เมษายน 2551 เมื่อกลุ่มพันธมิตรฯ จัดสัมมนาเรื่อง “คิดอาวุธทางปัญญา” ซึ่งจัดขึ้นที่หอประชุมมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีกลุ่มที่คัดค้านกลุ่มพันธมิตรฯ ที่มีเหตุปะทะกันเมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2551 ที่ผ่านมาก่อการปะทะกันอีกที่บริเวณถนนหน้ามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยทั้ง 2 ฝ่ายขว้างปาสิ่งของเข้าใส่กันจนได้รับบาดเจ็บกันทั้ง 2 ฝ่าย และตัวอย่างเหตุการณ์ปะทะกันของบุคคลทั้ง 2 กลุ่ม จนทำให้เกิดมีผู้เสียชีวิตขึ้นเป็นครั้งแรกคือเมื่อคืนวันที่ 1 กันยายน 2551 เกิดการปะทะกันอย่างดุเดือดที่บริเวณหน้าสำนักงานสหประชาชาติ ระหว่างกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยฯ ที่ชุมนุมกันที่ท้องสนามหลวงและเดินเท้ามาตามถนนราชดำเนิน โดยให้เหตุผลในการเดินเท้ามาที่บริเวณเกิดเหตุว่าจะมาทวงคืนทำเนียบรัฐบาลจนทำให้นายณรงค์ศักดิ์ กอบไชยสง สมาชิกกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยฯ ถูกกลุ่มพันธมิตรฯ รุมตีจนเสียชีวิต เป็นศพแรกของเหตุการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองและมีผู้บาดเจ็บจำนวนมาก การปะทะกันครั้งนี้สื่อมวลชนได้เผยแพร่ภาพการปะทะกัน

ออกไปทั่วโลก ต่อมาเมื่อวันที่ 2 กันยายน 2551 นายสมัคร ประกาศสภาวะฉุกเฉินในเขต กรุงเทพมหานคร มีคำสั่งให้ผู้บัญชาการทหารบก รองผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร เป็นหัวหน้าผู้รับผิดชอบในการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉิน แต่คำสั่งดังกล่าวไร้ผลในทางปฏิบัติ เพราะพลเอกอนุพงษ์ เผ่าจินดา ผู้บัญชาการทหารบกประกาศว่าจะไม่ใช้กำลังสลายการชุมนุมของกลุ่มพันธมิตรฯ แต่จะใช้วิธีการเจรจา

การใช้ความรุนแรงจากตัวอย่างดังกล่าวข้างต้นนั้น ก่อให้เกิดสภาพความวุ่นวายทางการเมืองขึ้น สภาพดังกล่าวเริ่มขึ้นเมื่อมีการชุมนุมของกลุ่มพันธมิตรฯ เมื่อวันที่ 28 มีนาคม นั้นเป็นการชุมนุมครั้งแรกหลังจากรัฐบาลนายสมัคร เข้ามาบริหารประเทศ ถึงแม้ว่ากลุ่มพันธมิตรฯ จะอ้างความชอบธรรมในการชุมนุมขับไล่รัฐบาลนายสมัคร มีหลายสาเหตุ เช่น ทางกลุ่มพันธมิตรฯ เห็นว่า รัฐบาลชุดนี้ได้แทรกแซงสื่อสารมวลชน แทรกแซงกระบวนการยุติธรรม การโยกย้ายอธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ และเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา แต่สาเหตุอีกอย่างที่ปฏิเสธไม่ได้ว่าเป็นสาเหตุสำคัญของการชุมนุมของกลุ่มพันธมิตรฯ คือ รัฐบาลประกาศอย่างชัดเจนว่าจะแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 ในมาตรา 237 และมาตรา 309 การดำเนินการขอแก้ไขรัฐธรรมนูญครั้งนี้ดำเนินการโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากพรรคร่วมรัฐบาลและสมาชิกวุฒิสภาบางส่วน ซึ่งกลุ่มพันธมิตรฯ เห็นการแก้ไขรัฐธรรมนูญเป็นการช่วยเหลือพวกพ้องตนเองของรัฐบาล

จากเหตุการณ์การใช้ความรุนแรงและสภาพความวุ่นวายทางการเมืองดังกล่าวที่เกิดขึ้นข้างต้น การดูงานการเมืองที่เสนอเหตุการณ์การใช้ความรุนแรงและสภาพความวุ่นวายทางการเมือง ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาความขัดแย้งในการแก้ไขรัฐธรรมนูญนั้น มีตัวอย่าง เช่น ภาพการ์ตูนที่ 4.17 และ 4.18 ดังนี้

ภาพที่ 4.17 การ์ตูนเกาเหลาสามเล็ก จากหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน วันที่ 25 มีนาคม 2551 หน้า 11

อธิบายภาพ ในภาพเป็นการ์ตูนเกาเหลาสามเล็กที่มี 3 กรอบ บรรยายถึงเรื่องความขัดแย้งกันในเรื่องการแก้ไขรัฐธรรมนูญเป็นภาพการสนทนากันระหว่างตัวละคร 2 ตัว ที่สนทนากันว่า การแก้ไขรัฐธรรมนูญนั้นจะแก้ปัญหาคความวุ่นวายของบ้านเมืองได้หรือไม่ อีกคนตอบว่าได้ แต่ต้องเขียนรัฐธรรมนูญเพิ่มขึ้นอีก 1 มาตรา คือห้ามคนไทยอยู่ในประเทศนี้ โดยในภาพมีอนุสาวรีย์ประชาธิปไตยเป็นฉากหลัง

วิเคราะห์ภาพ เป็นการสะท้อนภาพการ์ตูนว่ามีลักษณะเนื้อหาเหตุการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองในเรื่องการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ที่มีผู้ออกมาสนับสนุนและต่อต้านจนก่อให้เกิดภาพความวุ่นวายทางการเมืองที่ผู้เขียนการ์ตูนต้องการสื่อถึงผู้อ่านว่าความขัดแย้งที่เกิดขึ้นมาเป็นเวลานานนั้นไม่อาจจะจบลงได้ โดยการแก้ไขรัฐธรรมนูญเพียงอย่างเดียว ผู้เขียนต้องการสื่อให้เห็นว่าความวุ่นวายและความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดขึ้นนี้ไม่ใช่เรื่องการแก้ไขรัฐธรรมนูญ แต่เป็นเรื่องนิสัยของคนไทย เพราะถ้าจะแก้ปัญหามทางการเมืองนี้ได้จะต้องแก้ไขโดยห้ามคนไทยอยู่ในประเทศนี้จึงจะแก้ปัญหาคความขัดแย้งได้ ผู้เขียนต้องการสื่อให้เห็นว่าความขัดแย้งที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องของคนมากกว่าเรื่องของรัฐธรรมนูญ ผู้เขียนต้องการเสียดสีประชดประชันกลุ่มที่ออกมาต่อต้านและสนับสนุนการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ในภาพมีอนุสาวรีย์ประชาธิปไตยเป็นฉากหลังแสดงให้เห็นว่ารัฐธรรมนูญเป็นเพียงตัวบทกฎหมายเท่านั้นแต่ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นเกิดจากการตีความของคนใช้รัฐธรรมนูญมากกว่า

ภาพที่ 4.18 การ์ตูนล้อเลียน จากหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน วันที่ 8 เมษายน 2551 หน้า 6

อธิบายภาพ ในภาพเป็นการ์ตูนล้อเลียน 3 กรอบ ที่แสดงถึงความขัดแย้งกันระหว่างฝ่ายที่สนับสนุนการแก้ไขรัฐธรรมนูญและฝ่ายที่ต่อต้านการแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 ที่อาจเกิดการปะทะกันได้

วิเคราะห์ภาพ เป็นการสะท้อนภาพความขัดแย้งในเรื่องการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ในภาพตัวละคร 2 ตัว สนทนากันเปรียบเสมือนผู้ส่งสารที่กล่าวถึงความขัดแย้งกันในเรื่องนโยบายการแก้ไขรัฐธรรมนูญว่าจะมีการตีกันระหว่างฝ่ายที่สนับสนุนการแก้ไขรัฐธรรมนูญกับฝ่ายที่ต่อต้านการแก้ไขรัฐธรรมนูญ โดยนำเหตุการณ์เมื่อวันที่ 2 เมษายน 2551 ที่นายการุณ โหสกุล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคพลังประชาชนกระโดดตีนายสมเกียรติ พงษ์ไพบูลย์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคประชาธิปัตย์ แต่ไม่โดนตัวนายสมเกียรติและมีการผลักอกกันขึ้นมาเปรียบเทียบ ผู้เขียนต้องการสื่อให้เห็นความหวังไขของผู้เขียนต่อสถานการณ์ความขัดแย้งในเรื่องการแก้ไขรัฐธรรมนูญที่เกิดขึ้นระหว่างฝ่ายที่ต่อต้านและสนับสนุนการแก้ไขรัฐธรรมนูญนั้นมีความขัดแย้งรุนแรงจนถึงขั้นที่อาจเกิดการปะทะกันได้และผู้เขียนยังใช้สัญลักษณ์รูปตัวการ์ตูนตลกใจจนต้องล้มลงนั้นแสดงให้เห็นว่าผู้เขียนต้องการสื่อถึงผู้อ่านให้เห็นว่าเหตุการณ์ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นนี้ไม่ใช่เรื่องธรรมดาเป็นเรื่องที่น่าตกใจอย่างยิ่ง

นอกจากนั้นจากการศึกษา ข่าว วารสาร บทวิเคราะห์การเมืองที่เกี่ยวข้องกับปัญหาความขัดแย้งในการแก้ไขรัฐธรรมนูญมีกลุ่มบุคคลที่เข้ามาเกี่ยวข้อง แต่การ์ตูนการเมืองที่ศึกษานั้น

ไม่ได้นำมาเสนอ (มติชนรายวัน 2551, 2 เมษายน: 14) เช่น พรรคประชาธิปัตย์ นั้นคัดค้านการแก้ไขรัฐธรรมนูญโดยให้เหตุผลพอสรุปได้ว่า บทบัญญัติรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 ไม่มีมาตราใดที่เป็นอุปสรรคขัดขวางการทำหน้าที่ของรัฐบาลในการขจัดปัดเป่าความเดือดร้อนจากภาวะข้าวยากหามาแพง เศรษฐกิจตกต่ำหรือการหยุดยั้งเหตุการณ์ไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ หากเป็นเพราะความไร้ประสิทธิภาพของรัฐบาลเองต่างหากที่ทำให้ปัญหาเหล่านั้นไม่ได้รับการแก้ไข จึงไม่มีความจำเป็นเร่งด่วนใดที่จะต้องแก้ไขรัฐธรรมนูญในขณะนี้ เนื้อหาสาระของร่างแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับที่เสนอต่อสภามีเจตนาที่จะลบล้างกฎหมายซึ่งมีบทลงโทษในคดีที่พวกพ้องของตนได้ทำผิดไปแล้ว ทั้งคดีทุจริตการเลือกตั้งและคดีที่อดีตผู้นำพรรคไทยรักไทยถูกฟ้องร้องในข้อหาโกงชาติอยู่ในขณะนั้นนั่นคือ การตัดทิ้งเนื้อหาในมาตรา 237 และมาตรา 309 ออกจากรัฐธรรมนูญ ทั้งยังเพิ่มเติมบทบัญญัติที่จะเปลี่ยนแปลงองค์กรอิสระ เช่น ศาลรัฐธรรมนูญ ป.ป.ช. กต.ที่กำลังปฏิบัติหน้าที่กีดมือขวางเท้าคนของพรรคพลังประชาชนอยู่ในขณะนี้ แสดงให้เห็นว่าพฤติกรรมของกลุ่มผู้เสนอร่างแก้ไขรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นอดีตคนในพรรคไทยรักไทย ต้องการที่จะปกป้องผลประโยชน์ ต้องการฟื้นคืนอำนาจและบารมีให้กับพันตำรวจโททักษิณ เท่านั้น เจตนาที่ไม่บริสุทธิ์ของกลุ่มผู้ยื่นเสนอร่างแก้ไขรัฐธรรมนูญ ยังสะท้อนให้เห็นจากการที่มีการฉ้อฉลลายมือชื่อของผู้เสนอชื่อ ส.ส.และ ส.ว.ในญัตติดังกล่าว จนมีการถอนชื่อออกในภายหลัง การแสดงความคิดเห็นของนายกรัฐมนตรีว่าจะจัดให้มีการแสดงประชามติในขณะที่กระบวนการทางรัฐสภายังดำเนินต่อไป ก็ไม่มีประโยชน์ใดๆ และยังเป็นการสิ้นเปลืองงบประมาณอีกด้วย หากมีการแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับสร้างวิกฤตชาตินี้ ดำเนินไปตามกระบวนการของรัฐสภาแล้ว จะก่อให้เกิดความขัดแย้งอย่างกว้างขวางและอาจนำประเทศไปสู่สถานการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ ซึ่งไม่ว่าจะเกิดอะไรขึ้น ผลร้ายก็จะตกกับประเทศชาติและประชาชน พรรคประชาธิปัตย์ จึงไม่มีทางเลือกอื่นนอกจากจะต้องต่อสู้คัดค้านการฉ้อฉลและการช่วยคนปลิ้นปล้อนในรูปแบบการแก้ไขรัฐธรรมนูญจนถึงที่สุด

ชมรมสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 ให้เหตุผลการคัดค้านการแก้ไขรัฐธรรมนูญไว้ว่า (มติชนสุดสัปดาห์ 2551, 28 มีนาคม-31 เมษายน: 7) การขอแก้ไขรัฐธรรมนูญแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า เมื่อเริ่มต้นก็ขอแก้ไขในมาตรา 237 และมาตรา 309 หรือขอแก้ไขรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ โดยขอนำรัฐธรรมนูญ ปี 40 กลับมาใช้ทั้งฉบับหรือการขอแก้ไขบางมาตรา หรือขอแก้ไขทั้งฉบับของรัฐบาล ก็ยังคงมีเจตนาสำคัญในการจะแก้มาตรา 237 และมาตรา 309 เพื่อให้ตนเองหลุดพ้นจากกระบวนการยุติธรรมที่อยู่ระหว่างการตรวจสอบการเพิกถอนสิทธิการเลือกตั้งและการพิจารณาการยุบพรรคการเมืองบางพรรคและยังมีเจตนาในการยกเลิกกระบวนการทำหน้าที่ขององค์กรอิสระ ไม่ว่าจะเป็น คตส. กต. ป.ป.ช. หรือ ศาลรัฐธรรมนูญ ชมรม ส.ส.ร.50 เห็นว่า การขอเสนอแก้ไขรัฐธรรมนูญบางมาตราหรือจะขอแก้ไขทั้งฉบับดังกล่าวก็ตาม ก็ยังคงมี

เจตนาซ่อนเร้น โดยมีเจตนาที่แท้จริงคือ ต้องการยกเลิกมาตรา 237 และ 309 อันเป็นการไม่ชอบด้วยหลักนิติธรรมและความชอบธรรมในการแก้ไขรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย และเป็นการแก้ไขรัฐธรรมนูญเพื่อประโยชน์ส่วนตน การขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชนและบ้านเมืองเป็นเรื่องที่สมควร แต่ในสถานการณ์ปัจจุบัน การขอแก้ไขรัฐธรรมนูญดังกล่าว เป็นการขอแก้ไขเพื่อตัวเองให้พ้นจากการตรวจสอบจากกระบวนการยุติธรรมที่กำลังถูกพิจารณาคดียุบพรรคและการเปลี่ยนกระบวนการสรรหาอันเป็นการแทรกแซงองค์กรอิสระ ซึ่งขณะนี้ได้มีบุคคลจำนวนมากไม่ว่าจะมาจากบุคคลจากองค์กรต่างๆ นักวิชาการหรือประชาชนทั่วไปได้เริ่มก่อตัวเพื่อต่อต้านและคัดค้านการแก้ไขรัฐธรรมนูญเพื่อตนเองหรือแฝงไปด้วยประโยชน์ส่วนตนเป็นหลักในครั้งนี้อันจะนำไปสู่ความเห็นที่แตกแยกของประชาชนในประเทศและเพิ่มจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ อันจะนำไปสู่การทำให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยในบ้านเมือง

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์ (2546) “รัฐธรรมนูญในแนวคิดรัฐธรรมนูญนิยม” ค้นวันที่ 14 กันยายน 2551 จาก (<http://www.pub-law.net/Publaw/view.asp?PublawIDs=409>)
- คมกฤษ ไวสีบข้าว (2538) “บทบาททางการเมืองของสื่อมวลชน : ศึกษาเฉพาะกรณีการดำเนินการเมือง” วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาการเมืองการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- จามะรี เชียงทอง (2549) *สังคมวิทยาการพัฒนา* กรุงเทพมหานคร โอ.เอส.พรี้นติ้งเฮ้าส์
- จิระโชค วีระวิสัย (2543) *สังคมวิทยาการเมือง* พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- จำนง อติวัฒน์สิทธิ์ และคณะ (2523) *สังคมวิทยาและมนุษยวิทยาเบื้องต้น* กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- ฉัตรกุล ชื่นสุวรรณกุล (2529) “ประสิทธิผลของการใช้หนังสือพิมพ์เป็นตัวการให้เกิดการเรียนรู้ทางการเมือง ศึกษากรณีเทศบาลนครเชียงใหม่” วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาการเมืองการปกครอง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ทิน (2551, 25 มีนาคม) “การ์ตูนเกาหลีสามเล็ก” *มติชนรายวัน* หน้า 11
- _____ (2551, 28 มีนาคม) “การ์ตูนเกาหลีสามเล็ก” *มติชนรายวัน* หน้า 11
- _____ (2551, 1 เมษายน) “การ์ตูนเกาหลีสามเล็ก” *มติชนรายวัน* หน้า 11
- _____ (2551, 2 เมษายน) “การ์ตูนเกาหลีสามเล็ก” *มติชนรายวัน* หน้า 11
- _____ (2551, 4 เมษายน) “การ์ตูนเกาหลีสามเล็ก” *มติชนรายวัน* หน้า 11
- _____ (2551, 11 เมษายน) “การ์ตูนเกาหลีสามเล็ก” *มติชนรายวัน* หน้า 11
- _____ (2551, 22 เมษายน) “การ์ตูนเกาหลีสามเล็ก” *มติชนรายวัน* หน้า 11
- _____ (2551, 6 เมษายน) “การ์ตูนเกาหลีรวมมิตร” *มติชนรายวัน* หน้า 11
- _____ (2551, 27 เมษายน) “การ์ตูนเกาหลีรวมมิตร” *มติชนรายวัน* หน้า 11
- _____ (2551, 23 พฤษภาคม) “การ์ตูนเกาหลีสามเล็ก” *มติชนรายวัน* หน้า 11
- _____ (2551, 25 พฤษภาคม) “การ์ตูนเกาหลีรวมมิตร” *มติชนรายวัน* หน้า 11
- ธีรยุทธ บุญมี (2551, 2 พฤษภาคม) “วิเคราะห์การเมืองไทย” *มติชนรายวัน* หน้า 2
- นภาพร พานิชชาติ (2552, 27 สิงหาคม) “การ์ตูนล้อกระทู้ต่อมฮาไม่มีวันตายในหน้าหนังสือพิมพ์” *เดลินิวส์* หน้า 2

- นิยะนันท์ บรรทม (2543) “การคุ้มครองเมือง : ศึกษาเฉพาะหนังสือพิมพ์กรุงเทพฯธุรกิจ พ.ศ. 2540”
 วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาและวัฒนธรรมเพื่อการ
 สื่อสาร และพัฒนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล
- นิเทศ ดินณะกุล (2544) *การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม กรุงเทพมหานคร โครงการ
 ผลิตตำรา และเอกสารการสอน ภาคสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*
- ประเวศ วะสี (2552, 9 มีนาคม) “ความเป็นธรรมเรื่องใหญ่ที่สุดในประเทศไทย” *มติชนรายวัน*
 หน้า 2
- ประสิทธิ์ โหมวิไลกุล (2540) *เหยี่ยวหลังคูดอกกุหลาบและความยุติธรรม กรุงเทพมหานคร
 นิติธรรม*
- “เปรียบเทียบรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 กับร่างแก้ไขฉบับพรรคพลังประชาชน” (2551,
 23 พฤษภาคม) *มติชนรายวัน* หน้า 11
- พระไพศาล วิสาโล (2552, 28 มีนาคม) “สองด้านของความเป็นมนุษย์” *มติชนรายวัน* หน้า 9
 ภาควิชาสังคม และมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2535) *สังคมและ
 วัฒนธรรม กรุงเทพมหานคร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*
- ภูทงศ์ กุณทลบุตร (2538) *แนวความคิดและทฤษฎีทางสังคมวิทยาในยุคเริ่มต้น เชียงใหม่
 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ออฟเซ็ท*
- มติชนรายวัน* (2551, 2 เมษายน) หน้า 14
- มติชนรายวัน* (2551, 22 เมษายน) หน้า 14
- มติชนสุดสัปดาห์* (2550-2551, 28 ธันวาคม 2550 – 3 มกราคม 2551) ปีที่ 28 ฉบับที่ 1428
 _____ (2551, 18-24 มกราคม 2551) ปีที่ 28 ฉบับที่ 1431
 _____ (2551, 25-31 มกราคม 2551) ปีที่ 28 ฉบับที่ 1432
 _____ (2551, 1-7 กุมภาพันธ์ 2551) ปีที่ 28 ฉบับที่ 1433
 _____ (2551, 8-14 กุมภาพันธ์ 2551) ปีที่ 28 ฉบับที่ 1434
 _____ (2551, 15-21 กุมภาพันธ์ 2551) ปีที่ 28 ฉบับที่ 1435
 _____ (2551, 22-28 กุมภาพันธ์ 2551) ปีที่ 28 ฉบับที่ 1436
 _____ (2551, 29 กุมภาพันธ์-6 มีนาคม 2551) ปีที่ 28 ฉบับที่ 1437
 _____ (2551, 7-13 มีนาคม 2551) ปีที่ 28 ฉบับที่ 1438
 _____ (2551, 14-20 มีนาคม 2551) ปีที่ 28 ฉบับที่ 1439
 _____ (2551, 21-27 มีนาคม 2551) ปีที่ 28 ฉบับที่ 1440

- มติชนสุดสัปดาห์ (2551, 28 มีนาคม-3 เมษายน 2551) ปีที่ 28 ฉบับที่ 1441
 _____ (2551, 4-10 เมษายน 2551) ปีที่ 28 ฉบับที่ 1442
 _____ (2551, 11-17 เมษายน 2551) ปีที่ 28 ฉบับที่ 1443
 _____ (2551, 18-24 เมษายน 2551) ปีที่ 28 ฉบับที่ 1444
 _____ (2551, 25 เมษายน-1 พฤษภาคม 2551) ปีที่ 28 ฉบับที่ 1445
 _____ (2551, 2-8 พฤษภาคม 2551) ปีที่ 28 ฉบับที่ 1446
 _____ (2551, 9-15 เมษายน 2551) ปีที่ 28 ฉบับที่ 1447
 _____ (2551, 16-22 พฤษภาคม 2551) ปีที่ 28 ฉบับที่ 1448
 _____ (2551, 23-29 พฤษภาคม 2551) ปีที่ 28 ฉบับที่ 1449
 _____ (2551, 30 พฤษภาคม-5 มิถุนายน 2551) ปีที่ 28 ฉบับที่ 1450
- มนิษา บุญจิต (2542) “การสื่อสารทางการเมืองด้วยภาพการ์ตูน : ศึกษาเฉพาะกรณีหนังสือพิมพ์
 ภาษาไทยรายวันสมัยรัฐบาลพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ” วิทยานิพนธ์ปริญญา
 ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- “ร่างแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 ฉบับอนุกรรมการพรรคพลังประชาชน” (2551, 2 เมษายน)
 มติชนรายวัน หน้า 2
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ (2550)
 กรุงเทพมหานคร
- วันชัย วัฒนศัพท์ (2547) ความขัดแย้งหลักการและเครื่องมือในการแก้ปัญหา กรุงเทพมหานคร
 ศูนย์สันติวิธี และธรรมมาภิบาล สถาบันพระปกเกล้า ศิริภรณ์ ออฟเซ็ท
- ศุภรศม์ ฐิติกุลเจริญ (2540) ทฤษฎีการสื่อสาร กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- ศล (2551, 3 เมษายน) “การ์ตูนศล” มติชนรายวัน หน้า 6
 _____ (2551, 8 เมษายน) “การ์ตูนศล” มติชนรายวัน หน้า 6
 _____ (2551, 10 เมษายน) “การ์ตูนศล” มติชนรายวัน หน้า 6
 _____ (2551, 12 พฤษภาคม) “การ์ตูนศล” มติชนรายวัน หน้า 6
 _____ (2551, 27 พฤษภาคม) “การ์ตูนศล” มติชนรายวัน หน้า 6
 _____ (2551, 18 กรกฎาคม) “การ์ตูนศล” มติชนรายวัน หน้า 6
- สนิท สัมครการ (2538) การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมกับการพัฒนาการทางสังคม พิมพ์ครั้งที่ 2
 กรุงเทพมหานคร โครงการส่งเสริมเอกสารทางวิชาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหาร
 ศาสตร์
- สุขุม เฉลยทรัพย์ (2552, 23 มีนาคม) “ไม่อยากบอกว่าเป็นคนไทย” มติชนรายวัน หน้า 10

- สุเทพ สุนทรเกตุ (2540) *ทฤษฎีสังคมวิทยาาร่วมสมัย พื้นฐานแนวความคิดทฤษฎีทางสังคมและวัฒนธรรม* เชียงใหม่ สำนักพิมพ์โกลบอลวิชั่น จำกัด
- สุธรรม ชาตะสิงห์ และอคุศลย์ ตันประยูร (2524) *สังคมวิทยาเบื้องต้น* กรุงเทพมหานคร บางกอกการพิมพ์
- สุรารักษ์ วิสเวที (2540) “การศึกษาการสื่อความหมายระดับความชัดเจนของสัญลักษณ์ในภาพการ์ตูนการเมืองกรอบเดียว” *วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒบางเขน*
- สุรพงษ์ โสธนะเสถียร (2533) *การสื่อสารกับสังคม* กรุงเทพมหานคร คณะวารสารศาสตร์ และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- สมชาย รัชตระกูล (2549) “การสะท้อนจริยธรรมผู้นำรัฐบาลยุคพันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร ของสื่อออนไลน์ในหนังสือพิมพ์รายวัน” *วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตร์ มหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์ ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*
- อภิญา รัตนมงคลมาส (2538) *ความขัดแย้งระหว่างประเทศ* กรุงเทพมหานคร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- อรุณ รักธรรม (2526) *ความขัดแย้งในระบบราชการ* กรุงเทพมหานคร คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- <http://www.concourt.or.th/> Retrieved 4, August 2009
- <http://www.matichon.co.th/matichon/> Retrieved 8, August 2009
- http://www.news.sanook.com/politic/politic_271153.php) Retrieved 1, July 2009
- <http://www.oknation.net/blog/canhai/2008/05/24/entry-1> Retrieved 1, July 2009
- http://www.parliament.go.th/parcy/sapa_db/sapa_cons/ Retrieved 1, July 2009
- [http:// www.suthichaiyoon.com/WS01_A001_news.php?newsid=2208](http://www.suthichaiyoon.com/WS01_A001_news.php?newsid=2208) Retrieved 19, July 2009
- http://news.sanook.com/politic/politic_267892.php Retrieved 8, August 2009

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	พันตรีธีรพงษ์ ขณะฤกษ์
วัน เดือน ปีเกิด	10 พฤษภาคม 2510
สถานที่เกิด	อำเภอศรีมหาโพธิ จังหวัดปราจีนบุรี
ประวัติการศึกษา	รัฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช พ.ศ. 2539
สถานที่ทำงาน	สำนักงานเขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร
ตำแหน่ง	ผู้ช่วยสัสดีเขตพระโขนง